

**CROFTING COMMISSION
COIMISEAN NA CROITEARACHD**

Coimisean na Croitearachd

Aithisg Bhliadhnail agus Cunntasan Bliadhnail
2018/19

Aithisg Bhliadhnail Choimisean na Croitearachd 2018/19

Air a cur fa chomhair Pàrlamaid na h-Alba a rèir Earrann 28 agus Pàipear-taice 1, paragraf 19 de dh'Achd nan Croitearan (Alba) 1933 mar a chaidh atharrachadh le Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2007 agus Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) agus Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2013.

Don Fhìor Urramach Nicola Sturgeon
Prìomh Mhinistear A Mòrachd

A Phrìomh Mhinisteir Chòir

Tha e na urram dhuinn an seachdamh Aithisg Bhliadhnail le Cunntasan aig Coimisean na Croitearachd don bhliadhna 2018/19 a chur an làthair.

Is sinne, le meas

Ruairidh MacCoinnich, Neach-gairm

Uilleam Barron, Ceannard

SG/2019/114

Coimisean na Croitearachd
Taigh a' Ghlinne Mhòir, Rathad na Leacainn, Inbhir Nis, IV3 8NW
F:01463 663439
E:info@crofting.gov.scot

Còmh-dach-aghaidh © Charlotte Mackay Innes

Clàr-innse

3 AITHISG AIR DÈANADAS

Sùil air ais air obair Choimisean na Croitearachd ann an 2018/19, le sgrùdadh air an libhrigeadh agus an dèanadas againn, agus air an t-suidheachadh againn aig deireadh na bliadhna.

4 FOIR-SHEALLADH

Giorrachadh air cò a tha annainn, dè tha sinn a' dèanamh, na gàbhaidhean as motha a thig oirnn agus mar a chaidh dhuinn thairis air a' bhliadhna a chaidh.

- 4 Facal-toisich an Neach-ghairm
- 6 Foir-shealladh a' Cheannaird
- 8 Cò Sinn
- 9 Modal Gnìomhachais
- 10 Cruth na Buidhne
- 11 Amasan agus Ro-innleachdan
- 12 Ceistean agus Gàbhaidhean a Thig Oirnn
- 14 Giorrachadh Ionmhasail 2018/19
- 15 Comharraidhean Dèanadais
- 16 Giorrachadh air Dèanadas 2018/19

19 SGRÙDADH AIR DÈANADAS

Measadh air an ìre dham bheilear air na h-Amasan sa Phlana Bhliadhnail againn, ceangailte ri Toraidhean a' Phlana Chorporra 5 bliadhna againn, a thoirt gu buil.

- 19 Dèanadas Obrachail
- 22 Riaghladair Ceart, Tàbhachdach is Èifeachdach
- 23 Co-dhùnaidhean Tiomnaichte agus Clàr na Croitearachd
- 24 Clàr nan Croitean (ROC)
- 25 Clàr nan Croitean Air-loidhne agus Tagraidhean gu Cùirt an Fhearainn
- 26 Dleastanasan Croitearan
- 27 Cunntas na Croitearachd 2017 – Dleastanasan
- 28 Cunntas na Croitearachd 2018
- 29 Cùiltean-cinn
- 30 Cunntas nan Cùl-cinn, Clàradh Chùl-cinn agus Iarrtas an Shaorsa an Fhiosrachaidh
- 31 Gearanan
- 32 Conaltradh is Corporra
- 33 Daoine agus Còraichean Daonna
- 34 Gnothaichean Àrainneachd
- 35 Dèanadas Ionmhasail
- 36 Gnothaichean an Aghaidh Truailidheachd is Bribearachd

37 Sgrùdadh-cùise

38 Sgrùdadh-cùise

39 AITHISG CUNNTALACHD

Aithrisean is aithisgean bunaiteach a chuireas air chomas dhuinn feumalachdan a thaobh cunntalachd a thoirt a-mach agus a nochdas gèilleadh do dheagh-riaghladh corporra.

40 AITHISG MU RIAGHLADH CORPORRA

Mìneachadh air co-chur is eagrachadh nan structaran riaghlaidh againn agus mar a chuireas iad taic ri toirt nan amasan is nan ceann-crìche againn gu buil.

40 Aithisg Luchd-stiùiridh

43 Aithris mu dhleastanasan an Oifigeir Chunntachail

44 Aithisg mu riaghladh

50 AITHISG AIR TUARASTAL IS LUCHD OBRACH

Sa phoileasaidh mu thuarastal againn, tha fiosrachadh air pàigheadh is cùisean peinnsein Buill a' Bhùird againn, an Sgioba-stiùiridh, nochdadh mu chothrom na Fèinne agus aithisg air luchd-obrach.

51 Aithisg air tuarastal

56 Aithisg air luchd-obrach

59 Nochdadh fo Chunntalachd Phàrlamaideach

60 Aithisg an Neach-sgrùdaidh Neo-eisimeilich

64 AITHRISÈAN IONMHASAIL

Aithrisean ionmhasail Choimisean na Croitearachd, le notaichean taice is mìneachaidh.

65 Aithris mu Chaiteachas Lom lom-chuimseach

66 Aithris mu Shuidheachadh Ionmhasail

67 Aithris mu Shruthan-airgid

68 Aithris mu Atharrachaidhean air Cothromas Luchd-pàighidh Cìse

69 Notaichean an cois nan Aithrisean Ionmhasail

78 Stiùireadh le Ministearan na h-Alba

79 Faclair Ionmhais

CROFTING COMMISSION
COIMISEAN NA CROITEARACHD

Aithisg air Dèanadas

San earrann seo, bheirear sùil air ais air obair Choimisean na Croitearachd ann an 2018/19, le sgrùdadh air libhrigeadh is dèanadas agus air an t-suidheachadh againn aig deireadh na bliadhna.

Facal-toisich an Neach-ghairm

Tha e na thoileachas dhomh Aithisg Bhliadhnail Choimisean na Croitearachd airson bliadhna-ionmhais 2018/19 a chur an làthair.

Ann an cuid a dhòighean, is e bliadhna dhoirbh a bha ann, ri linn ìre na h-obrach-cùise a chàrn suas ann an samhradh 2018.

Tha aithisg nas coileanta aig a' Cheannard air seo san Fhoir-shealladh aige ach bu mhath leam às leth a' Bhùird taing a thoirt do luchd-iarrtais, luchd-gnìomha agus luchd-lagha nan croitearan airson an cuid foighidinn, agus cuideachd taing do luchd-obrach Choimisean na Croitearachd airson an obair chruaidh aca ann an cumail suas sheirbheisean aig àm gu math trang dhan a h-uile duine.

Feumaidh croitearan a rèir an lagha fiosrachadh sònraichte a thoirt seachad agus cunntas bliadhnail a lìonadh a-steach, a bhios an Coimisean a' sgaoileadh aig deireadh na bliadhna. Ann an obair nan cunntas ann an 2018, dh'iarr sinn air croitearan duilleag a bharrachd a lìonadh le barrachd fios mu na seòrsaichean obrach air a' chroit aca agus cùisean eile leithid dealbhadh mu chòir-sheilbh agus eugsamhlachadh air a' chroit. Tha mi fada an comain a h-uile duine a lion na ceistean seo a bharrachd, a thug dhuinn dealbh gu math fiosrachail air an roinn againn. Nochd an sgrùdadh againn gu bheil obair na croitearachd beò beothail air feadh na roinne againn. Tha croitearachd a' toirt seachad iomadh buannachd, nach eil uile nam buannachdan ionmhasail, do sgìrean na croitearachd agus is math gu bheil an taic seo ga comharrachadh agus ga h-aithneachadh.

Bha e riamh agus bidh e fhathast na phrìomhachas mòr don Bhòrd a tha aig Coimisean na Croitearachd an-dràsta cur ris an obair againn a' cuideachadh ri gèilleadh do dhleastanasan chroitearan a bhith a' fuireach air a' chroit aca no faisg oirre agus a h-àrach no a cur gu feum buannachdail eile.

Chuir an sgioba againn a tha an urra ri còmhnaidh agus cleachdadh an fhearainn ris an obair aca am-bliadhna, a' sgrìobhadh dhan a h-uile duine a leig fios nach robh iad a' coileanadh an dleastanas mu chòmhnaidh aca, a' mìneachadh nan dòighean sam faodar seo fhuasgladh. Tha mi an comain a h-uile duine a thug freagairt dheimhinneach air na litrichean seo, le bhith a' gabhail còmhnaidh iad fhèin, ag iarraidh sònrachadh no fo-ghabhail, no ag iarraidh gu foirmeil a bhith às an làthair fad ùine. Gu sealbhach, chan eil ann ach glè bheag de shuidheachaidhean ann far an fheum an Coimisean barrachd gnìomha a ghabhail.

Air a' bhliadhna a tha romhainn, tha e san amharc againn an obair mu chòmhnaidh agus mu chleachdadh an fhearainn a leudachadh barrachd le bhith ann an conaltradh ri feadhainn nach tug freagairt air a' chunntas agus – le cuideachadh bhon Luchd-mheasaidh againn – le bhith ag obair le croitearan nach eil, ged a tha iad nan còmhnaidh,

a' dèanamh feum den chroit aca. Faodaidh an Coimisean daoine a threòrachadh anns an t-suidheachadh seo gus fuasgladh fhaighinn, ach air a' cheann thall tha an Achd a' toirt an dleistanais dhuinn dèanamh cinnteach gu bheil croitean ann an làmhnan dhaoine a choileanas na dleastanasan aca.

Rè na bliadhna, chuir sinn cuideachd ri obair sgioba an ionaltraidh againn, a bhios ag obair le comataidhean-ionaltraidh gus aghaidh a chur air ceistean sam bith a dh'èirich sa bhaile aca. Air feadh na bliadhna, bha sgioba an ionaltraidh ann an conaltradh ri 50 baile anns an dòigh seo. Chuir iad pasgan-stiùiridh mu ionaltradh coitcheann ri chèile cuideachd, rud a dh'fhoillsich sinn sa Ghearran 2019. Tha an stiùireadh seo a' tarraing às an eòlas aca air a bhith ag obair le bailtean, agus chaidh a dhealbhadh gus na feumalachdan laghail, agus deagh-chleachdadh anns an fharsaingeachd, mu chùisean ionaltraidh, a shoilleireachadh. Tha còrr is 400 de chomataidhean-ionaltraidh ag obair sna sgìrean-croitearachd agus tha mi fada nan comain airson na h-obrach a bhios iad a' dèanamh mar thaic ris na bailtean aca agus ri àiteachas na croitearachd.

Leanaidh am Bòrd air a' cur prìomhachas air conaltradh fosgailte agus a bhith ri fhaighinn do na croitearan uile. Rè na bliadhna sgaoil sinn sreath bhideothan agus thòisich sinn air sreath eile a chur ri chèile. Ghabh buill a' Bhùird turas mu seach a' cur ri blog a' Choimisein agus stuth a sgrìobhadh mun chroitearachd do dh'irisean agus do phàipearan-naidheachd. Agus nochd sinn sinn fhèin, aig caochladh thaisbeanaidhean as t-samhradh, agus aig coinneamhan poblach ann an Gallaibh, Arcaibh is Sealltainn, san Eilean Sgitheanach agus ann am Beinn a' Bhaoghla ann am mìosan a' gheamhraidh.

Tha na Coimiseanairean a' cur fàilte air conaltradh bho chroitearan fa leth, biodh e mu mhodh-riaghlaidh no na tha air fàire don chroitearachd. Sa bhliadhna a tha romhainn, bidh sinn a' gabhail beachd air mar a chuireas sinn ris an leasachadh san ùine fhada a tha san amharc aig an Riaghaltas (Ìre 2' den leasachadh laghail) agus the e cianail fhèin cudromach gum bi fios againn dè tha croitearan a' smaoineachadh. Nach dèan sibh conaltradh ri duine sam bith de na Coimiseanairean, tha am fios gus conaltradh a dhèanamh air làrach-lìn a' Choimisein.

Às leth a' Bhùird, bu mhath leam taing a thoirt do luchd-obrach is do luchd-stiùiridh a' Choimisein airson an cuid obrach agus dealais gu math dìcheallach thairis air a' bhliadhna a chaidh seachad. Tha sinn cuideachd fada an comain Rùnaire a' Chaibineit airson na h-eaconamaidh Dùthchail, Fearghas Ewing, buill eile de Phàrlamaid na h-Alba agus do Riaghaltas na h-Alba airson taic leanmhainneach a thoirt dhuinn.

Anns an dealachadh, bu mhath leam taing a thoirt do na buill eile air a' Bhòrd airson an cuid dealais agus togradh. Tha a' chuid as motha againn san treas bliadhna againn aig a' Choimisean, agus tha mi den bheachd gu bheil deòin a' Bhùird a bhith ag obair le càch-a-chèile agus aghaidh a chur air na ceistean a thig air croitearan agus air a' Choimisean gar fàgail ann an cruth glè mhath airson na h-ùine air thoiseach

Ruairidh MacCoinnich, Neach-gairm

Foir-shealladh a' Cheannaird

B' e 2018/19 an dara bliadhna san robh na Coimiseanairean a tha ann an-dràsta ann an dreuchd, agus lean sinn oirnn a' libhrigeadh nan tàbhachdan a stèidhich am Bòrd airson na buidhne ann an 2017.

Uilleam Barron

Mar a chaidh a chomharrachadh ann am facal-toisich an Neach-ghairm, bha dùbhlannan nach bu bheag a thaobh obrachaidh againn ann an 2018/19. As t-samhradh 2018, chàrn iarrtasan riaghlail suas, air caochladh adhbharan, a' gabhail a-steach luchd-obrach a' falbh is a' tighinn. Tha lorg nan oidhirpean a rinn sinn gus seo ri faicinn anns an leudachadh mhòr air àireamh nan iarrtasan a rinn sinn (air an ceadachadh no diùltadh) rè na bliadhna. Tha mi ag aideachadh, ge-tà, anns a' chuid as motha den bhliadhna a chaidh seachad, gun robh còir gun robh an ùine gus freagairt a thoirt air iarrtasan riaghlail na b' fheàrr. Tha na ceuman-dèanadais a tha air an clàradh anns an aithisg bhliadhnail seo a' nochdadh an lùghdachaidh air na h-amannan gus freagairt a thoirt a thachair mar thoradh, agus a' bhuil a thàinig air misneachd is com-pàirteachas luchd-obrach.

Ann an 2019/20, bidh e mar phrìomhachas àrd barrachd leasachaidh a thoirt air an ùine gus freagairt a thoirt, agus am measg nam prìomhachasan eile tha beachdachadh gu cùramach air cor na croitearachd anns an ùine fhada anns a' bhreithneachadh a nì sinn air deasbairechd Ìre 2 de reachdas na croitearachd aig Riaghaltas na h-Alba.

B' e bliadhna thrang a bha ann an 2018/19 airson a bhith a' neartachadh nan ullachaidhean is smachdan a tha againn air riaghladh. Cuide ri buidhnean eile san roinn phoblaich air feadh na h-Alba, dh'ullaich sinn agus chuir sinn an sàs an Riaghladh mu Dhìon Fiosrachaidh Choitcheinn (GDPR), a thàinig a-steach sa Chèitean 2018, agus feumalachdan Riaghaltas na h-Alba mu Ath-leumachd Shiobar, le uidheamachadh ann an Riatanachd Shiobar againn san Dàmhair 2018. Mo thaing do sgioba a' Ghèillidh agus do sgioba Sheirbheisean Fiosrachaidh againn airson a' bhuidheann a threòrachadh tro na h-atharrachaidhean seo, agus don luchd-obrach air fad a rinn obair còmhla gus an libhrigeadh.

Am measg nan leasachaidhean eile air na h-ullachaidhean againn mu riaghladh bha ath-bhreithneachadh air a' Phlana Chorporra againn, gus tàbhachdan a' Bhùird a tha ann an-dràsta a nochdadh nas fheàrr; agus ath-bheachdachadh air an dòigh-dhèiligidh a tha againn gus rianachd a dhèanamh air gàbhaidhean. Thàinig iad seo le chèile mar thoradh air deasbad farsaing eadar am Bòrd agus luchd-rianachd a' Choimisein. Tha an dòigh-dèiligidh ùr againn mu rianachd air gàbhaidhean air fàilte fhaighinn bho

Choimiseanairean agus luchd-sgrùdaidh. Buinidh e ri Clàr goirid de Ghàbhaidhean Ro-innleachdail a bheir sùil air gàbhaidhean air toirt a-mach nam prìomh-amasan againn, le Clàr Ghàbhaidhean Obrachaidh far an dèan sinn sgrùdadh is rianachd air ìre nas fharsainghe de ghàbhaidhean don bhuidhinn againn.

Anns an Ògmhios 2018 choinnich am Bòrd ri Rùnaire a' Chaibineit Fearghas Ewing gus deasbad gu sònraichte air mar a leasaicheas an Coimisean an dleastanas reachdail a tha air a' chroitreachd a chur air adhart. Chì sinn an obair againn air còmhnaidh agus cleachdadh an fhearainn agus air ionaltradh mar nì gu math bunaiteach gus croitearachd a chur air adhart, agus cuideachd a' chomhairle a bheir sinn do Riaghaltas na h-Alba air cùisean leithid an leasachaidh aig Ìre 1 air reachdas na croitearachd, a tha air a bhith aig cridhe na h-obrach againn ann an 2018/19. A bharrachd air sin, dh'fhoillsich sinn aithisg air taic ri croitearachd a dh'iarr sinn air Gwyn Jones aig Fòram na h-Eòrpa air Glèidhteachais Nàdair agus Inlìtearachd, rud a bheir, tha sinn an dòchas, cruth air an deasbad ann an Alba mu thaic san ùine romhainn.

Thug Rùnaire a' Chaibineit brosnachadh dhuinn ceanglaichean nas dlùithe a chruthachadh ri Iomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean (HIE) agus sna mìosan an dèidh sin, choinnich sinn ri HIE dà thuras aig ìre a' Bhùird, a' roinneadh ar seallaidhean air feuman na croitearachd sa Ghàidhealtachd agus sna h-Eileanan, agus ag aontachadh a bhith ag obair còmhla air ceistean coitcheann.

Tha sinn air sgrùdadh às ùr a dhèanamh cuideachd air na h-ullachaidhean-obrach againn le Ùghdarras Dealbhaidh Chomhairle na Gàidhealtachd. Tha Coimisean na Croitearachd na chomhairliche reachdail airson iarrtasan-dealbhaidh agus tha sinn an comain na Comhairle airson na h-iarrtasan-dealbhaidh sin far am faodadh ceistean mu chroitreachd a bhith aig cridhe a' cho-dhùnaidh aca a chomharrachadh dhuinn. Is e an obair a tha aig a' Choimisean beachdan a nochdadh bho thaobh na croitearachd ged a tha na co-dhùnaidhean fhèin gun teagamh an urra ris an Ùghdarras Dhealbhaidh a tha an sàs.

Tha na h-earrannan a leanas den aithisg seo nan dealbh nas fharsainghe den obair againn sa bhliadhna, le fiosrachadh làn mu ionmhas. Bu mhath leam an cothrom seo a ghabhail taing a thoirt dhan luchd-obrach, don Bhòrd agus don Luchd-mheasaidh againn, do Riaghaltas na h-Alba agus do chom-pàirtichean eile airson taic a chur rinn fad na h-ùine. Tha mi gu sònraichte an comain an iar-cheannaird a bha agam, Donna Nic a' Ghobhainn, a thàinig an ochd bliadhna a bha aice aig a' Choimisean gu ceann sa Mhàrt 2019 nuair a dh'fhàg i gus buidheann-chomhairleachaidh a stèidheachadh.

Bill Barron

Uilleam Barron, Ceannard

Cò sinne

Chruthaich Achd Ath-leasachadh na Croitearachd (Alba) 2010 Coimisean na Croitearachd, a nochd air 1 Giblean 2012, an àite Choimisean nan Croitearan. Is e Buidheann Phoblach Neo-Roinneil (NDPB) a tha ann agus e ag obair bho là gu là gu neo-eisimeileach air an Raghaltas, ach ris a bheil Ministearan na h-Alba an urra air a' cheann thall.

An sealladh againn

Gun cùm croitean agus coimhearsnachdan na croitearachd orra a' cur ri taobh sòisealta, cultarail, eaconamach agus àrainneachail nan ceàrnaidhean ri croitearachd.

An t-adhbhar againn

Siostam na croitearachd a riaghladh gu ceart agus a dhìon is a neartachadh airson nan ginealach romhainn.

Luachan eagrachail

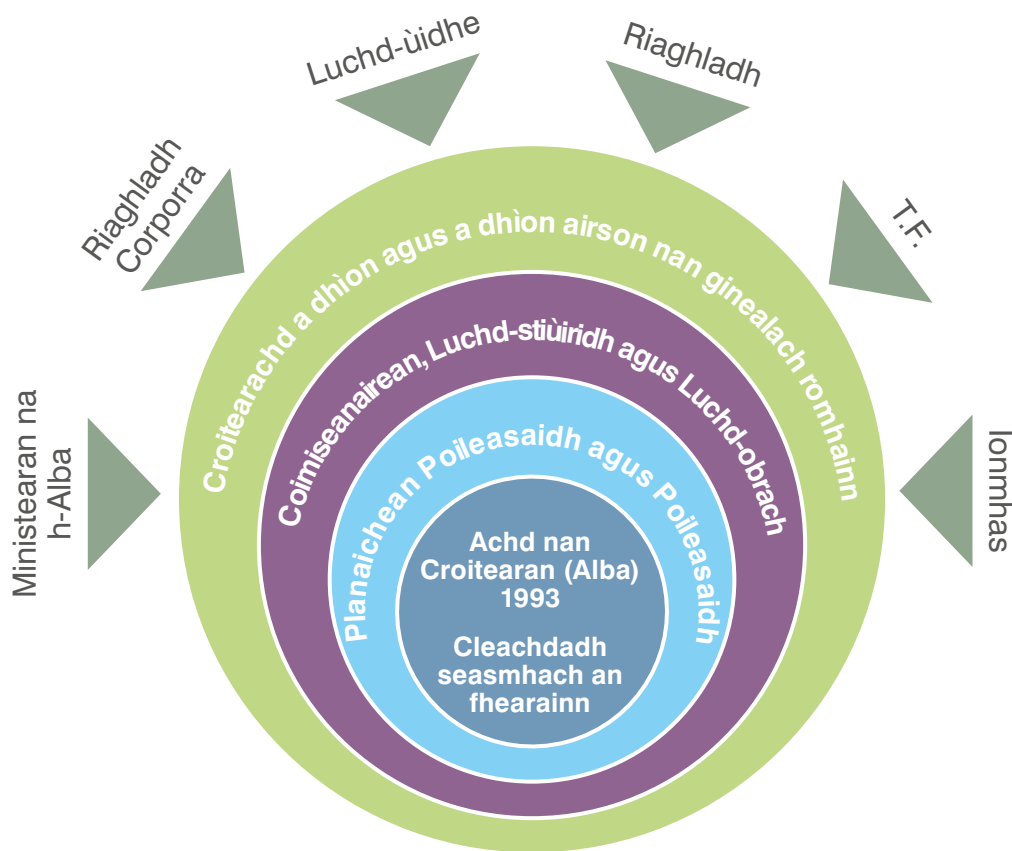
Leasaich an Coimisean luachan eagrachail a nochdas na tha cudromach dhuinn mar eagrachadh agus a tha aig cridhe mar a bhios sinn a' feuchainn ri obrachadh bho là gu là.

- Cùram a ghabhail de choimhearsnachdan na croitearachd agus den àrainneachd
- Obair-sgioba dheimhinneach
- Dealas do ghnè sheirbheisean agus do leasachadh
- Brosnachadh leasachadh luchd-obrach is Choimiseanairean
- Ag obair a rèir Cothrom na Fèinne agus gun chlaonadh

Modal Gnìomhachais

Is e a' phrìomh obair a tha aig Coimisean na Croitearachd riaghladh croitearachd, ath-eagrachadh croitearachd, cur leas na croitearachd air adhart agus cumail sùil air cùisean ceangailte ri croitearachd. Tha Achd nan Croitearan (Alba) 1993 cuideachd a' cur mar dhleastanas air a' Choimisean sgrùdadh a dhèanamh air iomradh air briseadh dhleastanasan le luchd-gabhail agus croitearan nan luchd-còmhnaidhe ann an seilbh. Faodaidh e comhairle a thoit do Mhinistearan na h-Alba air cùisean ceangailte ri croitearachd agus bidh e cuideachd a' co-obrachadh le buidhnean eile airson leasachadh eaconmaidh is sòisealta nan siorrachdan ri croitearachd. Tha na leanas a' sealltainn nan eileamaidean a bhios a' bualadh air prìomh-obraichean an eagrachaidh.

A' toirt Riaghaltas na h-Alba agus Reachdas na Croitearachd gu dìoladh

Bidh Ministearan na h-Alba a' socrachadh amasan agus a' dèanamh rianachd air caidreabh

Riaghailtean Achd nan Croitearan (Alba) 1993

Cruth na Buidhne

Bòrd air a dhèanamh suas le 9 Coimiseanairean,
Neach-gairm nam measg

Uilleam Barron

Ceannard agus
Oifigear Cunntachail

Neach-cuideachaidh
Pearsanta

Dàibhidh MacFhionnlaigh

Neach-lagha

*Donna Nic a' Ghobhainn

Iar-cheannard is
Ceann-conaltraidh

Riaghladh
Siostam Fiosrachaidh
Cruinn-eòlach
Clàradh Croitean
Ionmhas
Siostaman
Fiosrachaidh
Conaltradh

Iain Toal

Ceann-poileasaidh

Poileasaidh
Cùiltean-cinn

Eòsaph MacIlleChiar

Ceannard, Taic-
riaghlaidh

Taic-riaghlaidh
Còmhnaidh is
Cleachdadh an
Fhearainn

Sìne NicThòmais

Ceannard Coileanaidh
a ghabhas a-steach

Seirbheisean Corporra
is Luchd-cleachdaidh
Gèilleadh, le Gearanan/
FOI/EIR/DPA
Oifigear nan Inbhean

* Dh'fhàg Donna Nic a' Ghobhainn Coimisean na Croitearachd air 1 Giblean 2019. Tha an SMT air cruthachadh às ùr bhon uair sin le dà dreuchd a bharrachd air an cur ris, 'Ceann Obrachaidhean is Luchd-obrach' agus 'Ceann Digiteach is Leasachaidh'.

Amasan agus Ro-innleachdan

Tha toraidhean a' Phlana Chorpóra aig Coimisean na Croitearachd a rèir na tha san roinn phoblaich gus libhrigeadh nan Toraidhean Nàiseanta aig Riaghaltas na h-Alba san Fhrèam Nàiseanta mu Dhèanadas a thoirt gu buil. Tha sinn den bheachd gu bheil sinn a' cur le 4 Toraidhean Nàiseanta air a bheil giorrachadh gu h-iseal. Gheibhear copaidh den Phlana Chorpóra againn aig www.crofting.scotland.gov.uk/about-us

Toraidhean Nàiseanta	Toraidhean Choimisean na Croitearachd	Mar a chuidicheas sinn
Bidh sinn a' meas, a' mealtainn, a' dìon is a' meudachadh na h-àrainneachd againn.	Aon Dhà Trì Ceithir Sia	Tha sinn mothachail air a' chomas an lùib croitean agus nan cùl-cinn agus tha sinn den bheachd le bhith a' dearbhadh gu bheil croitean gan rianachd gu math agus le bhith a' leigeil le leasachadh nan croitean is nan cùl-cinn tro na co-dhùnaidhean againn, gun toir sinn meudachadh air feum buannachdail à fearann-croite ann an raon farsaing ghnìomhachdan. Tha sinn mothachail air an droch-bhuaidh a bheir croitean gun chleachdadh gu slàn air fallaine is toradh nan coimhearsnachdan croitearachd agus an fhearainn air a bheil iad. Le bhith ag obair le croitearan gus a dhearbhadh gu bheil iad a' coileanadh nan dleastanasan aca a thaobh àrach is gleidheadh an fhearainn agus ag obair gus cur ri àireamh chomataidhean nan cùl-cinn, cuidichidh sinn ri rianachd nas fheàrr air an fhearann sna siorrachdan ri croitearachd..
Tha sinn a' fuireach ann an coimhearsnachdan a tha fosgailte, cumhachdach, dìongmhalta agus sàbhailte.	Aon Dhà	Tha sinn a' tuigsinn gum faod croitean a tha gun chroitear no gun teaghlach ri croitearachd beàrnan a chruthachadh ann an coimhearsnachdan agus le bhith a' cleachdadh fios bho chunntas-sluaigh na croitearachd, gabhaidh sinn gnìomh practaigeach mu chòmhnaidh agus cuidichidh sinn gus coimhearsnachdan seasmhach a ghleidheadh. Cuideachd, obraichidh sinn le coimhearsnachdan a chuideachadh riutha luach fearann-croite mar mhaoin a thuigsinn agus cruthachadh barrachd chomataidhean chùl-cinn a bhrosnachadh a chuireas ri cothroman an fhearainn tro rianachd nas fheàrr air maoin choitcheann.
Tha eaconamaidh againn a thèid am farpais air feadh na cruinne, agus i làn iomairt, fosgailte agus seasmhach.	Aon Dhà Ceithir Còig	Tha sinn mothachail air a' chomas a tha aig fearann-croite cuideachadh ri dèanamh bìdh is deoch gu h-ionadail, agus aig cùiltean-cinn cur ri cruthachadh lùth ath-nuadhachaidh is carboin, agus bidh sinn mothachail air seo sna co-dhùnaidhean againn, a' cur air chomas gun cleachdar maoin croitearachd gus na gnìomhachasan seo a chuideachadh. Sa bhuidhinn, dearbhaidh sinn gu bheil na modhan-obrach againn mothachail air cruthachadh carboin agus caitheamh lùtha agus nì sinn ar dìcheall seo a lùghdachadh.
Tha sinn a' meas, a' dìon agus a' coileanadh chòraichean daonna agus a' mairsinn saor bho lethbhreith.	Trì Ceithir Còig	Le bhith a' toirt fios a rèir fianaise do Mhinistearan na h-Alba agus ag obair le luchd-ùidhe eile an sàs ann an croitearachd, tha àite deatamach aig a' Choimisean ann an dearbhadh gu bheil reachdas is poileasaidhean na croitearachd freagarrach an-dràsta agus san àm ri teachd. Cuideachd, le bhith a' dearbhadh gu bheil an luchd-obrach againn dèanadach agus a' bhuidheann againn ag obair gu rianail is gu fosgailte tro ath-sgrùdadh is atharrachadh air modhan, bheir sinn leasachadh mòr air seirbheisean do mhuintir na h-Alba.

Gàbhaidhean agus Ceistean Mòra a thig oirnn

Tha rianachd air gàbhadh gu math cudromach do Choimisean na Croitearachd. Tha Bòrd nan Coimiseanairean againn air aontachadh gabhail ri dà chlàr-gàbhaidh: clàr-gàbhaidh 'ro-innleachdail', a leigeadh leis a' Bhòrd againn sealltainn gu dìreach air gàbhaidhean air coileanadh nam prìomh-amasan aige; agus clàr-gàbhaidh 'Obrachail' gus sgrùdadh a dhèanamh air raon farsaing ghàbhaidhean a dh'fhaodadh buaidh a thoirt air a' bhuidhinn.

Tha an Coimisean air beachd a ghabhail air a' bhuidh a bheireadh Brexit, ach cha choltach gun toireadh riochd sam bith de Bhrexit buaidh dhìreach air an dòigh sam bi an Coimisean ag obrachadh. Tha ceist mhòr air a' Choimisean, ge-tà, mun bhuidh a bheireadh Brexit air roinn na croitearachd i fhèin.

Tha an clàr-gàbhaidh Ro-innleachdail ga chur fa chomhair a' Bhùird gach ràith agus tha an clàr-gàbhaidh Obrachail ga sgrùdadh gu cunbhalach le Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais.

Tha an clàr-gàbhaidh Ro-innleachdail a' sealltainn air na còig amasan as motha aig a' Choimisean mar a nochdar anns a' Phlana Chorporra, a' comharrachadh is a' sgrùdadh a' phrìomh-ghàbhaidh air coileanadh gach amais, agus a' giorrachadh ro-innleachd a' Choimisein gus na gàbhaidhean seo a sheachnadh no a lasachadh. Tha fios mu na còig amasan as motha agus na gnìomhan a tha san amharc gus an gàbhadh a chumail aig an ìre as ìsle ri fhaotainn sa chlàr thall.

Toradh sa Phlana Chorporra	Gàbhadh	Gnìomh ga Ghabhail
Croitean fo sheilbh agus gan rianachd	Cha ghabh gluasad no deòin phoilitigeach fhaighinn faic leasachadh agus/no leudachadh air dùbhlanaidh laghail a' cur stad air adhartas.	<ul style="list-style-type: none"> • Dòigh-dèiligidh rianail gus gnothach a ghabhail ris an fheadhainn ud a dhearbhas anns a' chunntas gu bheil iad a' briseadh dhleastanasan • Obair ro-ghnìomhach le uachdarain gus leasachadh a thoirt air còmhnaidh air an oighreachd aca • Obair ann an co-bhonn ri tionnsgnadh FONE
Cùiltean-cinn gan rianachd agus dòighean-rianachd coitcheann gam brosnachadh	Le atharrachaidhean air cleachdaidh is taic ri croitearachd chithear ìsleachadh leanmhainneach agus gluasad air falbh bho chùiltean-cinn gan rianachd is gan cleachdadh.	<ul style="list-style-type: none"> • Cothrom air riaghailtean mu chroitearachd ann an teamplaid • Stiùireadh mu ionaltradh air fhoillseachadh sa Ghearran 2019 • Taic dhìreach air a thoirt seachad do chomataidhean-ionaltraidh/do bhailtean air an tig duilgheadasan • Taic is brosnachadh gus comataidhean-ionaltraidh fhaighinn air ais ann an dreuchd
Tha croitearachd ga riaghladh ann an dòigh a tha ceart, èifeachdach agus èifeachdail.	Meud agus toinnteachd iarrtasan thar chomas Choimisean na Croitearachd inbhean àrda de sheirbheisean luchd-cleachdaidh a lìbhrigeadh.	<ul style="list-style-type: none"> • Clàr nan Croitean air-loidhne • Ath-bhreithneachadh leanmhainneach air modhan-obrachaidh • Dearcnachadh air àm-crìochnachaidh tro aithisg ràitheil KPI gus rabhadh a thoirt mu ghàbhaidhean gu tràthail • Ro-aithris Ionmhasail gu cunbhalach le dealbhadh airson shuidheachaidhean san àm air thoiseach
Cruthaichidh agus cuidichidh sinn cor croitearachd ghnìomhach	Bidh strì ag èirigh eadar siostam na croitearachd, àrainneachd is eaconamaidh an latha an-diugh agus diofar fheumalachdan aig luchd-ùidhe.	<ul style="list-style-type: none"> • Coimisean na Croitearachd an sàs gu dlùth sna deasbadan air Ìre 1 de Bhile na Croitearachd • Càirdeas-obrach ùr le HIE air tòiseachadh • Coinneamhan cunbhalach eadar an Neach-gairm/ an Ceannard agus luchd-ùidhe bunaiteach • An sàs anns a' Bhuidhinn Thar-phàrtaidhean air Croitearachd agus ann am Fòram Luchd-ùidhe na Croitearachd • Làthaireachd air an Lìon agus bhideothan
Tha an t-eòlas is am brosnachadh ceart aig an luchd-obrach againn gus coileanadh gu math agus tha na modhan-riaghlaidh againn mar an cleachdadh as fheàrr,	Gun a bhith comasach luchd-obrach teòma fhasdadh agus/ no a ghleidheadh ri linn teannachadh an sporain agus air adhbharan eile.	<ul style="list-style-type: none"> • Fastadh luath nuair a dh'fheumar gus dreuchdan a lìonadh.

Giorrachadh Ionmhasail 2018/19

Chaidh aithisg bhliadhnail is cunntasan bliadhnail 2018/19 a sgrùdadh le Deloitte LLP a chaidh a chur an dreuchd le Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba mar luchd-sgrùdaidh bhon taobh a-muigh do Choimisean na Croitearachd bho 1 Giblean 2016.

Rè na h-ùine seo fhuair an Coimisean a-rithist aithisg-sgrùdaidh bhon taobh a-muigh gun atharrachadh. Tha seo mar thaic ri dearbhadh eile a fhuair eadhon tron bhliadhna bho sgrùdaidhean air an taobh a-staigh, a nochd fianais air riaghladh èifeachdach air an taobh a-staigh air na raointean a chaidh a sgrùdadh.

Chaidh na cunntasan ullachadh fon Stiùireadh mu Chunntasan a thug Ministearan na h-Alba air a bheil fiosrachadh air duilleag 78. Chaidh an cur ri chèile mar ghnòthach leantainneach, rud a tha a' ciallachadh gu bheil e san amharc aig a' Choimisean cumail air ris a' ghnòthach aige fhathast agus gun tèid aige air a dhèanamh. Dh'obraich an Coimisean an taobh a-staigh a' bhuidseit aige airson na bliadhna air a bheilear ag aithisg. Nochd suidheachadh ionmhasail a' Choimisein airson na bliadhna air a bheilear ag aithisg caiteachas iomlan de £2.786M (2017/18 £2.780M) a chaidh a mhaoineachadh dìreach le Riaghaltas na h-Alba. Tha barrachd fios mu dhèanadas ionmhasail ri fhaotainn anns an Sgrùdadh air Dèanadas againn air duilleag 35.

Comharraidhean Dèanadais

Airson na bliadhna 2018/19 thomhais Coimisean na Croitearachd an dèanadas aige a rèir nan amasan ro-innleachdail a bheirear ann am Plana Corporra 2017-2022, a' cleachdadh 8 Prìomh-chomharraidhean Dèanadais. Chaidh an taghadh gu cùramach gus na toraidhean as cudromaiche don bhuidhinn agus don luchd-ùidhe aice a nochdadh agus tha iad a' dèiligeadh ris na prìomh-raointean air fad ann an raon-ùghdarrais a' Choimisein.

Comharraidhean dèanadais Àrd-ìre	Amas	Soirbheachadh Iomlan
Àireamh nan croitean an seilbh	Meudachadh	Dh'fhuirich àireamh nan croitearan nan còmhnaidh air a' chroit aca no an taobh 32cm air falbh aig an aon ìre aig 87%
Àireamh chroitean gan rianachd gu gnìomhach	Meudachadh	Thuit croitean gan rianachd gu gnìomhach bho 90% ann an 2017/18 gu 82% ann an 2018/19
Àireamh nan cùl-cinn fo riaghladh le comataidh	Meudachadh	Thuit àireamh nan comataidhean-ionaltraidh bho 463 ann an 2017/18 gu 418 ann an 2018/19
Àireamh nan cùl-cinn air an clàradh air Clàr nan Croitean	Meudachadh	Chaidh aon cùl-cinn a bharrachd a chlàradh air Clàr na Croitearachd sa bhliadhna
Àm gus iarrtasan riaghlachail a dhèanamh	Lùghdachadh	Dh'àrdaich na h-amannan àbhaisteach ann an 2018/19 ri linn a' chàrnaidh mhòir as t-samhradh 2018
Ìrean toileachas an luchd-chleachdaidh	Meudachadh	Gun tomhas fhathast
Measadh air ceanglaichean ri luchd-obrach	Meudachadh	Thuit ìre dèanadas luchd-obrach bho 53.38% sa Mhàrt 2018 gu 50.9% sa Mhàrt 2019
Brùchdadh carboin bho shiubhal	Lùghdachadh	Dh'èirich brùchdadh corporra a' charboin a chuir an Coimisean a-mach bho 12 tCO2 gu 18 tCO2e.

Seòladh

[Air a Choileanadh](#)

[Air a Choileanadh gu Ìre](#)

[Gun Choileanadh](#)

Ann an 2019, ghabh an Coimisean co-dhùnadh ath-bhreithneachadh a dhèanamh air a' Phlana Chorporra aige don ùine gu 2022, gus dealbh nas dlùithe a thoirt air prìomhachasan a' Bhùird a tha ann an-dràsta. Mar phàirt den ath-sgrùdadh seo, tha feadhainn de na Comharraidhean dèanadais rin ath-sgrùdadh agus bheir Aithisgean Bliadhnaile san ùine romhainn iomradh air adhartas a rèir nan comharraidhean ùra. A-mach às na 8 comharraidhean sa chlàr gu h-àrd, tha a' chiad dithis aca air an toirt air falbh agus nan àite comharraidhean a ghabhas tomhas nas earbsaiche, ach tha an ceathramh fear ri fhàgail às.

Giorrachadh air Dèanadas 2018/19

Ann am Plana Gnìomhachais Choimisean na Croitearachd airson 2018/19, shònraich sinn caochladh chlach-mhìltean mòra a bha sinn ag iarraidh coileanadh a chuidicheadh rinn gus na h-ath Thoraidhean Corporra a lìbhrigeadh agus tha sinn air adhartas nach beag a dhèanamh leotha seo. Shocraich sinn beagan thargaidean mu leasachadh cuideachd nan aghaidh agus tha sinn a' cur an cèill gu h-iseal dè an fheadhainn a thug sinn gu buil.

TORADH 1: CROITEAN AN SEILBH AGUS GAN RIANACHD

Sgrìobh gu luchd-freagairt a' chunntais a chuir an cèill gun d'rinn iad briseadh	Sgrìobh sinn gu luchd-freagairt uile a' chunntais a dh'innis dhuinn a' chiad turas gun do bhris iad na dleastanasan aca no a bha a' cumail orra a' briseadh agus thug sinn comhairle dhaibh mu na roghainnean aca. Tha sinn a' cumail oirnn ag obair leis an fheadhainn ris an d'rinn sinn conaltradh gus an suidheachadh aca fhuasgladh.
Ath-bhreithnich staid nan croitean uile ann an seilbh gus an inbhe a shoilleireachadh	Chaidh obair a dhèanamh gus staid nan croitean ann an seilbh ath-bhreithneachadh gus soilleireachadh eadar Croitearan nan Luchd-seilbh nan Còmhnaidh, Luchd-seilbh nan Còmhnaidh no Croit Fhalamh, Uachdarain Chroitean fo Ghabhaltas agus Uachdarain Chroitean Falamh.
Thoir a-steach dòigh rianail gus falmahchdan air croitean agus còir-sheilbh gun fhuasgladh a luathachadh	Thug sinn modh-obrach a-steach far a bheil suidheachaidhean de chòir-sheilbh gun fhuasgladh fad 3 bliadhna gan cur gu sgioba Còmhnaidhe is Cleachdadh an Fhearainn gus gnìomh a ghabhail. Nì sinn modhan eile do shuidheachaidhean eile.
Thoir taic is cuideachadh do sgeama FONE le cothroman air croitean roghnaichte	Rinn sinn ullachaidhean gus am biodh croitean falamh rim faotainn do sgeama FONE, agus thathar air cothrom air a' chiad 3 croitean falamh – bho oighreachdan aig Riaghaltas na h-Alba – a thoirt seachad.

TORADH 2 : CÙILTEAN-CINN GAN RIAGHLADH AGUS DÒIGHEAN-RIANACHD COITCHEANN MAR AN ÀBHAIST

Cuir teampalaid air-lodhne air adhart airson Chomataidhean-ionaltraidh	Chaidh agus thèid an cothrom air na teamplaidean seo a chur an cèill do choimhearsnachdan a dh'fhaodadh a bhith feumach air an cleachdadh.
Foillsich stiùireadh air a' chleachdadh as fheàrr airson Chomataidhean-ionaltraidh	Chaidh treòrachadh ùr coileanta fhoillseachadh anns a' Ghearran 2019.
Leudaich coinneamhan bus ri bus le Comataidhean-ionaltraidh	Thadhail buill Sgioba an Ionaltraidh air coimhearsnachdan far nach gabh na ceistean fuasgladh le conaltradh.

TORADH 3: CROITEARACHD GA RIAGHLADH ANN AN DÒIGH A THA CEART, ÈIFEACHDACH AGUS ÈIFEACHDAIL

Toirt a-steach fios mìosail mu rianachd air sruthd-obrach gu bhith ga ath-bhreithneachadh le luchd-stiùiridh	Dh'adhbharaich càrnadh suas san obair tron t-samhradh dearcnachadh gach seachdain air uallach-obrach agus chùm iad orra tron bhliadhna. Chan eil iad seo gan nochdadh gu foirmeil ann an aithisg air mìrean seasmhach don luchd-stiùiridh fhathast ach tha deasbadan orra san fharsaingeachd gu cunbhalach.
Sgaoil stuth-bhideo a' mìneachadh cheistean bunaiteach	Chaidh sreath bhideothan a chur a-mach air na meadhanan sòisealta san Lùnastal 2018 agus ghabhadh gu math riutha. Tha e san amharc barrachd bhideothan a chur a-mach ann an 2019/20.
Sgaoil Clàr nan Croitean air a mheudachadh air-loidhne	Tha stiùireadh air dì-chroiteadh ga ullachadh ri chur ri Clàr nan Croitean air-loidhne aon uair is gum bi dàta agus ceistean teicnigeach air am fuasgladh.
Sgaoil duilleag air a meudachadh don luchd-chleachdaidh agus fios air iarrtasan a gheibhear air an làrach-lìn	Chaidh duilleag air a leasachadh don luchd-chleachdaidh a chur air bhog anns an Fhaoilleach 2019, far a bheil treòrachadh geàrr gu fiosrachadh a gheibhear air an làrach-lìn, agus cuideachadh a' soilleireachadh dè a tha an urra ris a' Choimisean.
Leasachadh iarrtasan air-loidhne	Thathar air mìneachadh coileanta air feuman luchd-cleachdaidh a ghabhail os làimh gus an leasachadh seo a thoirt air adhart.

TORADH 4 ; SINN AG OBAIR LE LUCHD-ÙIDHE GUS COR NA CROITEARACHD GHNÌOMHACH A CHRUTHACHADH IS A CHUIDEACHADH

Foillsich rannsachadh ùr air Taic airson Croitearachd	Chaidh aithisg fhoillseachadh leis a' Choimisean san Iuchar 2018, a' mìneachadh eachdraidh nan ceist a tha ann an-dràsta mu thaic ionmhasail airson croitearachd.
Ag obair le lomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean (HIE)	Rinn an Neach-gairm, dithis Choimiseanairean agus an Ceannard frithealadh aig coinneamh le bòrd HIE san Dàmhair 2018 gus deasbad a thòiseachadh air mar a dh'fhaodadh an dà bhuidhinn obrachadh gu dlùth mun croitearachd. Tha an obair seo a' leantainn air adhart.
Gnothaichean dealbhaidh ro-innleachdail	Choinnich an Ceannard ri Ùghdarras Dealbhaidh Chomhairle na Gàidhealtachd san t-Samhain gus deasbad a dhèanamh air mar a ghabhadh dòigh-dèiligidh nas ro-innleachdaile a ghabhail mu chur a-steach Choimisean nan Croitearachd ann an dealbhadh.
Suirbhidh air croitearachd	Chaidh suirbhidh a bharrachd, roghainneil a chur a-mach le Cunntas na Croitearachd san Fhaoilleach 2019 gus fios coitcheann mun a h-uile croit agus far am faigh na croitearan an cuid cuideachaidh is comhairle a thrusadh. Thèid am fios seo a chleachdadh gus cruth a chur air deasbadan leis a' Choimisean san ùine air thoiseach..
Stèidhich buidheann-fòcais Mheasadairean gus ceistean bunaiteach a dheasbad	Tha caochladh Mheasadairean air aontachadh pàirt a ghabhail ann an obair Còmhnaidh agus Cleachdadh an Fhearainn no deasbadan air ath-leasachadh air reachdas na croitearachd.
Sònraich ceistean bunaiteach rim biathadh a-steach anns na deasbadan air an stiùireadh le Riaghaltas na h-Alba mu Ìre 2 de reachdas na croitearachd san àm air thoiseach	Thathar air tòiseachadh air an obair seo agus bithear a' leantainn air adhart leatha rè na bliadhna air thoiseach.

TORADH 5: GU BHEIL AN T-EÒLAS IS AM BROSNACHADH CEART AIG AN LUCHD-OBRACH AGAINN GUS COILEANADH GU MATH AGUS NA MODHAN-RIAGHLAIDH AGAINN A RÈIR A' CHLEACHDAIDH AS FHEÀRR

Cur an Gníomh GDPR	Chaidh obair nach bu bheag a ghabhail os làimh gus a dhearbhadh gun robh sinn deiseil gèilleadh do GDPR bho 25 Cèitean 2018, le poileasaidhean is modhan gan ath-bhreithneachadh agus trèanadh luchd-obrach a' gabhail àite. Bhon uair sin, lean sinn oirnn a' neadachadh mothachalachd agus a' leasachadh nam modhan againn gu leanmhainneach.
Ath-bhreithnich pròiseas trèanadh luchd-obrach	Chaidh ath-bhreithneachadh coileanta air a' phròiseas againn mu thrèanadh ùr a ghabhail os làimh gus dearbhadh gun robh e fhathast iomchaidh agus ris an uair. Chaidh dreach ùr a thòiseachadh san Ògmhios 2018.
Plana Luchd-obrach	Chaidh plana ùr luchd-obrach a chur ri chèile san Fhaoilleach 2019 a chuidicheas ri poileasaidhean air trèanadh, dealbhadh mu chòir-sheilbh agus fastadh anns an ùine air thoiseach.
Teisteanas Cyber Essentials	Fhuair an Coimisean teisteanas Cyber Essential san Dàmhair 2019 a rèir amasan Riaghaltas na h-Alba.

TORADH 6 : LORG A' CHARBOIN A DH'FHÀGAS SINN AIR AN ÀRAINNEACHD A LÙGHdachadh

Toirt a-steach phàipearan a' bhùird ann an cruth dealantach	Ghabh deuchainnean mu dhòigh dhealantach àite aig a' choinneimh san Fhaoilleach de Chomataidh Sgrùdaidh is Ionmhais agus leis a' bhòrd sa Ghearran is sa Mhàrt 2019 le deagh-thoraidhean.
Gluasad don sgòth	Ghluaiseadh tasgadh fhaidhlichean don sgòth eadar Dùbhlachd 2018 agus Màrt 2019.

Sgrùdadh air Dèanadas

Tha na toraidhean uile sa Phlana Chorporra againn gan libhrigeadh le gnìomhan anns a' Phlana Ghnìomhachais far a bheil fios cuideachd mu thargaidean sònraichte gus dèanadas a leasachadh airson na bliadhna sin. Sa chlàr gu h-ìosal tha giorrachadh air na toraidhean nan lùib uile. Thug an càrnadh suas bhon t-samhradh 2018 buaidh air an ùine gus obair a chrìochnachadh agus, tha fios, air dealas luchd-obrach cuideachd.

Dèanadas Obrachail airson 2018/19

Toradh 1, Plana Corporra is Plana Ghnìomhachais: CROITEAN AN SEILBH AGUS GAN RIANACHD

Ceum	Targaid	Toradh	
Leasaich seilbh is còmhnaidh air croitean le gach oighreachd phrìobhaideach a bhios ag obair leis a' Choimisean.	Meudachadh air seilbh	Chuir sinn prìomhachas rud beag na b' ìsle air an obair seo ach chùm sinn oirnn ag obair le Oighreachdan Uibhist a Deas, Oighreachd Àrd Fhinn (Diùra), A' Chorpaich is Bainbhidh agus Fearann Eilean Iarmain (An t-Eilean Sgitheanach) agus Rùm leis an amas seilbh is còmhnaidh air na croitean a leasachadh agus shoirbhich leinn gu ìre ach leanaidh an obair seo air adhart. Sa Chorpaich agus ann am Bainbhidh leig sinn caochladh croitean air am meas, leig sinn croit fhalamh ann an Rùm agus fhuair sinn 2 iarrtas gus croitean a leigeil ann an Diùra. Tha sinn cuideachd air a bhith ann an conaltradh ri oighreachd gun chroitearachd san Eilean Sgitheanach gus iarrtasan fhaighinn gus 6 croitean ùra a chruthachadh fo Earrann 3A de dh'Achd 1993 tron bhliadhna.	
Lùghdachadh air an ùine a ghabhas e croit a leigeil nuair a chuir an Coimisean crìoch air a' ghabhaltas.	90% an taobh a-staigh 6 mìosan	Cha deach cùisean ùra sam bith chun na h-ìre seo, far am biodh na targaidean 6 mìosan an sàs. Ach chùm an Coimisean coinneamhan sna coimhearsnachdan-croitearachd gus cùisean a tha air a bhith ann o chionn fhada fhuasgladh, agus fhuair 8 croitearan croitean trò mhodh-roghnachaidh. Chaidh 2 chroit a leigeil ann an Leòdhas, aon tè ann am Barraigh, aonan ann am Beàrnaraigh, aonan sna Hearadh, aonan ann an Sanna agus a dhà air tìr-mòr na Gàidhealtachd.	N/A
Cuir ri gnìomhan an aghaidh luchd-freagairt ann an cunntas 2017 a bhris an dleastanas aca mu chòmhnaidh ann an cunntas no cunntas eile	Cuir ri obair Sgioba RALU gus rudan a chur an gnìomh	Chruthaich Sgioba RALU dòighean ùra gus dleastanasan a sparradh, faicibh duilleag 27. Shònraich 11 de chroitean sna h-Eileanan Siar a bha falamh no fo chòir-sheilbh gun fhuasgladh o chionn fhada. Chaidh 5 dhiubh seo fhuasgladh bhon uair sin agus tha cothrom aig a' chòrr a bhith mar phàirt de phrògram FONE	

Seòladh

Toradh 2, Plana Corporra is Plana Gnìomhachais: CÙILTEAN-CINN GAN RIAGHLADH AGUS DÒIGHEAN-RIANACHD COITCHEANN MAR AN ÀBHAIST

Ceum	Targaid	Toradh
Barrachd chùiltean-cinn a' gabhail ris an teamplaid ùir	An Coimisean a' ceadachadh nan riaghailtean ùra a chuir Comataidhean a-steach stèidhichte air an teamplaid	Rè na bliadhna, chuir 10 Comataidhean-ionaltraidh dreachd de riaghailtean ùra a-steach, stèidhichte air an teamplaid ùir, agus ro 31 Màrt 2019, bha ceithir dhiubh seo air an ceadachadh leis a' Choimisean.
Barrachd choinneamhan no conaltradh nas mionaidiche le daoine bho na coimhearsnachdan-croitearachd gus cuideachadh riutha le rianachd ghniomh air ionaltradh	Conaltradh mionaideach le comataidhean-ionaltraidh/bailtean	Rinn sgioba an ionaltraidh ceangal mionaideach ri 50 de choimhearsnachdan-croitearachd mu cheistean a' bualadh air ionaltradh tron bhliadhna, meudachadh nach beag air an obair ann an 2017/18.

Toradh 3, Plana Corporra is Plana Gnìomhachais – CROITEARACHD GA RIAGHLADH ANN AN DÒIGH A THA CEART, ÈIFEACHDACH AGUS ÈIFEACHDAIL

Ceum	Targaid	Toradh
Lùghdachadh air àireamh nan ceist coitcheann a gheibhear	Lùghdachadh 10%, gu 3,048	Thuit àireamh nan ceist coitcheann le 27%, gu 2,459, air sàilleabh, air a' chuid as motha, an fhiosrachaidh air a bheil cothrom air Clàr nan Croitean air-loidhne.
Lùghdachadh air an ùine mu cho-dhùnaidhean tiomnaichte	Feabhas air an àm àbhaisteach gus crìoch a chur air gach seòrsa mòr de dh'obair-chùise	TheBha an t-àm àbhaisteach gus a' chuid as motha de sheòrsaichean iartais a chrìochnachadh na b' fhaide ann an 2018/19 seach a' bhliadhna roimhe sin. Tha seo mar thoradh air càrnadh mòr a thàinig oirnn as t-samhradh 2018, a thug buaidh air àm-crìochnachaidh fad beagan mhiosan.

Bha àireamhan chùisean mu chroitean clàraichte a chrìochnaichidh rè na bliadhna, mar a leanas:

	Tuairam air àireamh chùisean sa bhliadhna	Seachdainean mar chuibheas (2017-18)	Seachdainean mar chuibheas (2018-19)
Sònrachadh	mu125	8.0	9.4
Dì-chroiteadh Làrach Taigh-croite	mu50	6.2	9.1
Dì-chroiteadh cuid den Chroit	mu100	13.1	15.1
Roinneadh le Neach-seilbh na Chòmhnaidh	<10	15.4	9.1
Roinneadh le Neach-gabhaltais	5 no nas lugha	15.7	24.4
Leigeil le Uachdaran	13	10.0	14.0
Leigeil le Neach-seilbh na Chòmhnaidh	mu10	13.1	13.6

Toradh 4, Plana Corporra is Plana Gnìomhachais: SINN AG OBAIR LE LUCHD-ÙIDHE GUS COR NA CROITEARACHD A CHRUTHACHADH IS A CHUIDEACHADH

Ceum	Targaid	Toradh
Leasaich ro-innleachdan a chuireas ri ìre nam freagairtean air cunntas na croitearachd	Meudachadh bho 62% gu 75%	69% mar ìre fhreagairtean airson 2018, àrdachadh 7%.

Toradh 5, Plana Corporra agus Plana Corporra: AN T-EÒLAS IS AM BROSACHADH CEART AIG AN LUCHD-OBACH AGAINN GUS DÈANAMH GU MATH, NA DÒIGHEAN-RIANACHD AGAINN MAR AN CLEACHDADH AS FHEÀRR

Ceum	Targaid	Toradh
Meudachadh air ìre toileachas an luchd-chleachdaidh againn	Meudachadh bho 53% gu 60%	Tha tomhas toileachas an luchd-chleachdaidh againn air tuiteam, bho 53% gu 51%.
Lùghdachadh air ìrean luchd-obrach às an làthair fad ùine ghoirid le tinneas	Lùghdachadh 10% ìrean às an làthair fad ùine ghoirid gu 4.2 Là-obrach air an Call mar Chuibheas (AWDL).	Dh'èirich AWDL bho 4.7 gu 5.8 ach bu chòir toirt fa-near gu bheil tinneas leanmhainneach a' cur air cuid den luchd-obrach.
Co-roinn leanmhainneach iarrtasan FOI air an crìochnachadh a rèir a' chlàir-ama	Glèidh an ìre àrd a tha ann an-dràsta de chrìochnachadh iarrtasan a rèir a' chlàir-ama reachdail.	Fhuair eadh is rinneadh 43 iarrtasan fo Shaorsa an Fhiosrachaidh tron bhliadhna, le 100% de ghèilleadh don ùine reachdail.

Toradh 6, Plana Corporra is Plana Gnìomhachais – GUN LÙGHDAICH SINN A' BHUAIDH A BHEIR SINN AIR AN ÀRAINNEACHD

Amas sa Phlana Gnìomhachais	Ciamar a tha a' dol dhuinn?
Leudaich ìre a' chonaltraidh ann am post-dealain leis an luchd-chleachdaidh	Cuir ris an ìre de dh'fhiosrachadh mun Choitearachd air post-dealain, bho 2% gu 10%
Lùghdaich an ìre de phàipearan mar chopaidh cruaidh a chuirear gu na buill	Sguir a chruthachadh phàipearan ann an clò agus coinneamhan Bùird is Chomataidhean do luchd-obrach is luchd-cleachdaidh

Seòladh

Air a Choileanadh

Air a Choileanadh gu Ìre

Gun Choileanadh

Riaghladair Ceart, Tàbhachdach is Èifeachdach

Is e prìomh obair Choimisean na Croitearachd croitearachd a riaghladh gu ceart is gu reusanta air mhodh a bhios a' gèilleadh gu h-iomlan do reachdas na croitearachd. Mar thoradh, tha a' chuid as motha den obair a bhios a' dol aig a' Choimisean a' bualadh air gabhail ri iarrtasan riaghlachail agus a' clàradh bhrath.

Seòrsa Iarrtais/Bratha	Fhuair	Cheadaich	Dh'ùlt	Gun Tàbhachd	Air an Tarraing air ais
Roinneadh	50	27	3	1	7
Sònrachadh	339	337	0	28	6
Dìleab (brathan)	111	110	0	0	1
Cead a bhith às an làthair	74	40	6	28	0
Dì-chroiteadh – Làrach-taighe is Gàrradh	8	7	0	1	0
Dì-chroiteadh – Pàirt den Chroit	198	168	0	31	3
Dì-chroiteadh – Croit Iomlan	334	262	10	42	6
Sgaradh	14	8	2	3	2
Còir-sheilbh gun Tiomnadh (brathan)	49	22	4	8	6
Leigeil	87	80	0	6	1
Croit ùr air a cruthachadh	58	57	0	7	1
Gabhail le Teirm Ghoirid	9	3	0	4	0
Fo-leigeil	24	19	0	2	0
Roinneadh	156	125	0	10	5
IOMLAN	1511	1265	25	171	38
<i>Iomlan airson 2017/18</i>	<i>1366</i>	<i>925</i>	<i>21</i>	<i>132</i>	<i>36</i>

* Fo earrann 3(A) de dh'Achd nan Croitearan (Alba) 1993

Bidh àireamh nan iarrtasan a gheibhear diofraichte bho àireamh nan iarrtasan a shocraichear ri linn nan iarrtasan a thugadh air adhart bhon 2018 agus an fheadhainn a bheirear air adhart gu 2019.

Chùm an Coimisean aon Èisteachd am-bliadhna (3 Èisteachdan ann an 2017/18) agus dhèilig e ri **2,459 de cheistean coitcheann air croitean is cùiltean-cinn** (còrr is 3,000 ann an 2017/18).

Co-dhùnaidhean Tiomnaichte (DDM)

Tha Bòrd nan Coimiseanairean air a bhith a' tiomnadh cho-dhùnaidhean air cùisean riaghlachail sìmplidh do dh'oifigearan.

Feumaidh na cùisean seo a bhith taobh a-staigh nan crìochan aonaichte agus na feumalachdan reachdail is poileasaidh gu lèir a thoirt a-mach, mura toir, thathar gan cur gu ìre nas àirde. Tha an clàr gu h-ìosal a' sealltainn nan diofar ìrean de cho-dhùnaidhean a thathar a' cleachdadh anns a' Choimisean agus àireamh nan cùisean air an deach beachd a ghabhail aig gach ìre.

Ìre Co-dhùnaidh	Àireamh Chùisean 2018/19	Àireamh chùisean 2017/18
Ìre 1 (Oifigearan Iarrtas)	735	678
Ìre 2 (Àrd-oifigearan)	211	186
Ìre 3 (3 Coimiseanairean)	53	57
Co-dhùnadh le làn-Bhòrd Choimiseanairean	4	5

Bidh àireamh nan iarrtas a gheibhear diofraichte bho àireamh nan iarrtas air an socraichear ri linn nan iarrtas a thoiridh air adhart bho 2018 agus nan iarrtas a thoiridh air adhart gu 2019.

Clàr na Croitearachd

A bharrachd air a bhith a' dèiligeadh ri iarrtas riaghlachail tha sinn cuideachd a' meas tàbhachd iarrtas gu Clàr nan Croitean do Neach-gleidhidh Clàran na h-Alba (ROS).

Iarrtas Clàradh Croitean 2018/19

Ciad Chlàradh	838	
Tachartas an dèidh làimhe a' bualadh air croit chlàraichte	473 (489 an 2017/18)	(1,219 an 2017/18)

Bho thòisich e thathar air **5,899** de chroitean a chur air Clàr Croitearachd ROS.

Clàr nan Croitean (ROC)

Tha Coimisean na Croitearachd a' cumail a ROC fhèin a ghleidheas fios air ainm, suidheachadh, cìs, meud gach croite, fios mun neach-ghabhaltais, mun uachdaran agus mu chòraichean sam bith sa chùl-chinn.

Rinn sinn atharrachaidhean air Clàr nan Croitean air sàilleabh gun tug mu 1,950 de bhileagan Cunntas na Croitearachd barrachd fios dhuinn a bha a dhìth no ceàrr. (2,700 atharrachaidhean air an dèanamh mar thoradh air freagairtean a' chunntais ann an 2017).

Àireamh nan Croitean air an cur air a' Chlàr = 20,867.

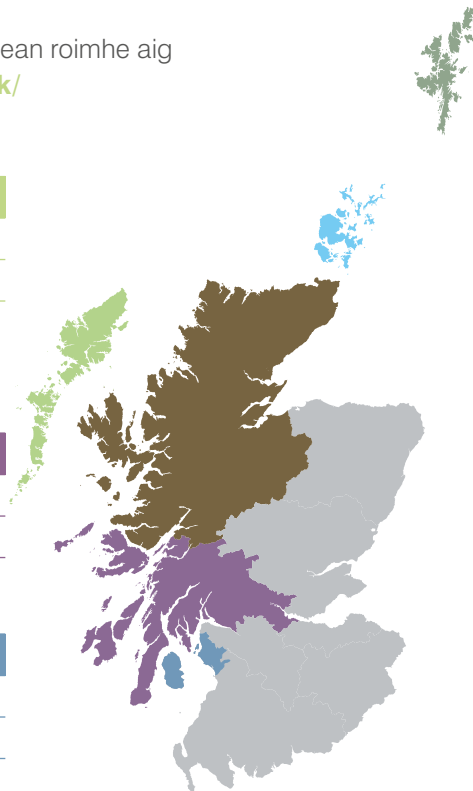
Gheibhear fios mu bhliadhnaichean roimhe aig

[www.crofting.scotland.gov.uk/
annual-report-and-accounts](http://www.crofting.scotland.gov.uk/annual-report-and-accounts)

Na h-Eileanan Siar	
Fo Ghabhaltas	6,083
An Seilbh	235

Earra-Ghàidheal is Bòd	
Fo Ghabhaltas	460
An Seilbh	354

Siorrachd Àir a Tuath	
Fo Ghabhaltas	0
An Seilbh	1

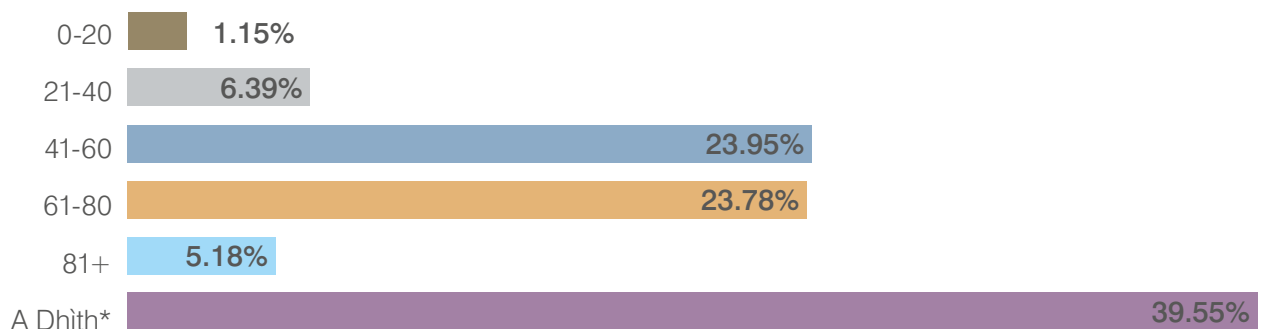

Sealtainn	
Fo Ghabhaltas	2,104
An Seilbh	1,172

Arcaibh	
Fo Ghabhaltas	64
An Seilbh	395

Gàidhealtachd	
Fo Ghabhaltas	6,258
An Seilbh	3,741

Tha còrr is 26,000 de chroitearan air an clàradh sa Chlàr, tha an clàr gu h-ìseal a' sealltainn aoise mar cheudachd.

*far nach d'fhuair sinn fios mu cheann-là breith

Clàr nan Croitean Air-loidhne

Chaidh Clàr nan Croitean Air-loidhne a sgaoileadh am measg an t-sluaigh san Lùnastal 2017. Chuir e ri seirbheisean an luchd-chleachdaidh againn le bhith a' leigeil leis an t-sluagh cothrom dìreach fhaighinn ar clàran mu chroitean. Rè na bliadhna 2018/19, bha na leanas ann:

74,203
Rannsachaidhean

29,526
Copaidean inntinnean
air an toirt às

Bho thòisich Clàr nan Croit Air-loidhne thathar air 94,980 agus 50,393 inntinnean a thoirt às. Tha Clàr nan Croit Air-loidhne ri fhaighinn aig www.crofting.scotland.gov.uk/register-of-crofts-roc

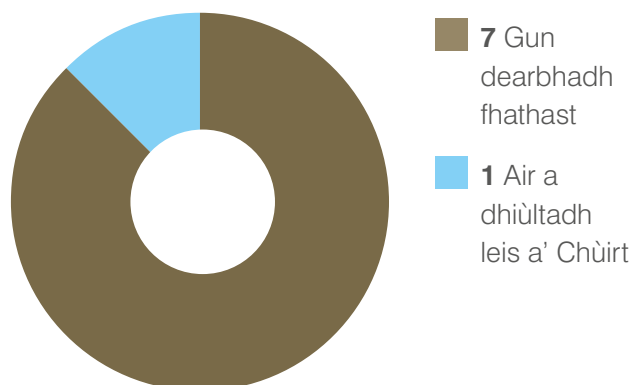
Tagraidhean gu Cùirt an Fhearainn (SLC)

Faodaidh tagraichean tagradh a chur gu Cùirt an Fhearainn an aghaidh co-dhùnaidh, dearbhaidh no stiùiridh sam bith a nì an Coimisean air iartas fo Achd nan Croitearan (Alba) 1993. Feumar tagradh sam bith a dhèanamh an taobh a-staigh 42 là.

Chaidh 8 tagraidhean a dhèanamh ann an 2018/19 (5 tagraidhean ann an 2017/18)

Tha dearbhadh air 7 de na tagraidhean seo ri dhearbhadh aig a' Chùirt fhathast, chaidh aon tagradh an aghaidh dì-chroitidh a dhiùltadh leis a' Chùirt.

Tagraidhean

Dleastanasan Croitearan

The dleastanas air croitearan nan Luchd-gabhaltas agus nan Luchd-seilbh nan Còmhnaidh:

A bhith a' fuireach mar as àbhaist air a' chroit aca no an taobh a-staigh 32cm air falbh bhuaipe

Gun a' chroit a mhì-ghnàthachadh no a leigeil air dhearmad

A' chroit àrach is a ghleidheadh, no a chur gu feum buannachdail eile.

Chuireadh fios mu **19 suidheachaidhean** far an robhas an amharas gun deach briseadh a dhèanamh chun a' Choimisein tron bhliadhna. Tha seo air èirigh bho 10 suidheachaidhean fo amharas ann an 2017/18. Ma chuirear fios air fairtleachadh gèilleadh do ghin de na dleastanas le croitear, comataidh-ionaltraidh/Maor no Measadair, tha e mar fhiachaibh air a' Choimisean sgrùdadh a dhèanamh.

Staid chùisean

3 air an tarraing air ais*

1 gun tàbhachd (dh'eug an croitear)

1 chroit air a leigeil air fo-ghabhail leis a' chroitear mar thoradh air an fhiosrachadh

14 cùisean a' dol air adhart fhathast

* Chaidh dà ghabhaltas a thoirt gu crìch leis an uachdaran, agus chaidh aon ghabhaltas àicheadh

A bharrachd orra seo shuas, tha 5 cùisean a' dol air adhart bho 2017/18.

Leig an Coimisean **2 chroit** sa bhliadhna cuideachd far nach do choilean an croitear a dhleastanas a bhith a' fuireach agus dh'fhairtlich air na h-uachdarain na croitean a leigeil an taobh a-staigh an ama a tha a dhith

Cunntas na Croitearachd 2017 – Dleastanasan

Ann an tionnsgnadh ùr, sgrìobh an Coimisean gu na 98 croitearan gu lèir a nochd a' chiad turas air Cunntas na Croitearachd gun do bhris iad dleastanas no dleastanasan reachdail, a' toirt roghainnean dhaibh gus am briseadh fhuasgladh agus a' leigeil leotha gu ruige Cunntas na Croitearachd 2018 gus a' chùis fhuasgladh.

Sgrìobh sinn cuideachd gu **208 croitearan** a nochd ann an dà Chunntas no barrachd gun do bhris iad dleastanas no dleastanasan reachdail, a' socrachadh clàir-ama gus am briseadh fhuasgladh. Nam measg seo bha:

- **23 croitearan** a dh'fhuasgail am briseadh agus a tha a' gèilleadh a-nis
- **27 croitearan** a dh'iarr agus a fhuair Cead a bhith às an Làthair
- **13 cùisean** far an robh an Coimisean den bheachd ged a rinn an croitear briseadh gun robh adhbhar math ann gun gnìomh a ghabhail a gus sparradh a dhèanamh
- **15 croitean** a leigeadh air fo-ghabhail
- **4 croitean** a shònraicheadh
- **1 chroit** a chaidh ath-leigeil

Tha **142** de chùisean a' dol air adhart an-dràsta.

Cunntas na Croitearachd 2018

Thathar a' cur a-mach bileagan Cunntas na Croitearachd gach bliadhna agus tha dleastanas laghail air croitearan na bileagan a lìonadh agus a chur ais chun a' Choimisein.

Ann an 2018 chaidh **19,269** bileagan fo Chunntas na Croitearachd a chur a-mach, (**17,213** bileagan coitcheann agus **2,056** mu chroitean air am meas). Le 13,347 bileagan air an cur air ais dhan Choimisean, tha ìre cur air ais 69% ann a tha suas 7% bho 2017. Airson àireamhan na bliadhna roimhe, tadhail air an làrach-lìn againn aig

<http://www.crofting.scotland.gov.uk/annual-report-and-accounts>

Fuireach mar as àbhaist air a' chroit aca no an taobh a-staigh 32cm air falbh bhuaipe:
87%

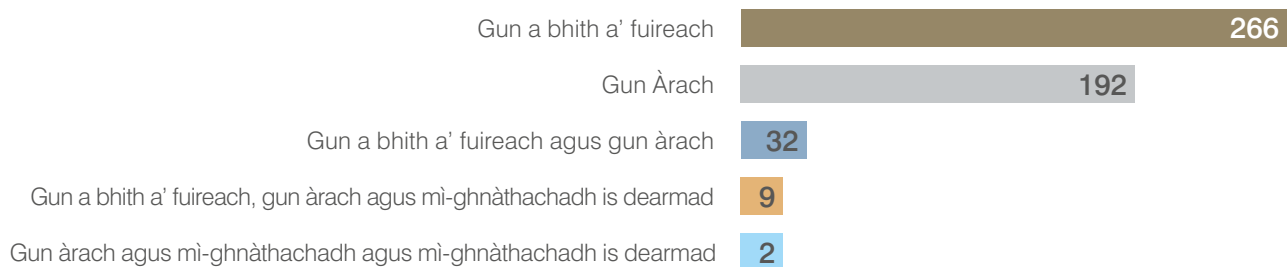

Gun Mhì-ghnàthachadh no Dearmad:
80%

Croit ga h-Àrach/Gleidheadh/
Cur gu Feum:
82%

Àireamh chroitearan nach robh a' coileanadh nan Dleastanasan aca a rèir an fhios ann an Cunntas na Croitearachd 2018

IOMLAN **501**

Cùiltean-cinn

Is e a tha ann an cùiltean-cinn fearann ga chleachdadh le croitearan agus feadhainn eile aig a bheil an aon chòir-sgoraidh air an fhearann sin. Faodaidh neach-earrannan iarrtas a chur dhan Choimisean gus cuid den fheurach no am feurach gu lèir aige a roinneadh gus nach tèid a chleachdadh ach leis fhèin.

Sa bhliadhna fhuair sinn **50 iarrtas** gus raointean chùl-cinn a roinneadh.

Tha Comataidhean-ionaltraidh gan stèidheachadh le luchd-earrannan gus dleastanasan rianachd sònraichte mun ionaltradh choitcheann a dhèanamh. Gus cuideachadh ri Comataidhean-ionaltraidh, chruthaich is sgaoil an Coimisean treòrachadh ùra do Chomataidhean-ionaltraidh. Tha e mar amas aig an Treòrachadh cuideachadh ri Comataidhean-ionaltraidh leis na dleastanasan a tha orra cùiltean-cinn a ghleidheadh is a leasachadh.

Tha an Treòrachadh fa leth bho Riaghailtean nan Cùl-cinn; tha e mar thaic ri Comataidhean le bhith a' toirt comhairle dè dh'fheumas bhith ann an riaghailtean agus dè ghabhas meas mar an cleachdadh as fheàrr.

www.crofting.scotland.gov.uk/common-grazings-regulations-template

	Àir. Chùl-cinn	Àir. Chomataidhean an Dreuchd
Earra-Ghàidheal is Bòd	61	6
Gàidhealtachd	540	215
Na h-Eileanan Siar	295	158
Arcaibh	9	1
Sealtainn	169	38
Iomlan	1,074	418
2017/18	1,072	463

Chaidh dà chomataidh-ionaltraidh a chur ri clàran a' Choimisein sa bhliadhna.

Cunntas air Ionaltradh Coitcheann

Feumaidh Comataidhean-ionaltraidh aithisg a thoirt gach 5 bliadhna air cor a' chùil-chinn agus cor gach croite le croitearan nan luchd-gabhaltais no nan luchd-seilbh a' còmhnaidh a roinneas san ionaltradh choitcheann agus air cùisean sam bith eile a' bualadh air an ionaltradh choitcheann no air croitearachd ann am baile sam bith ceangailte ris an ionaltradh.

Ann an 2018/19 chaidh **4 bileagan-cunntais** a chur air ais dhan Choimisean le Comataidhean-ionaltraidh (101 de bhileagan air an cur air ais ann an 2017/18).

Clàradh nan Cùl-cinn

Chaidh aon chùl-cinn a chlàradh le Clàran na h-Alba (ROS) sa bhliadhna (Cha deach cùl-cinn sam bith a chlàradh ann an 2017/18).

Iarrtasan fo Shaorsa an Fhiosrachaidh

Tha rùn aig a' Chomataidh gèilleadh do reachdas a bheir a' chòir dhan t-sluagh fiosrachadh iarraidh agus gun toirear am fiosrachadh sin seachad nas lugha na tha saoradh na lùib.

Tha an fheumalachd laghail seo fo Achd Saorsa an Fhiosrachaidh (Alba) 2002 ; Achd Dìon Dàta 2018, an Riaghladh mu Dhìon Fios Coitcheann 2018, Riaghailtean Coitcheann (Alba) agus Riaghailtean Fios Àrainneachd (Alba) 2004. Sa bhliadhna fhuair sinn 43 iarrtasan airson fios.

Tha an Coimisean a' sgaoileadh uimhir a dh'fhiosrachadh agus a ghabhas tron làrach-lìn aige agus tro na meadhanan sòisealta.

NB: Chaidh freagairtean airson 3 3 FOI agus 2 2 EIR a ghiùlan a-nall gu 2019/20

Gearanan

Tha rùn aig Coimisean na Croitearachd seirbheisean den chiad ìre a thoirt don luchd-chleachdaidh againn agus tha sinn a' cleachdadh an fhiosrachaidh bho luchd-cleachdaidh nach eil sàsaichte gus na seirbheisean againn a leasachadh.

Ann an 2018/19 fhuair sinn **74** gearanan. Chaidh **55 gearanan** a làimhseachadh aig sreath-toisich an fhuasglaidh thar na bliadhna, tha na clàran a' sealltainn toradh nan cùisean seo

Fuasgladh Sreath-toisich 2018/19		2017/18
Air an Gleidheadh is am Fuasgladh	16	10
Air an Gleidheadh is an Cur air Adhart	0	1
Air an Gleidheadh gu Ìre	16	2
Gun Ghleidheadh	23	7
Iomlan	55	20

A bharrachd air na Gearanan Sreath-toisich ghabh sinn beachd cuideachd air **19 gearanan** aig ìre an Sgrùdaidh.

Sgrùdadh 2018/19		2017/18
Air an Gleidheadh	5	2
Air an Gleidheadh gu Ìre	8	4
Gun Ghleidheadh	4	5
Gun Tàbhachd	1	3
Sgrùdadh a' Dol air Adhart	1	0
Iomlan	19	14

Conaltradh

Tha na Meadhanan Sòisealta a' fàs nas cudromaiche is nas cudromaiche do bhuidhinn sam bith mar mhodh a tha luath is èifeachdach gus fios a sgapadh air luchd-èisteachd mòr. Chùm an Coimisean air a' cur ri cleachdadh nan dòighean digiteach ioma-mheadhanach rè na bliadhna agus sgaoil e 7 bhideothan corporra tro **Youtube www.youtube.com/channel/UCH0mvYYAozy0UsHNk3uCE0w**

Tha na cuspairean air a bheilear a-mach sna

bhideothan a' dol bho Dè a th' ann an Croitearachd, a ràinig 13,000 neach, gu Dè a th' ann an Coimisean na Croitearachd a ràinig còrr is 3,000 neach. Seach gun robh na bhideothan seo cho soirbheachail, tha an Coimisean a' tasgadh ann am barrachd bhideothan a nochdas ann an 2019.

Tha an Coimisean a' leantainn air le leasachadh air an làrach-lìn aige a chuireas ris an fhiosrachadh air a bheil cothrom aig an luchd-chleachdaidh.

Corporra

Tha Plana Poileasaidh Choimisean na Croitearachd a' gabhail beachd air cuspairean bunaiteach don chroitearachd leithid cothrom air fearann-croite agus a bhith ga chleachdadh, a' cumail fearainn ann an gabhantas croitearachd agus cleachdadh nan cùl-cinn. Gheibhear copaidh den phlana aig **www.crofting.scotland.gov.uk/the-act-and-policy**

Sa bhliadhna dh'iarr an Coimisean comhairleachadh mu Thaic ri Croitearachd cuideachd. B' e adhbhar na h-aithisge sgrùdadh air a' chuideachd àiteachais is àrainneachd a tha ann don chroitearachd an-dràsta agus sgrùdadh am faodte taic eile a chruthachadh a bhuineadh gu sònraichte ri croitearachd. Gu h-àraidh, sheall i air an dà phuuing a leanas:

- sgrùdadh air an ìre dham bheil an taic-airgid a tha ri faotainn do chroitearan an-dràsta gu leòr gus amasan Riaghaltas na h-Alba airson croitearachd agus seasmhachd siostam na croitearachd a thoirt gu buil
- siostaman-taice eile a dh'fhaodadh na h-amasan seo a thoirt gu buil gu ìre nas motha san àm air thoiseach a shònrachadh.

Gheibhear copaidh den aithisg seo aig **www.crofting.scotland.gov.uk/consultations-and-publications**

Rè na bliadhna dh'aontaich an Coimisean cuideachd na poileasaidhean is na planaichean a leanas:

- Poileasaidh Dìon Dàta
- Plana Briseadh Dàta
- Treòrachadh do Chomataidhean-ionaltraidh

Seach gu bheil e an urra ris a' Choimisean sùil a chumail air cùisean ceangailte ri croitearachd, ghabh sinn pàirt ann an trì comhairleachaidhean poblach ceangailte ri croitearachd.

- Comhairle Nàiseanta airson Luchd-measaidh Dhùthchail: 'Còmhla faodaidh sinn, còmhla nì sinn', comhairleachadh air slighe ùr a thaobh poileasaidh don eaconamaidh dhùthchail
- Riaghaltas na h-Alba "Simplidheachd is Seasmhachd", comhairleachadh air atharrachadh air taic ri leasachadh àiteachail is dùthchail an dèidh Brexit.
- Riaghaltas na h-Alba: Good Food Nation, molaidhean airson Reachdais.

Daoine

Tha luchd-obrach Choimisean na Croitearachd deatamach airson libhrigeadh soirbheachail nan amasan ro-innleachdail aige. Tha rùn againn luchd-obrach làn misneachd is teòmachd a leasachadh is a ghleidheadh. Tha conaltradh fosgailte eadar an Bòrd, Luchd-rianachd agus luchd-obrach ga bhrosnachadh agus mar sin, tha ceanglaichean leanmhainneach deatamach airson soirbheachadh na buidhne san ùine fhada.

Gus an sruth-conaltraidh seo a chuideachadh, tha Buidheann Ceanglaichean Luchd-obrach a' coinneachadh fhathast, tha fiosrachadh ùr ga thoirt don luchd-obrach air fad bhon Cheannard agus the feum air coinneamhan cunbhalach bus ri bus le luchd-rianachd.

Tha rùn ga nochdadh ann am Plana Corporra a' Choimisein èifeachdalachd an luchd-obrach aige a ghleidheadh agus air a' cheann thall na cleachdaidhean as fheàrr a ghleidheadh an taobh a-staigh na buidhne agus aig an aon àm leasachaidhean iarraidh nuair as urrainnear. Tha neach-obrach a gheibh an trèanadh a tha a dhìth nas comasaiche air na dreuchdan aige a choileanadh agus gus taic a chur ri seo tha Oifigear Ionnsachaidh Ionadail agus Taic-leasachaidh againn a-nis gus cuideachadh ri libhrigeadh prògram riaghailteach trèanaidh is leasachaidh a libhrigeadh.

Còraichean Daonna

Co-ionannachd, eugsamhlachd agus ion-ghabhalachd

Tha Coimisean na Croitearachd a' gealltainn co-ionannachd chothroman agus tha poileasaidhean is modhan an sàs aige gus a dhèanamh cinnteach gun tèid seo a thoirt gu buil. Tha e cuideachd làn-mhothachail air na dleastanasan laghail a tha air, gu sònraichte mu dhàimh-chineal, agus leth-bhreith a thaobh aoise, gnè is ciorraim.

Dleastanas Co-ionannachd

Tha Coimisean na Croitearachd fo Riaghailtean Achd Co-ionannachd 2010 (Dleastanasan Coitcheann). Feumaidh a' Chomataidh aithrisean air pàigheadh co-ionann is Buill a' Bhùird fhoillseachadh cuideachd.

Tha Coimisean na Croitearachd a' gealltainn ùrachadh a thoirt mar phàirt de dh'Aithisg Bhliadhnail na buidhne agus thathar air giorrachadh a thoirt gu h-ìseal air an adhbhar sin.

Tha uallach air an fheadhainn a tha fon dleastanas mu cho-ionannachd, tro libhrigeadh nan gnìomhan aca:

- Cur às do leth-bhreith, do shàrachadh agus do dh'fhulaingeachd mhì-laghail agus do ghiùlan eile a tha toirmisgte leis an Achd.
- Co-ionannachd chothroman a chur air adhart eadar daoine air a bheil feart coitcheann agus daoine air nach eil.
- Deagh-dhàimh àrach eadar daoine air a bheil feart coitcheann agus daoine air nach eil.

Gheibhear an aithisg shlàn mu phrògram nan tionnsgnaidhean rianail air a bheil a' bhuidheann air a bhith ag obair gus a libhrigeadh, cho math ri adhartas a dh'ionnsaigh libhrigeadh nan toraidhean co-ionannachd, air làrach-lìn Choimisean na Croitearachd.

www.crofting.scotland.gov.uk/userfiles/file/Commission_Corporate_Documents/EQUALITY-and-Diversity-plan-2017-18.pdf

Gnothaichean na h-Àrainneachd

Mar luchd-gabhaltais ann an oifis air an roinneadh, Taigh a' Ghlinne Mhòir, tha uallach air Dualchas Nàdair na h-Alba airson an togalaich, agus chan urrainn don Choimisean aghaidh a chur ach a-mhàin air cùisean air an taobh a-staigh leithid cleachdadh ghoireasan, siubhail agus mothachaidh. Is e fear de na toraidhean air a chlàradh anns a' Phlana Chorporra againn a' bhuidhneachd a bheir sinn air an àrainneachd a lùghdachadh. Ged nach eil targaidean sam bith a thaobh na h-àrainneachd air an cur le Riaghaltas na h-Alba aig Coimisean na Croitearachd an-dràsta, tha e a' gabhail ri cùisean na h-àrainneachd mar rud cudromach agus bidh e a' gabhail ri cleachdaidhean a bhios a' cur cuideim air an àrainneachd nuair a ghabhas e dèanamh.

Is e siubhal an raon as motha sa bheil brùchdadh leis a' Choimisean. Chaidh brùchdadh-carboin corporra leis a' Choimisean thar na bliadhna suas bho 12 tCO₂e gu 18 tCO₂e. Chan eil mòran chothroman againn làrach a' charboin againn a lùghdachadh seach gu bheil na h-ullachaidhean againn a thaobh siubhail mar fhreagairt gu tric ri linn nan dleastanasan riaghlaidh reachdail a tha oirn.

Seach gu bheil sinn stèidhichte sa Ghàidhealtachd agus sna h-Eileanan tha an cothrom againn air

còmhdhail phoblach nuair a thathar a' tadhal air fearann-croitearachd iomallach air a lùghdachadh cuideachd.

Lùghdaich cur-air-bhog Clàr nan Croitean Air-loidhne againn anns an Lùnastal 2017 air an ìre de phàipear a chleachdas sinn air an taobh a-staigh, le còrr is 29,000 copaidhean d'intrinnean gan toirt às ri linn 2018/19. Tha sinn a' cur ris a' chomas air-loidhne againn an-dràsta às an tig barrachd caomhnaidh. Tha sinn cuideachd a' conaltradh barrachd is barrachd air post-dealain, rud a chuidicheas gu an ìre de phàipear a thathar a' cleachdadh a lùghdachadh barrachd.

Le buidhnean-gnìomha ann an com-pàirteachas, bidh an Coimisean a' dol an sàs gus aontaidhean coitcheann mu sheirbheisean a chur ri chèile gus leasachadh a thoirt air toraidhean àrainneachdail, a' lùghdachadh nan droch-bhuaidhean. Bidh sinn ag obair gus brùchdadh carboin a lùghdachadh, rud air a bheilear a' cumail sùil agus air an tèid aithisg a thoirt gach ràithe mar phàirt don aithisg mu Chomharraidhean air Dèanadas gu Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais agus dhan Bhòrd.

Dèanadas Ionmhasail

Riaraich Riaghaltas na h-Alba buidseat de 2.797M (£2.497M 2017/18) air Coimisean na Croitearachd le cothrom air £0.281M a bharrachd de 'Theachd-a-steach Eile. Tha barrachd fiosrachaidh ann an Nota 2 'Teachd-steach Eile' air duilleag 72). Chaidh riarachadh £0.065M (£0.042M 2017/18) a thoirt seachad cuideachd airson chosgaisean neo-airgid mar ìsleachadh ann an luach agus luach-chrìonadh.

Toraidhean Ro-innleachdail

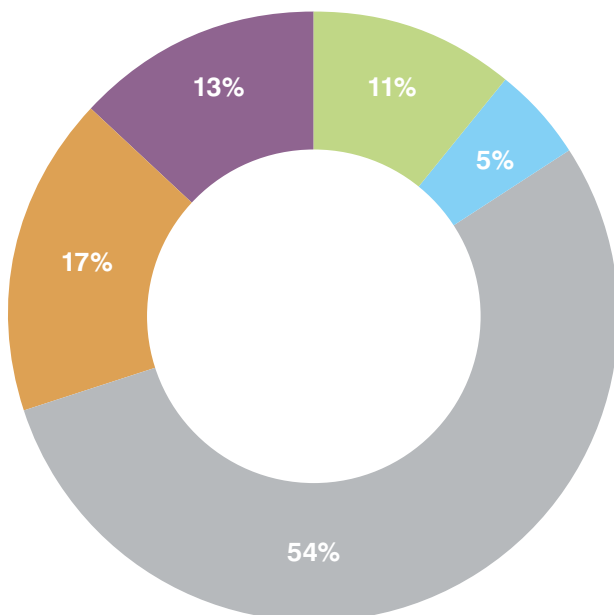
Mar bhuidheann riaghlachail, chaidh 76% (73% 2017/18) de riarachadh iomlan airgid Choimisean na Croitearachd a tharraing a-nuas gus cosg air goireasan luchd-obrach.

Lean an Coimisean air a' rianachd nan goireasan aige gu math, a' pàigheadh 99% (98% 2017/18) den luchd-sholair aige an taobh a-staigh 10 là-obrach an dèidh dhaibh fàirdeal tàbhachdach a chur a-steach. Tha lùghdachadh nan cosgaisean againn agus am feum as motha a thoirt à maoinachadh don obair riaghlachail againn na phrìomhachas

dhuinn fhathast. Chuir cur-air-bhog Clàr nan Croitean air-loidhne ann an 2017, a' leigeil leis a' phoball rannsachaidhean dìreach a dhèanamh air Clàr nan Croitean a' toirt lùghdachadh fhathast air ceistean coitcheann, air chomas gun sealladh goireasan luchd-obrach air obraichean eile san t-sreath-thoisich. Tha dèanamh Lìonra Luchd-measaidh a' Choimisein nas èifeachdaiche, agus eaconomaidhean nas fheàrr air an toirt a-mach fon aonta a tha aig a' Choimisean mu bhith a' fuireach ann an Taigh a' Ghlinne Mhòir, air cuideachadh gus barrachd caomhnadh ann an èifeachdas a dhèanamh cuideachd. Chuidich na h-eisimpleirean seo ris a' Choimisean targaid Riaghaltas na h-Alba mu chaomhnadh ann an èifeachdas mar 3% den bhuidseat bhunaiteach againn de £2.862M ann an 2018/19 a thoirt a-mach. Uile-gu-lèir, rinn sinn 3.4%, no mu £98,000 de chaomhnadh baralach ann an 2018/19 (3.2%, £80,000 2017/18). Tha barrachd sgrùdaidh ionmhasail ga thoirt san Aithisg Chunntalachd air duilleag 41.

Mar a riarach sinn na goireasan againn ann an 2018/19

Tha sinn gar maoinachadh le Riaghaltas na h-Alba agus mar bhuidheann riaghlachail bha mu 76% den chaiteachas iomlan againn ceangailte ri luchd-obrach.

- Toradh 1: Croitean an seilbh agus gan rianachd
- Toradh 2: Cùiltean-cinn gan riaghladh agus dòighean-rianachd coitcheann gam brosnachadh
- Toradh 3: Croitearachd ga riaghladh ann an dòigh a tha ceart, èifeachdach is èifeachdail
- Toradh 4: Sinn ag obair le luchd-ùidhe gus cruth is cuideachadh a thoirt do chor na croitearachd
- Toradh 5: Tha an t-eòlas is an dealas iomchaidh aig an luchd-obrach againn gus dèanamh gu math, agus na modhan-riaghlaidh againn mar an cleachdadh as fheàrr

Gnothaichean an Aghaidh Truailidheachd is Brìbearachd

Tha Coimisean na Croitearachd a' gealltainn nan ìrean as àirde mu ghiùlan beusach agus mu ionracas agus an geall air truailidheachd is brìbearachd a chasg oir tha sinn ag aithneachadh gu bheil e cudromach ar cliù agus misneachd an luchd-ùidhe againn a ghleidheadh. San Lùnastal 2017, dh'ùraich sinn am Poileasaidh an Aghaidh na Foille againn agus tha sinn toilichte a ràdh nach robh suidheachaidhean sam bith de thruailidheachd no de bhribearachd ann an 2018/19.

Bill Barron

Uilleam Barron
Ceannard agus Oifigear Cunntachail
19 Lùnastal 2019

Sgrùdadh-cùise: Dì-chroiteadh Croit air Fad 3 & 4 An Aghaidh Mhòr (Taigh an Daimh)

Bidh an Coimisean a' sealltainn gu cùramach air iarrtasan gus croitean iomlan a dhì-chroiteadh gus nach dèanar falmhachadh gun adhbhar air an ìre a tha ann de dh'fhearann-croite.

Nuair a thàinig an t-iarrtas gus a' chroit iomlan aig 3 is 4 An Aghaidh Mhòr (Taigh an Daimh) fa chomhair a' Choimisean gus beachd a ghabhail air, bha iad sàsaichte gun robh an t-iarrtas ann air adhbhar reusanta, seach gun cruthaich e 30 flataichean agus 8 aonadan barraideach le 9 dachaighean air prìs reusanta. Cha deach cur an aghaidh an iarrtais idir agus mar fhreagairt air an t-sanas phoblach mun iarrtas dhì-chroitidh agus bha Ùghdarras Pàirc Nàiseanta a' Mhonaidh Ruaidh air cead-planaidh a thoirt mu ullachadh an taigheadais anns an sgìre.

Bha an Coimisean mothachail gur dòcha gum biodh cothrom ann uaireigin do chuid eigin gabhaltas na croite a ghabhail os làimh. Tha a' chroit air a suidheachadh ri taobh àiteachan-fuirich agus rathad-mòr an A9 ge-tà. Agus sin mar a tha, tha

an taigheadas is an rathad mun chroit ga fàgail gun a bhith cho tarraingeach do neach-gabhaltais croite sam bith a dh'iarradh croitearachd a dhèanamh. Rinn an Coimisean cothromachadh eadar an droch-bhuaidh air croitearan sa choimhearsnachd agus an sochar poblach an lùib taigheadais (far a bheil beagan taigheadais air prìs reusanta) agus rin iad co-dhùnadh, san t-suidheachadh seo, gu bheil an sochar poblach nas cudromaiche na dolaidh do choimhearsnachd na croitearachd.

Seach gu bheil, a thaobh cead-planaidh, cuid den fheum a tha san amharc don fhearann air a dhì-chroiteadh airson naoi taighean air prìs reusanta, cheadaich an Coimisean an t-iarrtas dì-chroitidh fon choingheall gun cleachdar am fearann ann am pàirt airson naoi taighean air prìs reusanta air cumhaichean a tha rin aontachadh ri Ùghdarras Pàirc Nàiseanta a' Mhonaidh Ruaidh.

Sgrùdadh-cùise: Aonta Fad Ùine Ghoirid – 161 Spinningdale

Ms V Stuart – Croitear na Sealbhadair a còmhnaidh
Ian S Small – Aonta Fad Ùine Ghoirid

Seach gum biodh siubhal na cuid obrach a' toirt a' chroiteir na sealbhadair a' còmhnaidh, Vanessa Stuart, air falbh fad ùine fhada, rinn i co-dhùnadh gum biodh e na b' fheàrr don chroit gun iarradh i cead air a' Choimisean leigeil le h-ogha, lain, obair air a' chroit a rèir aonta fad ùine ghoirid.

Agus iad a' beachdachadh an iarrtais, bha an Coimisean sàsaichte gu bheil lain go math iomchaidh airson obair air a' chroit, an dèidh dha fàs suas ann an coimhearsnachd ri croitearachd agus obair ann an caochladh obraichean ceangailte ris an fhearann, stalcair, feansa air ag obair air a cheann fhèin agus clachadair nam measg.

Thuir Vanessa, "Rinn e ciall seach agus mise air falbh cho tric sin bhon chroit aonta ghoirid 7 bliadhna iarraidh gus am faodadh lain a' chroit a ruith gu h-oifigeil. San dòigh seo, tha fios agam gu

bheilear a gabhail cùram math den chroit le ball den teaghlach agus gun tig i air ais thugam fhèin aig deireadh na h-aonta."

An dèidh dha an aonta ghoirid bhon Choimisean, thuir lain "chan eil am fearann freagarrach do bhàrr agus mar sin bidh mi a' cumail ri ath-shìoladh gus ionaltradh a leasachadh agus ged a bhios caoraich agam, bidh cearcan tearca, eich agus

beachairean agus craobhan-measa agam cuideachd. Tha mi fada an comain m' Antaidh a thug an cothrom seo dhomh agus tha an aonta ghoirid oifigeil a tha agam a' fàgail gu bheil mi air mo chlàradh ann an Clàr nan Croitean mar an Neach-gabhaltais Aonta Ghoirid agus faodaidh mi taic iarraidh a chuideachadh ris a' chosgais an lùib càradh nam feansaichean is an drèanaidh gus a' chroit a leasachadh."

**CROFTING COMMISSION
COIMISEAN NA CROITEARACHD**

Aithisg Cunntalachd 2018/19

Aithrisean is aithisgean bunaiteach a chuireas air chomas dhuinn feumalachdan mu chunntalachd a thoirt a-mach agus a nochdas gèilleadh do dheagh-riaghladh corporra.

Aithisg mu Riaghladh Corporra

Aithisg Luchd-stiùiridh

Coimiseanairean ann an 2018/19

Coimiseanair	Modh Cur an Dreuchd	Frithealadh air Coinneamhan a' Bhùird ann an 2018/19	Frithealadh air Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais ann an 2018/19
 Ruairidh MacCoinnich* ¹ & ⁵	Air a Thaghadh	6/6*	-
 Màiri NicCoinnich* ¹	Air a Thaghadh	5/6*	-
 Anndra Holt* ¹	Air a Thaghadh	5/6*	-
 Cyril Annal* ¹	Air a Thaghadh	6/6*	-
 Iain MacIomhair* ¹	Air a Thaghadh	6/6*	4/4*
 Uilleam MacNèill* ¹	Air a Thaghadh	6/6*	-
 Dàibhidh Caimbeul* ²	Air a Chur an Dreuchd le Rùnaire a' Chaibineit	6/6*	4/4*
 Calum MacMhathain* ³	Air a Chur an Dreuchd le Rùnaire a' Chaibineit	6/6*	4/4*
 Seumas Scott* ⁴	Air a Chur an Dreuchd le Rùnaire a' Chaibineit	6/6*	-

* = Àireamh fhrithealaidh/Àireamh choinneamhan air an robhar comasach frithealadh

1 = Air an taghadh fad teirm 5 bliadhna bho 17 Màrt 2017.

2 = Ath-shuidheachadh 3 bliadhna le Riaghaltas na h-Alba bho 1 Giblean 2017.

3 = Ath-shuidheachadh 3 bliadhna le Riaghaltas na h-Alba bho 1 Faoilleach 2017.

4 = Suidheachadh 3 bliadhna le Riaghaltas na h-Alba bho 1 Gearran 2017.

5 = Air a chur an dreuchd mar Neach-gairm Choimisean na Croitearachd bho 20 Ògmhios 2017

Chùm Coimisean na Croitearachd aon Choinneamh Ro-innleachd cuideachd, a chaidh a chumail ann an diomhaireachd gun gheàrr-chunntas air 28 Ògmhios 2018.

Tha làn-fhiosrachadh mu Chlàr nam Com-pàirtean aig na Coimiseanairean ri fhaotainn air an làrach-lìn againn www.crofting.scotland.gov.uk/meet-the-commissioners

Sgioba-stiùiridh 2018/19

Uilleam Barron, Ceannard agus Oifigear Cunntachail – uallach air sa cheann thall airson ro-innleachd, obrachaidhean, ionmhas agus rianachd Choimisean na Croitearachd. A' dèanamh cinnteach gum faigh Bòrd nan Coimiseanairean fiosrachadh cruinn agus comhairle gun chlaonadh.

*Donna Nic a' Ghobhainn, Iar-cheannard is Prìomh Oifigear Gnìomha agus Ceannard Obrachaidhean – An ceannas air dèanadas obrachail na buidhne le cuideam air Dealbhadh Corporra, Rianachd air Dèanadas, Leasachadh Corporra agus uallach oirre sa cheann thall airson Ro-innleachd IS is Conaltradh.

Iain Toal, Ceannard Poileasaidh – A' cuideachadh ris a' Bhòrd gus poileasaidh ro-innleachdail a chur

ri chèile air raon chùisean air an taobh a-muigh is an taobh a-staigh a rèir nan amasan ro-innleachdail aige.

Eòsaph MacIlleChiar, Ceannard Taic-riaghlaidh – Tha e an urra ris taic is treòrachadh a thoirt do luchd-obrach agus do na Coimiseanairean air cùisean riaghlaidh is clàraidh, a' stiùireadh air co-dhùnaidhean tiomnaichte agus ath-bhreithneachadh air sgrìobhainnean agus a' maoirsneachadh obair Sgioba Còmhnaidhe is Cleachdadh an Fhearainn.

Sìne NicThòmais, Ceannard Coileanaidh - Uallach airson Ghearanan, iarrtasan fo Shaorsa an Fhiosrachaidh, Dion Dàta/GDPR, a' stiùireadh air Co-ionannachd is Eugsamhlachd, Plana Gàidhlig agus mar Oifigear nan Inbhean aig Coimisean na Croitearachd.

Dàibhidh MacFhionnlaigh, Neach-lagha – A' toirt comhairle laghail do Choimisean na Croitearachd agus a' dèiligeadh ri tagraidhean-lagha anns a bheil Coimisean na Croitearachd an sàs.

*Dh'fhàg Donna Nic a' Ghobhainn Coimisean na Croitearachd bho 1 Giblean 2019. Tha luchd-rianachd air riochd às ùr a dhèanamh le dà phost a bharrachd 'Ceannard Obrachaidh is Luchd-obrach' agus 'Ceannard Digiteach is Leasachaidh' air an toirt a-steach.

Sgrùdadh Ionmhasail

Giorrachadh air Easbaidh/(Còrr) don bhliadhna	2018/19 £000	2017/18 £000
Caiteachas-obrachaidh lomlan	2,786	2,780
Caiteachas-obrachaidh lomlan	(2,796)	(2,491)
Teachd-a-steach	–	(281)
Easbaidh/(Còrr)	(10)	8
Rèiteach eadar caiteachas-obrachaidh air bunait cunntais agus an Tabhartas-mar-Chobhair air a tharraing a-nua	2018/19 £000	2017/18 £000
Easbaidh/(Còrr)	(10)	8
Gun neo-airgead:		
Ìsleachadh is Crìonadh	(44)	(45)
Atharrachaidhean air caiteachas-obrach le:		
Fèichearan	(8)	(15)
Creideasairean	(64)	17
Gluasad ann an solar	–	3
Gnìomhachdan tasgaidh	44	32
Tabhartas air a tharraing a-nuas (a chòrr)/a a dh'easbaidh caiteachais mar Airgead-ullamh	(82)	–

Air bunait càrnadh teachd-a-steach agus caiteachais b' e toradh ionmhasail na bliadhna air gnothachas àbhaisteach còrr £10,000 (Easbhaidh £8,000 2017/18). Tha an còrr seo ag èirigh mar thoradh air atharrachaidhean cunntasachd, mar ìsleachadh agus gluasadan air calpa-obrach, air na aithrisean-airgid far nach eil sruthadh airgid-ullamh. Air bunait airgid-ullaimh, bha tarraing a-nuas Tabhartas-mar-Chobhair Choimisean na Croitearachd a chòrr air feumalachdan obrachaidh airgid-ullaimh le £82,000 (2017/18 £Neoni). Chan eil seo na chòrr airgid-ullaimh seach gun ruig am maoineachadh air fiachanasan a thàinig ann an 2018/19 a nochdar ri phàigheadh aig toiseach 2019/20.

Bha an caiteachas-obrachaidh iomlan airson 2018/19 aig £2.786M an taca ri £2.780M ann an 2017/18. Tha an caiteachas seo ga chòmhdachadh às an Tabhartas-mar-Chobhair a-mhàin. Dh'obraich Coimisean na Croitearachd an taobh a-staigh a riarachaidh de Thabhartas-mar-Chobhair airson na bliadhna 2018/19.

Tha barrachd fiosrachaidh mu chaiteachas air luchd-obrach, bòrd is obrachadh leis a' Chompanaidh gu 31 Màrt 2019 ga nochdadh ann an nota 3 (duilleag 73) de na cunntasan seo.

Peinnseanan

Tha buill luchd-obrach Choimisean na Croitearachd ion-tagha air a bhith nam buill de Phrìomh Sgeama Peinnseanan nan Seirbheisean Catharra. Tha fios mun sgeama agus fios mu làn-chòraichean pheinnseanan luchd-stiùiridh Choimisean na Croitearachd san Aithisg air Ìocadh (Duilleag 53) agus nota 1.6 (Duilleag 70) de na cunntasan seo.

Còd Cleachdadh Pàighidh

A rèir poileasaidh Riaghaltas na h-Alba, tha aig Coimisean na Croitearachd ri fàirdealan uile an luchd-sholair far nach eil deasbad a phàigheadh an taobh a-staigh 10 là-obrach an dèidh am faotainn. Tha e mar amas aig Coimisean na Croitearachd 100% de na fàirdealan, an fheadhainn fo dheasbad nam measg, aon uair is gu bheilear air an deasbad fhuasgladh, a phàigheadh ann an àm a rèir nan cumhaichean seo. Sa bhliadhna a thàinig gu crìch air 31 Màrt 2019, phàigh Coimisean na Croitearachd 99.0% de na fàirdealan aige a rèir nan cumhaichean seo (98.0% 10 là, 100% 30 là ann an 2017/18).

Cìsean gun Sgrùdadh

Tha Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba air Deloitte LLP a chur an dreuchd mar luchd-sgrùdaidh. Tha fios mu chìsean an sgrùdaidh don bhliadhna gu 31 Màrt 2019 ga nochdadh ann an nota 3 (Duilleag 73) de na cunntasan. Cha deach Deloitte LLP fhadadh no a phàigheadh airson obair sam bith nach do bhuin ri sgrùdadh tron bhliadhna.

Aithris mu Dhleastanasan an Oifigeir Chunntachail

A rèir earrann 19(4) de dh'Achd an Ionmhais Poblach is Cunntalachd (Alba) 2000 agus pàipear-taice 1 paragraf 19 de dh'Achd nan Croitearan 1993 mar a chaidh atharrachadh, tha Ministearan na h-Alba air stiùireadh a thoirt do Choimisean na Croitearachd aithris mu chunntasan ullachadh airson gach bliadhna ionmhasail sa chruth agus a rèir mar a tha ann an Stiùireadh nan Cunntasan a chuir Ministearan na h-Alba a-mach.

Tha na cunntasan gan ullachadh air bunait tàrmachaidh agus feumaidh iad sealladh fìor is ceart a thoirt air suidheachadh Choimisean na Croitearachd aig an àm agus air na cosgaisean-obrachaidh, air a' chall aithnichte agus air sruthan airgid-ullaimh don ùine ionmhasail.

Agus e ag ullachadh nan cunntasan, feumaidh an t-Oifigeir Cunntachail:

- cumail ri Stiùireadh nan Cunntasan a chuir Ministearan na h-Alba a-mach, agus na feumalachdan buntainneach mu chunntasachd is nochdadh, agus na poileasaidhean iomchaidh mu chunntasachd a chur an sàs air bonn co-chòrdail;
- breitheanas is measadh a ghabhail air bunait reusanta;
- cur an cèill a bheilear air leantainn ris na h-inbhean iomchaidh mu chunntasachd mar a tha ann an Leabhar-làimhe an Riaghaltais mu Aithisgean Ionmhasail, agus fiaradh sam bith sna cunntasan a nochdadh is a mhìneachadh; agus
- na cunntasan ullachadh mar ghnothach leantainneach.

Tha Rùnaire Seasmhach agus Prìomh Oifigeir Cunntachail Riaghaltas na h-Alba air Ceannard Choimisean na Croitearachd a chur an dreuchd mar Oifigeir Cunntachail.

Aithris leis an Oifigeir Chunntachail

Mar Oifigeir Cunntachail, tha riaghailteachd is ceart an ionmhais phoblach dham bheil uallach orm, gleidheadh chlàran ceart agus dìon maoin Choimisean na Croitearachd, mar a tha sa Mheòrachan gu Oifigearan Cunntachail airson Pàirtean de Rianachas na h-Alba a chuir Ministearan na h-Alba a-mach, an urra rium.

Nochdadh Fios ris an Luchd-sgrùdaidh

Mar Oifigeir Cunntachail, fhad is a tha fios agam, chan eil fiosrachadh buntainneach mu sgrùdadh air nach eil Coimisean na Croitearachd mothachail. Tha mi air a h-uile ceum reusanta a ghabhail gu mi fhìn a dhèanamh mothachail air fiosrachadh buntainneach sam bith mu sgrùdadh agus gu a dhèanamh cinnteach gu bheil luchd-sgrùdaidh Choimisean na Croitearachd mothachail air an fhiosrachadh.

Dearbhadh an Oifigeir Chunntachail air an Aithisg Bhliadhnail agus air na Cunntasan

Mar Oifigeir Cunntachail, tha mi a' dearbhadh gu bheil an aithisg bhliadhnail is na cunntasan còmhla ceart, cothromach is so-thuigsinn agus gu bheil am breitheanas a tha a dhìth gus sin obrachadh a-mach ceart, cothromach is so-thuigsinn.

Aithris mu Riaghladh

Cùl-fhiosrachadh

Tha an Aithris mu Riaghladh Corporra a' clàradh maorsainneachd Choimisean na Croitearachd agus a' cur mar leasachadh ris na cunntasan bliadhnail. Tha an aithris seo cuideachd a' toirt còmhla aithrisean mu shuidheachadh is fianais air riaghladh, rianachd is smachd air gàbhadh, gus innleachd-aithris sho-leantainn is cho-chòrdail a thoirt seachad.

Raon Uallaich

Mar Oifigear Cunntachail, tha e an urra rium rian is smachd air an taobh a-muigh a chumail a chuidicheas gus poileasaidhean, amasan is cinn-chriche na buidhne, air an socrachadh le Ministearan na h-Alba, a thoirt gu buil agus a' mhaoin phoblach a tha an urra rium fhèin a dhìon, a rèir nan dleastanasan ann am 'Meòrachan an Oifigeir Chunntachail'.

Ann an coileanadh mo chuid dhleastanasan pearsanta, bidh mi a' dèanamh cinnteach gun gèill a' bhuidheann do Leabhar-làimhe an Riaghaltais mu Ionmhas Poblach. Tha an Leabhar-làimhe ga chur a-mach le Ministearan na h-Alba gus stiùireadh a thoirt do Riaghaltas na h-Alba agus do bhuidhnean buntainneach eile mu làimhseachadh maoin phoblach mar as còir. Tha e a' nochdadh nam feumalachdan reachdail, pàrlamaideach is rianachd a tha a' buntainn, a' cur cuideim air an fheum air seaghachas, èifeachd is èifeachdalachd agus a' cur deagh-chleachdadh agus ìrean àrda de ghiùlan ceart air adhart.

Chaidh an Sgrìobhainn Frèama againn, a tha mar an aonta againn le Riaghaltas na h-Alba, agus a' nochdas an càirdeas againn, ùrachadh anns a' Ghiblean 2018 agus tha i air foillseachadh air an làrach-lìn. (www.crofting.scotland.gov.uk)

Riaghladh/Frèam Am Bòrd

Tha an Neach-gairm an ceann a' Bhùird agus tha an Ceannard an ceannas air rianachd-gnìomha air Choimisean na Croitearachd.

Tha am Bòrd air a dhèanamh suas le 9 Coimiseanairean, às a bheil sianar air an taghadh le croitearan clàraichte, agus trìuir air an cur an

dreuchd le Riaghaltas na h-Alba. Tha an Neach-gairm ga thaghadh bho thaobh a-staigh a' Bhùird le Rùnaire a' Chaibineit airson na h-Eaconamaidh Dùthchail.

Gheibhear barrachd fiosrachaidh mu na Coimiseanairean air duilleag 40.

Is e an obair a tha aig a' Bhòrd ceannas ro-innleachdail a thoirt don bhuidhinn, poileasaidh a threòrachadh agus uallach a ghabhail airson nan co-dhùnaidhean airson nan cùisean as cudromaiche no as connspaidiche. Tha Coimiseanairean a' nochdadh an t-suidheachaidh aca a thaobh poileasaidh le bhith a' cur Plana Poileasaidh gu Ministearan na h-Alba. Tha iad cuideachd a' coimhead thairis air a' bhuidhinn agus tha an Ceannard cunntachail dhaibh airson a dèanadais.

Tron bhliadhna, ghabh am Bòrd caochladh ghnìomhan cudromach os làimh:-

- Dhearcnaich agus chuidich e slànachadh inbhean dèanadas obrachaidh an dèidh càrnadh mòr nan iarrtasan riaghlachail as t-samhradh 2018
- Dh'aontaich e dòigh-dèiligidh gus an dreuchd reachdail aige 'leas na croitearachd a chur air adhart' a choileanadh, le co-obrachadh mas urrainnear le lomairt na Gàidhealtachd is nan Eilean
- Chuir e ri obair phoblach agus conaltradh, le coinneamhan poblach ann an Gallaibh, Arcaibh, Sealtainn, san Eilean Sgitheanach agus ann an Uibhist agus foillseachadh sreath bhideothan goirid mu chroitearachd agus riaghailtean
- Leudaich e obair a' Choimisein air sparradh dleastanasan chroitearan mu chòmhnaidh agus mu chleachdadh an fhearainn
- Dh'fhoillsich e stiùireadh coileanta do chomataidhean-ionaltraidh
- Thug e comhairle do Riaghaltas na h-Alba air planaichean gus reachdas na croitearachd ath-leasachadh
- Dh'fhoillsich e aithisg-rannsachaidh air taic-ionmhais don Chroitearachd, air a sgrìobhadh don Choimisean le Gwyn Jones
- Chùm e co-labhairt là do Luchd-measaidh

Chaidh dèanadas Buill a' Bhùird ann an 2018/19 ath-bhreithneachadh leis a' Cheannard agus dèanadas a' Cheannard le Riaghaltas na h-Alba. Sa Mhàrt 2018, ghabh am Bòrd ath-bhreithneachadh air èifeachdalachd fhèin os làimh. Bha an t-ath-bhreithneachadh seo stèidhichte air an deagh-chleachdadh ann an '*On Board – A Guide for Board Members of Public Bodies in Scotland*' agus a chaidh a chur a-mach mar cheisteachan fèin-mheasaidh a lìon gach Ball den Bhòrd a-steach gu neo-eisimeileach.

Thèid toraidhean an ath-bhreithneachaidh seo air èifeachdalachd a mheasadh le Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais a' Choimisein na phlana-obrach airson 2018/19 gus fios fhaighinn a bheil raointean den riaghladh far a bheil feum air ath-bhreithneachadh no soilleireachadh.

Is e adhbhar fèin-mheasadh Buill a' Bhùird, a' Cheannard is a' Bhùird cuideachadh ris an leasachadh leantainneach air co-dhùnaidhean, èifeachdalachd is dèanadas a' Choimisein.

Tha am Bòrd a' gealltainn àrd-inbhean de riaghladh corporra agus e den bheachd gun cruthaich cruth daingeann riaghlaidh buidheann shoirbheachail. Tha an gealladh seo ga ghleidheadh le leasachadh is cur-air-bhog prògram mionaideach 5 bliadhna de thrèanadh is de thaic a nochd aig an aon àm ri Taghaidhean na Croitearachd anns a' Mhàrt 2017.

Gheibhear cumhaichean-iomraidh a' Bhùird air làrach-lìn a' Choimisein website
www.crofting.scotland.gov.uk

Tha am Bòrd ga chuideachadh le Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais.

Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais

Tha trìuir Choimiseanairean air a' char as lugha gan cur an dreuchd leis a' Bhòrd air Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais. Bidh a' Chomataidh a' coinneachadh 4 tursan sa bhliadhna le coinneamhan a bharrachd ma bhios feum orra.

Gheibhear barrachd fiosrachaidh mu Bhuill na Comataidh air duilleag 40.

Gus gèilleadh an dà chuid do dh'Achd 2010 agus don stiùireadh mu dheagh-chleachdadh, tha an Coimisean air lar-neach-gairm a chur an dreuchd air a' Chomataidh agus cha bhi an Ceannard a' frithealadh air coinneamhan na Comataidh mar as trice. Tha meur urrasairean Riaghaltas na h-Alba a' Choimisein air aonta ris an ullachadh seo a dhearbhadh.

Tha cuireadh ga thoirt do luchd-sgrùdaidh air an taobh a-muigh is an taobh a-staigh frithealadh air na coinneamhan uile aig Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais. Tha an cothrom aca bruidhinn ann an dìomhaireachd ri buill na Comataidh. Is e adhbhar Chomataidh Sgrùdaidh is Ionmhais gàbhadh, smachd is riaghladh corporra a dhearcnachadh is ath-bhreithneachadh. Tha i ag obrachadh gu neo-eisimeileach agus a' toirt aithisgean dhan Bhòrd.

Mar phàirt de phlana-trèanaidh Choimisean na Croitearachd agus air adhbharan ath-leumachd na buidhne san àm ri teachd, chaidh cuireadh a thoirt do Choimiseanairean nach do chuireadh an dreuchd air a' Chomataidh frithealadh air coinneamhan ann an ceumannan ann an 2017/18 gus amharc air gnothach na Comataidh.

Ann an 2018/19 rinn Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais measadh oirre fhèin a rèir na tha ann an Leabhran nan Comataidhean Sgrùdaidh aig Riaghaltas na h-Alba. Nochd toraidhean an fhèin-mheasaidh seo gun robhas a' cumail ri prionnsabalan deagh-chleachdaidh anns a h-uile raon de dh'obair na Comataidh.

Gheibhear cumhaichean-iomraidh Chomataidh Sgrùdaidh is Ionmhais bho làrach-lìn Choimisean na Croitearachd **www.crofting.scotland.gov.uk**

Neach-gairm Choimisean na Croitearachd

Tha an Neach-gairm cunntachail do Mhinistearan na h-Alba às leth Choimisean na Croitearachd gus dearbhadh gun cuidich poileasaidhean is gnìomhan Choimisean na Croitearachd gus gnìomhan reachdail agus na poileasaidhean aig Ministearan na h-Alba san fharsaingeachd a libhrigeadh; agus gun tèid gnothach Choimisean na Croitearachd a ghiùlan mar as còir. Tha uallach airson nan cùisean corporra airson a' Bhùird air a bheil iomradh gu h-àrd air an Neach-ghairm agus air na Buill eile den Bhòrd agus gu sònraichte gus dearbhadh gun coilean Coimisean na Croitearachd na h-amasan is na cinn-chrìche a shocraich Ministearan na h-Alba.

Gheibhear barrachd fiosrachaidh mun Neach-ghairm air duilleag 40.

Luchd-stiùiridh

Bidh an Luchd-stiùiridh a' coinneachadh gu cunbhalach agus tha uallach orra na gnìomhan reachdail agus na h-amasan ro-innleachdail aig Coimisean na Croitearachd a libhrigeadh. Tha an Luchd-stiùiridh air a dhèanamh suas leis a' Cheannard agus ceann gach raon-obrachaidh. Tha an Luchd-stiùiridh a' gealltainn àrd-inbhean de riaghladh corporra agus bidh iad a' feuchainn ris an ceannas, an stiùireadh ro-innleachdail agus an smachd a tha a dhìth gus amasan bunaiteach Choimisean na Croitearachd a libhrigeadh a thoirt seachad.

Gheibhear barrachd fiosrachaidh mun Luchd-stiùiridh air duilleag 41.

Frèam Ghàbhaidhean is Smachd

Feumaidh a h-uile buidheann fo fheumalachdan an Fhrèama ro-innleachd rianachd ghàbhaidhean obrachadh a rèir an stiùiridh bhuntainnich a thug Ministearan na h-Alba seachad.

Tha an innleachd ghàbhaidhean is smachd stèidhichte air a' mhodh-obrach leantainneach aig a bheil e mar amas na prìomh ghàbhaidhean mu choileanadh poileasaidhean, amasan is cinn-chrìche Choimisean na Croitearachd a shònrachadh; measadh a dhèanamh air gnè is ìre nan ghàbhaidhean sin agus rianachd a dhèanamh orra gu h-èifeachdach, gu h-èifeachdail agus gu seaghach.

Tha clàr ghàbhaidhean corporra aig Coimisean na Croitearachd a chlàraicheas ghàbhaidhean air an taobh a-staigh is an taobh a-muigh agus a shònraicheas na gnìomhan maothachaidh a tha a dhìth gus an cunnart gun tachair na ghàbhaidhean sin agus a' bhuidhean a bheir iad a lùghdachadh. Tha an Ro-innleachd mu Rianachd Ghàbhaidhean agus Clàr nan Ghàbhaidhean Corporra gan ùrachadh gu cunbhalach agus gan ath-bhreithneachadh mar ghnàth-mhìr an dà chuid leis an Luchd-stiùiridh agus le Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais. Tha a h-uile ghàbhadh fa leth ga thoirt do neach fa leth a nì cinnteach gun gabhar gnìomh maothachaidh. Tha clàr nan ghàbhaidhean na ghnàth-mhìr aig coinneamhan a' Bhùird a thig an dèidh coinneimh le Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais.

Tha an dòigh-dèiligidh rianail againn mu rianachd ghàbhaidhean air a cruthachadh gus dearbhadh gu bheil na cothroman is na bagairtean a thig air Coimisean na Croitearachd gan sònrachadh mar as iomchaidh, gam measadh agus gan rianachd gu h-èifeachdail; agus tha am fiosrachadh bunaiteach gu lèir ga chur an cèill do luchd-stiùiridh, do Chomataidh Sgrùdaidh is Ionmhais agus dhan Bhòrd. Ann an 2017/18, tha Buill den Bhòrd agus an Luchd-stiùiridh air frithealadh air buidhnean-obrach trèanaidh air an stiùireadh gu dreuchdail mu ghàbhaidhean mar a' chiad cheum gus Ro-innleachd is Poileasaidh Choimisean na Croitearachd mu Rianachd Ghàbhaidhean ùrachadh.

Tha farsaingeachd ghàbhaidhean is mì-chinnt a' bualadh air Coimisean na Croitearachd. Gheibhear na ghàbhaidhean as cudromaiche a thathar a' meas buntainneach do dhèanadas a' Choimisein tron bhliadhna gu 31 Màrt 2018 ann an duilleagan 12 gu 13.

Bidh Coimisean na Croitearachd a' leantainn poileasaidh Riaghaltas na h-Alba mu Thèarainteachd Fiosrachaidh agus tha Neach-fiosrachaidh Ghàbhaidhean Àrd-ìre ann an dreuchd aige gus fios mu ghàbhaidhean a rianachd.

Tha na modhan mu ghàbhadh is smachd a chuirear an sàs ann an Coimisean na Croitearachd a rèir an stiùiridh san Fhrèam agus tha iad air a bhith an sàs don bhliadhna a thàinig gu crìch 31 Màrt 2019 agus suas ri àm ceadachadh na h-aithisge is nan cunntasan bliadhnail.

Ath-bhreithneachadh air Èifeachdalachd air Smachd air an Taobh A-staigh agus Rianachd air Gàbhadh

Mar Oifigear Cunntachail, tha uallach orm ath-bhreithneachadh air èifeachdalachd air siostam an riaghlaidh air an taobh a-staigh agus ullachaidhean mu rianachd air gàbhadh. Tha an t-ath-bhreithneachadh agam air a bhonntachadh air:

- 1) Litrichean-dearbhadh le liosta de na rudan air an smachd air an taobh a-staigh, air aontachadh le gach ceannard de na raointean-obrachaidh gu bheil a' soirbheachadh leis an smachd agus an fheumar raointean far a bheil teagamh ainmeachadh;
- 2) Obair an luchd-sgrùdaidh air an taobh a-staigh, a bhios a' cur aithisgean cunbhalach a-steach gu Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais Choimisean na Croitearachd (tha seo a' gabhail a-steach nam beachdan gun chlaonadh aca air ìre is èifeachdalachd siostaman a' Choimisein a thaobh smachd air an taobh a-staigh le molaidhean gus feabhas a thoirt);
- 3) Beachdan a nochd luchd-sgrùdaidh air an taobh a-muigh ann an aithisgean nan sgrùdaidhean aca;
- 4) An aithisg bhliadhnail a bheir Iar-chathraiche Chomataidh Sgrùdaidh is Ionmhais don Bhòrd, le fios mionaideach air obair na comataidh sin rè na bliadhna;
- 5) Ath-bhreithneachadh gach ràithe le Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais air clàr nan gàbhaidhean aig a' bhuidhinn agus obair an sgrùdaidh air an taobh a-staigh gus èifeachdalachd ullachaidhean rianachd air gàbhadh a mheas; agus
- 6) Litrichean-dearbhadh bho Dhualchas Nàdair na h-Alba agus Riaghaltas na h-Alba a bheir co-mhaoineachadh agus seirbheisean thuarastal/luchd-obrach mu seach do Choimisean na Croitearachd.

Tron bhliadhna agus suas gu ruige soidhnigeadh nan cunntasan, chaidh na h-ullachaidhean a leanas mu riaghladh a chur an sàs:

- Chaidh atharrachaidhean air am moladh aontachadh airson Plana Corporra 5 bliadhna a' Choimisein, gus tàbhachdan a' Bhùird a tha ann an-dràsta a nochdadh agus iad ag atharrachadh
- Chaidh Aonta Frèama ùr aontachadh le Riaghaltas na h-Alba, ri bhith an gnìomh suas gu Màrt 2021
- Chaidh Sgioba Coileanaidh a chruthachadh ann an Coimisean na Croitearachd, gus sùil a chumail air toirt a-steach GDPR agus gèilleadh do Shaorsa an Fhiosrachaidh, do Dhion Dàta agus do dh'fheumalachdan eile a thaobh riaghlaidh
- Chaidh Clàr Ghàbhaidhean Ro-innleachdail a leasachadh, a' cumail ri amasan a' Bhùird aig àrd-ìre, mar thaic ri Clàr nan Gàbhaidhean Obrachail bhon bhonn
- Dh'ùraich sinn an leabhran-tòiseachaidh againn don sgioba ùr
- Chuir sinn deuchainn air pàipearan dealatanach airson a' Bhùird gus lorg a' charboin againn a lùghdachadh, agus cheannaich sinn bathar-bog gus a thoirt a-steach ann an 2019-20
- Rinn sinn a' chiad dreachd den Phlana ùr don Luchd-obrach

Nì Coimisean na Croitearachd ath-bhreithneachadh air siostam an riaghlaidh air an taobh a-staigh gus a dhearbhadh gun toir seo dearbhadh reusanta fhathast mu na h-uallaichean a tha air fo Achd nan Croitearan (Alba) 1993.

Stèidhichte air na dearbhaidhean gu h-àrd, agus smachd stèidhichte air an taobh a-staigh, tha mi den bharail gun robh obrachadh iomlan nam feumalachdan a thaobh riaghlaidh aig a' Choimisean riarachail airson bliadhna-ionmhais 2018/19.

Modhan Strì eadar Com-pàirtean

Tha modhan teann agus coileanta aig Coimisean na Croitearachd gus dèiligeadh ri strì eadar com-pàirtean a dh'fhaodadh èirigh. Tha seo ga ath-sgrùdadh go foirmeil gach bliadhna ach bheir Coimiseanairean ùrachadh do dh'Oifigear nan Inbhean aig a' Choimisean mar a dh'èireas iad no an taobh a-staigh 4 seachdainean an dèidh atharrachaidh sam bith, air a' char as fhaide. Faodar sealltainn air clàr nan com-pàirtean aig (<http://www.crofting.scotland.gov.uk/meet-the-commissioners>).

Bidh Coimiseanairean a' clàradh strì sam bith eadar com-pàirtean a dh'fhaodadh èirigh aig toiseach gach coinneimh leis a' Choimisean agus gan toirt fhèin às an làthair bho cho-dhùnaidhean anns a bheil ùidh aca. Tha na h-aithrisean seo gan clàradh ann an geàrr-chunntas na coinneimh.

Sgrùdadh air an Taobh A-muigh

Chuir Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba Deloitte LLP an dreuchd mar luchd-sgrùdaidh air an taobh a-muigh don Choimisean fad còig bliadhna bho 1 Giblean 2016.

Sgrùdadh air an Taobh A-staigh

Tha gnìomh an sgrùdaidh air an taobh a-staigh na phàirt deatamach de shiostam an riaghlaidh air an taobh a-staigh. Chaidh seirbheis an sgrùdaidh air an taobh a-staigh aig Coimisean na Croitearachd airson na bliadhna ionmhasail a thoirt seachad le Scott-Moncrieff, a ghabh os làimh obair stèidhichte air sgrùdadh air a' ghàbhadh a thàinig air Coimisean na Croitearachd. Thathar air aithisgean a chur ri chèile a chòmhdach Dealbhadh Ionmhasail is Siostaman-sgrùdaidh Choimisean na Croitearachd, Modhan Cho-dhùnaidhean Neo-riaghlachail, Modhan-làimhseachaidh FOISA is EIR agus Modhan Dealbhadh Leanmhainneachd Gnìomhachais.

Tha toraidhean an sgrùdaidh air an taobh a-staigh gan toirt seachad anns na h-aithisgean fa leth a thathar a' cur a-mach tron bhliadhna don Luchd-stiùiridh agus do Chomataidh Sgrùdaidh is Ionmhais. Nam broinn seo tha beachd air ìre is èifeachdalachd siostam an riaghlaidh air an taobh a-staigh, agus molaidhean sam bith gus feabhas a dhèanamh.

Chaidh sia gnìomhan-leasachaidh a shònradh ri linn an ath-sgrùdaidh air Dealbhadh Leanmhainneachd Gnìomhachais, a' buntainn uile ri ceistean mu smachd air dealbhadh. Chaidh ìre gàbhaidh àird a thoirt do thri de na gnìomhan seo agus thathar air plana-gnìomha aontachadh le luchd-stiùiridh gus aghaidh a chur air na ceistean seo.

Thathar air molaidhean san sgrùdadh air an taobh a-staigh a chur ann an aithisg air adhartas a tha mar dhearcnachadh le Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais mar ghnàth-mhìr aig a cuid choinneamhan ràitheil.

Gach bliadhna bidh an fheadhainn a nì an Luchd-sgrùdaidh air an Taobh A-staigh a' toirt seachad aithisg bhliadhnail anns a bheil beachd air siostam an riaghlaidh air an taobh a-staigh. Is e am beachd a tha ann airson na bliadhna 2018/19 "nar beachd tha frèam smachd an sàs aig Coimisean na Croitearachd a bheil dearbhachd reusanta mu fhrèam-riaghlaidh na buidhne, coileanadh èifeachdach is èifeachdail de na h-amasan agus rianachd air gàbhaidhean mòra, a rèir nan leasachaidhean a shònraicheadh anns an ath-bhreithneachadh air Dealbhadh Leanmhainneachd Gnìomhachais".

Fhuair Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais dearbhachd barraichte ann an 2018/19 mu ìre is èifeachdalachd seirbheis-sgrùdaidh Choimisean na Croitearachd air an taobh a-staigh mar aithisg neo-eisimeileach a' Measadh Ìre Gnè.

Ceistean Brìgheil mu Riaghladh

Cha deach ceist bhrìgheil sam bith mu riaghladh a chlàradh ann an 2018/19.

Ceistean mu Riaghladh anns an Ùine air Thoiseach

Buinidh na dùbhlanan mòra mu riaghladh anns an ùine air thoiseach ri lìbhrigeadh nan toraidhean ann an suidheachadh car teann a thaobh ionmhais agus ri:

Ceist mu Riaghladh	Gnìomh a tha san Amharc
Ro-innleachd ionmhasail a' dol air adhart agus Dealbhadh Luchd-obrach	Tha an Coimisean an-dràsta a' leasachadh ro-innleachd ionmhasail a' dol air adhart agus Plana Luchd-obrach ceangailte ris.
Chan eil an aon luaths le freagairtean air iarrtasan	Tha an Coimisean a' leasachadh plana gus feabhas a thoirt air luaths is earbsachd nam freagairtean air iarrtasan riaghlachail gun chonnspaid agus tha e air fiosrachadh fhoillseachadh do chroitèaran mu na rudan a dh'fhaodas toinnteachd a leudachadh agus maille adhbharachadh.
Mi-chinnt mu uallachaidhean mu cho-dhùnaidhean	Tha an Coimisean a' soilleireachadh uallachaidhean co-dhùnaidh an Neach-ghairm, a' Bhùird, Comataidh Sgrùdaidh is Ionmhais, a' Cheannaird agus Luchd-rianachd agus dh'iarr e co-thrèanadh gus an dòigh a bhios am Bòrd is luchd-rianachd ag obair còmhla a neartachadh.
Dealbhadh a' Dol air Adhart am feadh a chèile	Tha an Coimisean a' cur ri daingneachadh an dealbhadh againn a' dol air adhart gus nach bi ach beagan maille air lìbhrigeadh nan leasachaidhean a tha san amharc.
Feumar planaichean Leanmhainneachd Gnìomhachais ath-bhreithneachadh is ùrachadh	Tha an Coimisean ag ath-bhreithneachadh an Sgrùdaidh againn air Buaidh air Gnìomhachas mar a' chiad cheum den tharrachadh fharsaing air na Planaichean Leanmhainneachd Gnìomhachais againn.

Tèarainteachd Fiosrachaidh is Dàta

Tha raon shiostaman is cheuman aig Coimisean na Croitearachd a dhearbhas gu bheil am fiosrachadh a chumas a' bhuidheann, agus a chumas treas pàrtaidhean às leth na buidhne, tèarainte. Bidh Ionad-coileanaidh a' Choimisein a' cumail sùil air coileanadh mu sgaoileadh dàta bhon bhuidhinn. Cuideachd, tha Coimisean na Croitearachd air stiùireadh Riaghaltas na h-Alba air tèarainteachd-dàta agus gàbhadh do dh'fhiosrachadh, anns a bheil measadh air gàbhadh agus trèanadh ann am mothachadh don luchd-obrach, a thoirt gu buil.

Ann an 2018/19, tha sinn air a bhith a' cumail sùil gu geur air feumalachdan nan Riaghailteach mu Fhiosrachadh Coitcheann (GDPR) agus rinn sinn ceangal ris an luchd-obrach air fad tro bhrathan-ullachaidhean. Thathar air trèanadh dìreach air GDPR a thoirt dhan luchd-obrach air fad. Nì an luchd-obrach air fad trèanadh luchd-obrachail èigneachail gus an

ùrachadh a h-uile bliadhna agus tha iad a' faighinn fios às ùr mu dhìon dàta. Tha tèarainteachd-dàta chorporra ga dearcnacadh le sgrùdadh san oifis gach ràith.

Tha an Coimisean mothachail nach eil dòigh fhèin-obrachail ann an-dràsta gus ioma-chlàran ùrachadh, nuair a gheibhear fios gun do dh'atharraich uachdaran. Thathar air am feum gun ùraichear clàran, a rèir feumalachdan GDPR, a dheasbad aig ìre luchd-rianachd agus bu chòir gum biodh fuasgladh teicnigeach an gnìomh ann an ùine gun a bhith fada.

Tha Coimisean na Croitearachd a' cumail air a' cumail sùil air tèarainteachd-lìn às an tàinig buileachadh teisteanas Cyber Essentials PLUS sa bhliadhna air a bheilear ag aithisg.

Cha robh fairtleachadh mòr sam bith ann an tèarainteachd-dàta ri iomradh ann an 2018/19 (2017/18: Neoni).

Aithisg air Tuarastal is luchd obrach

Gun Sgrùdadh

Poileasaidh mu Thuarastal

Buill a' Bhùird

Tha Bòrd Choimisean nan Croitearan air a dhèanamh suas le suas ri naoinear Choimiseanairean. Tha pàigheadh nan Coimiseanairean ga cheadachadh le Ministearan na h-Alba a rèir Poileasaidh Pàighidh san Roinn Phoblaich do Dhreuchdan Àrd-ìre (faic www.scotland.gov.uk/publications airson barrachd fiosrachaidh). Chan eil peinnean an lùib dreuchdan Buill a' Bhùird an-dràsta. Tha dreuchdan Buill a' Bhùird air an Taghadh ann an-dràsta fad 5 bliadhna a' tòiseachadh 17 Màrt 2017. Tha na Buill den Bhòrd a chuireadh an dreuchd le Rùnaire a' Chaibineit airson na h-Eaconamaidh Dùthchail ann fad 3 bliadhna, agus faodar cinn-là nan dreuchdan fhaicinn ann an Aithisg an Luchd-sgrùdaidh air duilleag 40.

Luchd-obrach

Tha an luchd-obrach seasmhach is air cùmhnannt stèidhichte air fad nam fastaichean aig Riaghaltas na h-Alba agus tha iad an sàs sa phrìomh aonad cho-bharganachaidh aig Riaghaltas na h-Alba gus tuarastal a shocrachadh. Tha pàigheadh ga shocrachadh le Riaghaltas na h-Alba agus, ann a bhith a' socrachadh poileasaidh, tha am feum gun tèid pàigheadh a stèidheachadh aig ìre a dhearbhas

fastadh, gleidheadh is brosnachadh an luchd-obrach ga chur anns an àireamh. Cuideachd ga chur san àireamh tha poileasaidhean an Riaghaltais air pàigheadh anns an t-Seirbheis Chatharra agus anns an roinn phoblaich agus am feum air smachd a chumail air caiteachas poblach.

Cùmhnanntan sheirbheisean

Fo Achd Leasachadh is Riaghladh Bun-reachdail 2010 feumar dreuchdan san t-Seirbheis Chatharra a thoirt a rèir airidheachd ann am farpais a tha fosgailte agus a rèir Cothrom na Fèinne. Tha na prionnsabalan mu fhastadh a dh'fhoillsich Coimisean na Seirbheise Catharra a' sònrachadh nan suidheachaidhean nuair a dh'fhaodar dreuchdan a thoirt air mhodh eile.

Tha a' chuid as motha de na h-oifigearan air a bheilear a-mach anns an aithisg seo ann an dreuchdan le ceann fosgailte. Thigeadh mar thoradh air crìochnachadh ron mhithich, seach airson droch-ghiùlain, gum faigheadh an neach dìoladh a rèir mar a shònraichear ann an Sgeama Dìolaidh na Seirbheise Catharra.

Gheibhear barrachd fiosrachaidh mu obair Choimisean na Seirbheise Catharra aig www.civilservicecommission.org.uk.

Air a Sgrùdadh

Ìocadh a' Bhùird

Bha na Coimiseanairean rin ìocadh mar a leanas:

	2018/19 £000	2017/18 £000
Coimiseanairean a bha ann an dreuchd ann an 2018/19		
Ruairidh MacCoinnich	20-25	15-20
(Co-ionann ri bliadhna shlàn)	(20-25)	(20-25)
Cyril Annal	5-10	5-10
Dàibhidh Caimbeul	5-10	5-10
Anndra Holt	5-10	5-10
Iain MacÌomhair	5-10	5-10
Màiri NicCoinnich	5-10	5-10
Calum MacMhathain	5-10	5-10
Uilleam MacNèill	5-10	5-10
Seumas Scott	5-10	5-10
(Co-ionann ri bliadhna shlàn)	(5-10)	(5-10)

Chan eil peinnsean an lùib dreuchdan nan Coimiseanairean. Chaidh sochairean stuthail £144 buailteach do chìsean a phàigheadh ri aon Choimiseanair ann an 2018/19 (£36 2017/18).

Ìocadh oifigearan aig àrd-ìre

San earrann a leanas tha fiosrachadh air ìocadh is com-pàirtean pheinnseanan mòr-chuid ard-oifigearan Choimisean na Croitearachd:

	Tuarastal		Sochairean peinnsein (faic nota 1 gu h-ìseal)		Iomlan	
	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18	2018/19	2017/18
	£000	£000	£000	£000	£000	£000
Ceannard						
Uilleam Barron	70-75	65-70	33	3	100-105	70-75
Sgioba-stiùiridh						
Dàibhidh MacFhionnlaigh	65-70	60-65	26	24	90-95	85-90
Donna Nic a' Ghobhainn	50-55	45-50	–	–	50-55	45-50
Sine NicThòmais	40-45	40-45	15	8	55-60	50-55
Eòsaph MacIlleChiar	40-45	40-45	13	11	55-60	50-55
Iain Toal	40-45	40-45	13	6	55-60	45-50

Tuarastal

Tha tuarastal a' gabhail a-steach tuarastal iomlan, seach-thim agus cuibhreann sam bith eile chun na h-ìre a tha buailteach do chis anns an Rìoghachd Aonaichte. Tha an aithisg seo air a bonntachadh air pàighidhean a rinneadh sa bhliadhna le Coimisean na Croitearachd.

Sochairean stuthail

Cha robh sochairean stuthail sam bith ann an 2018/19 (2017/18: Neoni).

Bònasan

Cha robh bònasan sam bith ann an 2018/19 (2017/18: Neoni).

Nota 1: *tha luach nan sochairean-peinnsein air an tàrmachadh tron bhliadhna ga mhìneachadh mar (am meudachadh fìor air a' pheinnsean air iomadachadh 20 uair) agus (am meudachadh fìor air sùim sam bith na cnap) agus (na cuibhreannan a rinn neach) air an toirt air falbh. Chan eil am meudachadh fìor a' gabhail a-steach mheudachaidhean ri linn atmhorachd no meudachadh no lùghdachadh sam bith ri linn toirt thairis chòraichean air peinnsean.*

Dìoladh airson dreuchd a chall

B' e an luach seo £neoni airson 2018/19 (£neoni 2017/18).

Riaghailtean nan Aonaidhean-ciùird (Feum air Ùine Dheth a Nochdadh) 2017

Fo Riaghailtean nan Aonaidhean-ciùird (Feum air Ùine Dheth a Nochdadh) 2017, feumaidh fastaidhear san t-seirbheis phoblaich fiosrachadh mu ùine dheth fhoillseachadh. Seach gu bheil an luchd-obrach seasmhach agus ùine stèidhichte againn nan luchd-fastaidh aig Riaghaltas na h-Alba, tha am fiosrachadh seo ga thional le Riaghaltas na h-Alba. Gheibhear barrachd fiosrachaidh air làrach-lìn Choimisean na Croitearachd www.crofting.scotland.gov.uk

Nochdadh mu Phàigheadh Cothromach

Tha e mar amas aig Coimisean na Croitearachd a bhith mar aonan de na h-àiteachan-obrach as fheàrr ann an Alba agus tha teisteanas aige Mar Fhastaidhear a rèir an Tuarastail Bheò.

Tha an luchd-obrach seasmhach is air cùmhnant stèidhichte air fad aig Coimisean nan Croitearachd nam fastaichean uime sin aig Riaghaltas na h-Alba agus tha iad an sàs ann am prìomh aonad co-bharganachadh Riaghaltas na h-Alba gus tuarastal a shocrachadh. Tha Tuarastal Beò na h-Alba mar thuarastal iomlan co-ionann ri £17,550, agus b' e an tuarastal a b' ìseal ann an Riaghaltas na h-Alba aig 31 Màrt 2018 £18,392. Tha luchd-obrach air

cùmhnantan-obrach sealach gam pàigheadh aig an aon ìre de thuarastal iomlan co-ionann ri seirbheisich chatharra a ghabhas car na h-aon dleastanasan os làimh.

Nuair a tha cùmhnant le Coimisean Croitearachd ri ùrachadh no ri chur gu tairgse, thèid com-pàirtichean a bhrosnachadh gu gnìomhach beachd a ghabhail air an Tuarastal Beò a thoirt gu buil mura bheil iad air sin a dhèanamh mar-thà. Gheibh thu barrachd mun Tuarastal Bheò an seo

<https://www.livingwage.org.uk>

Pàigheadh mar iomadan

Tha aig buidhnean a bheir aithisgean ris an càirdeas eadar am pàigheadh ann am bannan aig an neach-obrach as àirde pàigheadh sa bhuidhinn aca agus am pàigheadh meadhanail do luchd-obrach na buidhne a nochdadh.

	2018/19	2017/18
Tuarastal ann am bannan an neach-obrach as àirde pàigheadh	£70-£75k	£65-£70k
Pàigheadh meadhanail an luchd-obrach	£27,398	£25,682
Co-mheas mar mheadhan	2.6	2.6

Ann an 2018/19 Neoni (2017/18 Neoni) fhuair fastaichean pàigheadh a chòrr air a' Cheannard. Bha pàigheadh bho £18,392 gu £71,381 (2017/18 £18,352 gu £68,052).

Sochairean Pheinnseanan

	Peinnsean air a thàrmachadh aig aois a' pheinnsein aig 31/03/19 agus an t-sùm na cnap na lùib		Meudachadh fìor air peinnsean is an t-sùm na cnap na lùib aig aois a' pheinnsein		CETV aig 31/03/19	CETV aig 31/03/18	Meudachadh fìor air CETV air a fhastaidhear
	£000		£000		£000	£000	£000
	Peinnsean	Sùm na Cnap	Peinnsean	Sùm na Cnap			
Ceannard							
Uilleam Barron	30-35	100-105	0-2.5	2.5-5	775	675	33
Luchd-obrach eile aig àrd-ìre							
Dàibhidh MacFhionnlaigh	5-10	–	0-2.5	–	61	39	11
Sine NicThòmais	10-15	–	0-2.5	–	240	213	15
Iain Toal	10-15	30-35	0-2.5	0-2.5	275	245	13
Joseph Kerr	15-20	40-45	0-2.5	0-2.5	374	328	14
Eòsaph MacIlleChiar	Peinnsean com-pàirteachais. Cuibhreann an fhastaidheir airson na bliadhna 5-10						

Tha Sgeama Pheinnseanan na Seirbheis Chatharra fhathast a' meas buaidh breith MhicLeòid air atharrachaidhean ann an 2015. Chan eil na sochairean agus na CETVan nan lùib air an nochdadh gu h-àrd ag ullachadh airson atharrachaidhean sam bith a dh'fhaodadh èirigh às a' bhreith seo.

Gun Sgrùdadh

Peinnseanan na Seirbheise Catharra

Tha sochairean pheinnseanan gan toirt seachad tro ullachaidhean pheinnseanan na Seirbheise Catharra. Bho 1 Giblean 2015, chaidh sgeama ùr pheinnseanan do sheirbheisich chatharra a thoirt a-steach – Sgeama Pheinnseanan Sheirbheiseach Catharra is Eile no alpha, a tha a’ toirt shochairean air bunait chuibheasach ann an dreuchd le aois àbhaisteach a’ pheinnsein co-ionann ri Aois Peinnsean na Stàite (no 65 ma tha i nas àirde). Bhon cheann-là sin chaidh na seirbheisich chatharra uile air an cur an dreuchd o chionn ghoirid agus a’ chuid as motha den fheadhainn ann an seirbheis mar-thà a-steach ann an alpha. Ron cheann-là sin, ghabh seirbheisich chatharra pàirt ann am Prìomh Sgeama Pheinnseanan na Seirbheise Catharra (PCSPS). Tha 4 earrannan ann am PCSPS: 3 a’ toirt shochairean a rèir an tuarastail mu dheireadh (clasaigeach, tàilleabh is clasaigeach a bharrachd) le aois a’ pheinnsein aig 60 mar as trice; agus aon a’ toirt shochairean stèidhichte air an dreuchd iomlan (nuvos) le aois a’ pheinnsein aig 65 mar as trice.

Tha na h-ullachaidhean reachdail seo gun mhaoineachadh le cosgais nan sochairean ga pàigheadh à airgead air a shocrachadh leis a’ Phàrlamaid gach bliadhna. Tha peinnseanan rim pàigheadh fo chlasaigeach, thàilleabh, chlasaigeach a bharrachd, nuvos agus alpha gam meudachadh gach bliadhna a rèir reachdais mu Mheudachadh Pheinnseanan. Dh’fhuirich buill PCSPS a tha an taobh a-staigh 10 bliadhna bho aois àbhaisteach a’ pheinnsein aca air 1 Giblean 2012 ann am PCSPS an dèidh 1 Giblean 2015. Thèid an fheadhainn a bha eadar 10 bliadhna agus 13 bliadhna is 5 mìosan bho aois àbhaisteach a’ pheinnsein aca air 1 Giblean 2012 a-steach ann an alpha uaireigin eadar 1 Ògmhios 2015 agus 1 Gearran 2022. Thèid sochairean PCSSPS nam ball uile a thèid ann an alpha a “bhancadh”, leis na sochairean roimhe sin ann an aon de na h-earrannan tuarastail mu dheireadh ann am leis na sochairean stèidhichte air an tuarastal mu dheireadh aca nuair a dh’fhàgas iad. (Tha figearan pheinnseanan oifigearan air a bheil iomradh a’ nochdadh a’ pheinnsein a fhuairheadh san sgeama no ann an alpha – a rèir mar a tha iomchaidh. (Nuair a tha sochairean aig oifigear an

dà chuid san sgeama agus ann an alpha is e am figear air a bheil iomradh luach nan sochairean san dà sgeama còmhla.) Faodaidh buill a thig a-steach bhon Dàmhair 2002 an dara cuid an t-sochair chomharraichte iomchaidh no peinnsean com-pàirtiche mar ‘cheannach airgid’ a thaghadh le cuibhreann bhon fhastaidhear (cunntas-peinnsein com-pàirtiche).

Tha cuibhreannan an fhastaidheir ceangailte ri tuarastal agus iad eadar 4.6% is 8.05% do bhuill clasaigeach, tàilleabh, clasaigeach a bharrachd, nuvos agus alpha. Tha sochairean ann an clasaigeach a’ tàrmachadh aig ìre 1/80mh den chosnadh mu dheireadh buailteach do pheinnsean airson gach bliadhna de sheirbheis. Cuideachd, tha sùim na cnap a tha co-ionann ri trì bliadhna den pheinnsean aig an toiseach ri pàigheadh nuair a leigeas iad dreuchdan dhiubh. Airson tàilleabh, tha sochairean a’ tàrmachadh aig ìre 1/60mh den chosnadh mu dheireadh buailteach do pheinnsean airson gach bliadhna de sheirbheis. Seach clasaigeach, chan eil sùim na cnap fhèin-obrachail, tha clasaigeach a bharrachd an ìre mhath na cothlamadh le sochairean airson seirbheis ro 1 Dàmhair 2002 air an obrachadh a-mach mar a tha ann an tàilleabh. Ann an nuvos bidh ball a’ cur ri peinnsean stèidhichte air a chosnadh buailteach do pheinnsean fhad is a tha e na bhall den sgeama. Aig deireadh bliadhna an sgeama (31 Màrt) tha cunntas a’ pheinnsein aig a bhall a’ 2.3% mar chreideas den chosnadh a tha buailteach do pheinnsean agus tha am peinnsean air a thàrmachadh ga àrdachadh a rèir an reachdais mu Mheudachadh Pheinnseanan. Tha sochairean ann an alpha a’ dol am meud ann an car an aon dòigh ri nuvos, ach gu bheil ìre an tàrmachaidh aig 2.32%. Anns a h-uile suidheachadh faodaidh buill cur romhpa am peinnsean a thoirt suas agus sùim na cnap fhaotainn a rèir nan crìochan a shocraicheadh ann an Achd an Ionmhais 2004.

Tha cunntas-peinnsein com-pàirtiche na ullachadh pheinnseanan luchd-ùidhe. Cuiridh am fastaidhear cuibhreann bunaiteach 8% is 14.75% (a rèir aois a’ bhuill) ann am bathar-peinnsein luchd-ùidhe a thaghas am fastaiche bho phannal luchd-solair. Cha

leig am fastaiche leas cur ris ach nuair a chuireas e cuibhreannan a-steach, bheir am fastaidhear an aon sùim seachad gu ìre 3% den tuarastal buailteach do pheinnsean (a bharrachd air (a bharrachd air cuibhreann bunaithe an fhastaidheir). Tha fastaidhear cuideachd a' cur 0.5% a bharrachd den tuarastal a tha buailteach do pheinnsean a-steach gus cosgais shochair-ean-gàbhaidh air a thoirt seachad bhon mheadhan (bàs ann an dreuchd no cluaineas ri linn droch-shlàinte) a chòmhdach.

Is e am peinnsean air a thàrmachadh air iomradh am peinnsean air a bheil am ball airidh fhaotainn nuair a ruigeas e aois a' pheinnsein, no gu dìreach an dèidh dha gun a bhith na bhall gnìomhach den sgeama ma tha e os cionn aois a' pheinnsein mar-thà. Is e 60 aois a' pheinnsean do bhuill clasaigeach, tàilleabh agus clasaigeach a bharrachd, 65 do bhuill nuvos, agus ge b' e dè as àirde eadar 65 is Aois Peinnsean na Stàite do bhuill alpha. (Tha figearan nam peinnseanan air an iomradh airson oifigearan a' nochdadh nam peinnseanan a fhuair ann am PCSPS no ann an alpha – a rèir mar a tha iomchaidh. Nuair a bhios sochair-ean aig oifigear an dà chuid anns an sgeama agus ann an alpha, is e am figear air iomradh luach nan sochair-ean san dà sgeama còmhla, ach thoir fa-near gur dòcha gum biodh cuid den pheinnsean sin ri phàigheadh aig aoisean eadar-dhealaichte.)

Gheibhear barrachd fiosrachaidh mu ullachaidhean peinnseanan na Seirbheise Catharra air an làrach-lìn www.civilservicepensionscheme.org.uk

Luachan Toir Thairis Co-ionann ri Airgead-ullamh

Is e a th' ann an Luach Toir Thairis Co-ionann ri Airgead-ullamh (CETV) luach mar chalpa air a mheas nan sochair-ean-peinnsein air an tàrmachadh le ball aig àm sònraichte. Is iad na sochair-ean a thathar a' luachadh sochair-ean a' bhuill air an

tàrmachadh agus peinnsean sam bith ceangailte ris airson cèile a tha ri phàigheadh bhon sgeama. Tha CETV na phàigheadh fo sgeama pheinnseanan no na ullachadh gus sochair-ean-peinnsein fhaighinn ann an sgeama pheinnseanan eile nuair a dh'fhàgas ball sgeama agus a chuireas e roimhe na sochair-ean air an tàrmachadh san sgeama roimhe a thoirt thairis. Buinidh figearan a' pheinnsean a thathar a' nochdadh ris na sochair-ean a thàrmaich an neach mar thoradh air ballrachd iomlan de sgeama nam peinnseanan, chan e dìreach an t-seirbheis a thug iad aig àrd-ìre ris a bheil an nochdadh a' buntainn.

Tha na figearan a' gabhail a-steach luach sochair-peinnsein sam bith ann an sgeama no ullachadh eile a thug am ball thairis do dh'ullachaidhean pheinnseanan na Seirbheise Catharra. Tha iad cuideachd a' gabhail a-steach sochair-peinnsean a bharrachd eile a thàrmaich do bhall mar thoradh air sochair-ean-peinnsean a bharrachd a cheannach len cuid airgid fhèin. Tha CETV an gan obrachadh a-mach a rèir Riaghailtean Sgeamaichean-peinnsein Obrachail (Leasachadh) 2008 agus chan eil iad a' cur san àireamh lùghdachadh a thachair no a dh'fhaodadh tachairt air sochair-ean mar thoradh air Cìs Cuibhreann Beatha a dh'fhaodadh a bhith ri pàigheadh nuair a thathar a' toirt nan sochair-ean-peinnsein.

Meudachadh Fìor air CETV

Tha seo a' nochdadh a' mheudachaidh air CETV a tha ga mhaoineachadh leis an fhastaidhear. Chan eil e a' gabhail a-steach a' mheudachaidh air peinnsean air a thàrmachadh mar thoradh air atmhorachd, cuibhreannan air am pàigheadh leis an fhastaidhear (luach shochair-ean sam bith air an toirt thairis bho sgeama no ullachadh sam bith eile a thaobh pheinnseanan anns an àireamh) agus tha e a' cleachdadh luach cumanta a' mhargaidh airson toiseach is deireadh na h-ùine.

Air an Sgrùdadh

Aithisg air Luchd-obrach

Cosgaisean is Àireamhan Luchd-obrach

	Luchd-obrach air am fastadh £000	Buill a' Bhùird £000	Eile £000	Iomlan 2018/19 £000	Iomlan 2017/18 £000
Tuarastal	1,372	93	-	1,465	1,414
Cosgaisean tèarainteachd sòisealta	133	2	-	135	130
Cosgaisean-pheinnseanan eile	273	-	12*	285	274
Luchd-obrach sealach	-	-	227	227	205
Iomlan	1,778	95	239	2,112	2,023

	2018/19 £000	2017/18 £000
* Peinnsean a phàigheadh ri Coimiseanairean a bha ann roimhe fo "cosgaisean-pheinnseanan eile"	12	12

Cha robh ullachaidhean sam bith far an rola-phàighidh airson luchd-obrach ann an 2018/19 (£neoni 2017/18).

Àireamh chuibheasach den luchd-obrach aig ìre làn-thìde air am fastadh

	2018/19		2017/18	
	Luchd-obrach air am fastadh gu dìreach	Eile	Luchd-obrach air am fastadh gu dìreach	Eile
Air am fastadh gu dìreach: Cùmhnant buan	39.16		46.92	
Air am fastadh gu dìreach: Cùmhnant fad Ùine Stèidhichte	7.00		-	
Cùmhnant sealach Luchd-obrach		8.0		7.0
Iomlan	46.16	8.0	46.92	7.0

Gun Sgrùdadh

Fios mu Ghnè

	Fireannaich 31 March 2019	Boireannaich 31 March 2019	Fireannaich 31 March 2018	Boireannaich 31 March 2018
Coimiseanairean	8	1	8	1
Ceannard	1	-	1	-
Fastaichean	18	41	17	42

Tha àireamh fhastaichean a' gabhail a-steach luchd-obrach pàirt-thìde

Tha na figearan gu h-àrd mar àireamhan iomlan an luchd-obrach aig 31 Màrt 2018 (a' gabhail a-steach bhuidhnean-gnìomha), chan e ìre làn-thìde

À Làthair ri linn Tinneis

Tha an Coimisean a' cumail rian air a bhith às an làthair ri linn tinneis tro ath-bhreithneachadh cunbhalach air dèanadas aig ìre a' Bhùird is an Luchd-stiùiridh. Tha an ìre às an làthair ri linn tinneis na comharradh bunaiteach a thaobh dèanadais sna h-ath-bhreithneachaidhean a nì an Coimisean air dèanadas gach ràithe.

Is e adhbhar na h-obrach seo feuch a bheil cleachdaidhean-obrach nas fheàrr, barrachd is cumhachd is barrachd trèanaidh rim faicinn ann an ìrean tinneis nas fheàrr am measg an luchd-obrach mar thoradh air lùghdachadh air strì is iomagain san àite-obrach.

	2018/19 Coimisean na Croitearachd	2017/18 Coimisean na Croitearachd	2018/19 Coimeas ri Riaghaltas na h-Alba	2017/18 Coimeas ri Riaghaltas na h-Alba
Cuibheas làithean-obrach air an call a rèir neach-obrach	7.2	10.6	7.6	7.6
Às an làthair ùine gheàrr	5.9	4.8	4.0	4.0
Às an làthair ùine fhada (ùine nas fhaide na 21 là)	1.3	5.8	3.6	3.6

Tha na h-ìrean de thinneas an luchd-obrach againn air lùghdachadh le cuibheas de 3.4 là an urra ri linn lùghdachadh air an ìre às an làthair ùine gheàrr is ùine fhada.

Poileasaidhean mu Dhaoine air a bheil Ciorram

Mar Bhuidheann Phoblach Neo-roinneil aig Riaghaltas na h-Alba, tha Coimisean na Croitearachd a' cumail ris a' phoileasaidh bhuntainneach mu chiorram agus ris na feumalachdan ann an Achd Co-ionannachd 2010.

Fòcas air Fallaineachd Luchd-obrach: Trèanadh Luchd-obrach

Chaidh oifigear tiomnaichte taic-leasachaidh ionnsachaidh ionadail bhon luchd-obrach a chur an dreuchd a chuidicheas ri dòigh-dèiligidh mar thaic ri leasachadh-ionnsachaidh don luchd-obrach air fad. Tha seo air a bhith na thasgadh soirbheachail de ghoireasan oir tha feuman is cothroman trèanaidh air a bhith gan rianachd ann an dòigh èifeachdach dhìreach tron bhliadhna. Aon rud mòr a thaobh trèanaidh bha an là-ullachaidh don luchd-obrach air fad aig Colaiste Cantraybridge, Inbhir Nis, ris an deach gabhail gu math.

Buidheann Ceanglaichean Luchd-obrach

Is e adhbhar na buidhne seo ceistean mu eagrachadh a' bualadh air ceanglaichean luchd-obrach a dheasbad ia fhuasgladh, a' sònrachadh chùisean is fhuasglaidhean a dh'fhaodadh a bhith ann às an tig àrainneachd dheimhinneach obrach airson a h-uile duine. Tha buill na buidhne nan saor-thoilich bho gach raon den Choimisean agus iad nan dealbh farsaing de dh'ìrean luchd-obrach agus de dh'ùine ann an seirbheis.

Ceangal le Fastaichean

Tha Coimisean na Croitearachd a' brosnachadh bheachdan is conaltradh gu gnìomhach bhon luchd-obrach ann an caochladh dhòighean. Chaidh Suirbhidh Luchd-obrach leis a' Choimisean a lìonadh anns a' Ghiblean 2018 nuair a bha an cothrom aig an luchd-obrach na beachdan is na ceistean aca a nochdadh mar fhreagairt air ceistean farsaing. Ann a bhith a' toirt freagairt air an t-suirbhidh, tha an luchd-stiùiridh air a bhith a' beachdachadh às ùr air caochladh chuspairean, modhan-conaltraidh an taobh a-staigh a' Choimisein nam measg.

Chaidh suirbhìdh eile den luchd-obrach a chur air bhog anns a' Ghiblean 2018 agus tha an Luchd-stiùiridh ag ath-bhreithneachadh an-dràsta air na freagairtean gus claonaidhean sam bith aithneachadh ri cuideachadh gus cur ri neartan a' Choimisein agus ceistean mu raointean leithid uallach-obrach, conaltradh air an taobh a-staigh agus rianachd air atharrachaidhean fhuasgladh. Thèid Suirbhìdh Luchd-obrach a' Choimisein a chur a-mach gach bliadhna don luchd-obrach a-nis.

Tha Coimisean na Croitearachd ag obair fhathast leis na h-aonaidhean-ciùird aithnichte agus tha an luchd-obrach air an riochdachadh gu math le riochdairean bho Aonadh nan Seirbheisean Poblach Malairteach (PCS) a tha stèidhichte aig Taigh a' Ghlinne Mhòir. Tha Luchd-stiùiridh a' Choimisein a' dèanamh cinnteach gun tèid ùine gu leòr a thoirt do riochdairean an aonaidh a tha ag obair aig a' Choimisean gus dleastanasan an aonaidh aca a choileanadh.

Poileasaidhean mu Cho-ionannachd Chothroman is Eugsamhlachd

Tha Coimisean na Croitearachd a' gabhail ri poileasaidhean Riaghaltas na h-Alba mu cho-ionannachd chothroman is eugsamhlachd. Tha am poileasaidh mu cho-ionannachd chothroman ag ràdh gum bu chòir dèiligeadh ris an luchd-obrach air fad mar an ceudna, gun cheist air gnè, inbhe a thaobh pòsaidh no com-pàirteachais shìobhalta, aois, cinneadh, taghadh gnèitheil, ciorram, creideamh, pàtran-obrach, inbhe a thaobh cosnaidh, fèin-aithne a thaobh gnè, inbhe mar phàrant, dleastanas a thaobh cùraim no ballrachd aonaidh-chiùird. A rèir poileasaidh Riaghaltas na h-Alba, feumaidh Coimisean na Croitearachd cur ri eugsamhlachd an luchd-obrach anns a' bhuidhinn. Tha Coimisean na Croitearachd a' gabhail os làimh an luchd-obrach air fad a leasachadh agus tha e a' luachadh nan seallaidhean is sgilean eadar-dhealaichte a chuireas iad uile ris an obair againn. Tha Coimisean na Croitearachd a' gealltainn na gnìomhan aige a libhrigeadh air mhodh a bhrosnaicheas co-ionannachd chothroman agus tha e mar amas aige cur às do leth-bhreith mì-laghail is do ghiùlan eile a tha air a chasg fo reachdas co-ionannachd.

Nochdadh fo Chunntalachd Phàrlamaideach

Gun Sgrùdadh

Call agus pàighidhean sònraichte

Fon Leabhar-làimhe air Aithisgean Ionmhasail, tha againn ri call agus pàighidhean sònraichte os cionn £250,000 a nochdadh. Ann an 2018/19 cha robh call no pàighidhean sònraichte sam bith a rèir nan slatan-tomhais seo (2017/18: £neoni)

Tìodhlaicean agus Tabhartasan Carthannach

Cha deach tìodhlaicean no tabhartasan carthannach sam bith a dhèanamh sa bhliadhna 2018/19 (2017/18: Neoni).

Gun Sgrùdadh

Do-mhaoinean Tuiteamach Iomallach

Feumaidh Coimisean na Croitearachd aithisg a thoirt mu dho-mhaoin sam bith às an tigeadh sochair eaconamach mar rèiteach tuilleadh is eu-coltach gus mìneachadh air do-mhaoin thuiteamach fo IAS37 a thoirt a-mach. Chan eil do-mhaoinean thuiteamach iomallach sam bith ann an-dràsta.

Uilleam Barron

Ceannard is Oifigear Cunntachail
Ceann-là 19 Lùnastal 2019

Aithisg an Neach-sgrùdaidh Neo-eisimeilich

Aithisg an Neach-sgrùdaidh Neo-eisimeilich do bhuill Choimisean na Croitearachd, do dh'Àrdneach-sgrùdaidh na h-Alba agus do Phàrlamaid na h-Alba

Aithisg air sgrùdadh nan aithrisean ionmhasail

Beachd air aithrisean ionmhasail

Rinn sinn sgrùdadh air na h-aithrisean ionmhasail san aithisg bhliadhnail is sna cunntasan bliadhnail aig Coimisean na Croitearachd don bhliadhna a thàinig gu crìch 31 Màrt 2019 fo Achd nan Croitearan (Alba) 1993 mar a chaidh atharrachadh le Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2007 is Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2010 is Achd Croitearachd (Atharrachadh) 2013. Tha na h-aithrisean ionmhasail air an dèanamh suas leis an Aithris air Caiteachas Lom lom-chuimseach, an Aithris mu Shuidheachadh Ionmhasail, Aithris nan Sruthan-airgid, an Aithris mu Atharrachadh air Cothromas Phàighearán-cìse agus notaichean ris an aithris ionmhasail, le giorrachadh air poileasaidhean cudromach a thaobh cunntasachd. Is e am frèam mu aithisgean ionmhasail a chuireadh an gnìomh an lagh buntainneach agus na h-Inbhean Eadar-nàiseanta mu Aithisgean Ionmhasail (IFRSs) mar a chaidh gabhail riutha leis an Aonadh Eòrpach, agus mar a chaidh am mìneachadh is an atharrachadh le Leabhar-làimhe 2018/19 an Rìaghaltais mu Aithisgean Ionmhasail (FRM 2018/19).

Nar beachd, tha na h-aithrisean ionmhasail an cois seo:

- nan dealbh fìor is ceart a rèir Achd nan Croitearan (Alba) 1993 mar a chaidh atharrachadh le Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2007, Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2010 agus Achd Croitearachd (Atharrachadh) 2013 agus stiùiridhean a rinneadh fodhpa le Ministearan na h-Alba mu chor chùisean na buidhne aig 31 Màrt 2019 agus mun chaiteachas lom aice don bhliadhna a thàinig gu crìch an uair sin;
- air a bhith air an ullachadh mar as còir a rèir nan Inbhean mar a chaidh gabhail riutha agus am mìneachadh is an atharrachadh leis an Aonadh Eòrpach ann am Frèam 2018/19; agus

- air a bhith air an ullachadh a rèir nam feumalachdan ann an Achd nan Croitearan (Alba) 1993 mar a chaidh atharrachadh le Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2007 is Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2010 is Achd Croitearachd (Atharrachadh) 2013 agus stiùiridhean a rinneadh fodhpa le Ministearan na h-Alba.

Bunait ri beachd

Rinn sinn an sgrùdadh againn a rèir nan laghan a tha buntainneach agus nan Inbhean Eadar-nàiseanta mu Sgrùdadh (RA) (Inbhean) (RA) mar a dh'fheumar fo Chòd Cleachdadh Sgrùdaidh air a cheadachadh le Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba. Chaidh ar cur an dreuchd leis an Àrd-neach-sgrùdaidh air 31 Cèitean 2016. Is e an ùine airson a bhith an dreuchd trì bliadhna. Tha sinn neo-eisimeileach air a' bhuidhinn a thathar a' sgrùdadh a rèir nam feumalachdan beusach a bhuineas ris an sgrùdadh againn air na h-aithrisean ionmhasail san RA, a ghabhas a-steach Inbhe Bheusan na Comhairle mu Aithisgean Ionmhasail, agus choilean sinn na dleastanasan beusach eile a tha oirnn a rèir nam feumalachdan sin. Tha sinn den bheachd gu bheil fianais an sgrùdaidh a fhuair sin gu leòr is iomchaidh gus bunait ris a' bheachd againn a thoirt seachad.

Co-dhùnaidhean ceangailte ri ghnòthach leantainneach mar bhunait ri cunntasachd

Chan eil dad ri aithris againn mu na cùisean a leanas far an fheumar aithisg a thoirt fo Inbhean na Rìoghachd Aonaichte nuair:

- nach eil cleachdadh ghnòthach leantainneach mar bhunait ri cunntasachd ann an ullachadh nan aithrisean ionmhasail iomchaidh; no
- nach do nochd a' bhuidheann sna h-aithrisean ionmhasail mì-chinnt shònraichte sam bith mun chomas aice cumail oirre a' glacadh ri ghnòthach leantainneach mar bhunait ri cunntasachd fad ùine dà mhios deug air a' char as lugha bhon cheann-là air an ceadaichear na h-aithrisean ionmhasail rin cleachdadh.

Gàbhaidhean mì-aithris stuthail

Thug sinn aithisg ann an Aithisg-sgrùdaidh Bhliadhnail fa leth, a tha ri faotainn bho làrach-lìn Sgrùdadh Alba, na gàbhaidhean as motha air am meas de mhì-aithris stuthail a shònraich sinn agus na co-dhùnaidhean againn orra.

Uallachaidhean an Oifigeir Chunntachail airson nan aithrisean ionmhasail

Mar a thathar a' mìneachadh nas mionaidiche san Aithris mu Uallaichean an Oifigeir Chunntachail, tha e an urra ris an Oifigeir Chunntachail aithrisean ionmhasail a bheir dealbh fìor is ceart a rèir an fhrèama mu aithisgean ionmhasail ullachadh, agus an smachd air an taobh a-staigh a tha dhìth am beachd an Oifigeir Chunntachail gus am faodar aithrisean ionmhasail a tha saor bho mhì-aithris stuthail, biodh e mar thoradh air foill no mearachd, ullachadh.

Ann a bhith ag ullachadh nan aithrisean ionmhasail, tha e an urra ris an Oifigeir Chunntachail comas na buidhne cumail oirre mar ghnòthach leantainneach a mheas, a' nochdadh, a rèir mar a tha iomchaidh, chùisean ceangailte ri ghnòthach leantainneach agus a' cleachdadh a' ghnòthaich leantainnich mar bhunait ri cunntasachd nas lugha na mheasar sin mì-iomchaidh.

Uallaichean an Luchd-sgrùdaidh airson sgrùdadh nan aithrisean ionmhasail

Is iad na cinn-chrìche a tha againn dearbhachd reusanta fhaighinn a bheil na h-aithrisean ionmhasail anns an fharsaingeachd saor bho mhì-aithris stuthail, biodh e mar thoradh air foill no mearachd, agus aithisg luchd-sgrùdaidh leis a' bheachd againn a chur a-mach. Is e a tha ann an dearbhachd reusanta, ìre àrd de dhearbhadh, ach chan eil i na bharantas gun lorg sgrùdadh a nithear a rèir Ìnbhean na Rìoghachd Aonaichte mì-aithris stuthail nuair a nochdas i daonnan. Faodaidh mì-aithrisean èirigh à foill no mearachd agus thathar gam meas stuthail mas e , fa leth no còmhla, gum faodte a bhith an dùil gu reusanta gun toireadh iad buaidh air co-dhùnaidhean eaconamach a ghabhas luchd-cleachdaidh a rèir nan aithrisean ionmhasail seo.

Tha an gàbhadh nach lorgar mì-aithris stuthail ag èirigh à foill nas àirde na fear ag èirigh à mearachd, bhon dh'fhaodadh co-rùn, nithean air am fàgail às air an taobh a-staigh, mì-riochdachadh, no gabhail

thairis air riaghladh air an taobh a-staigh. Bidh comas an sgrùdaidh foill agus mì-riaghailteachd eile a lorg an crochadh air teòmachd a neach a nì e, tricead is ìre na foille, an ìre de cho-rùn a tha ann, meudachd dhàimheach nan suimeannan agus ìre nan daoine a tha an sàs. Bidh sinn mar sin a' dealbhadh is a dèanamh mhodhan-sgrùdaidh a bheir freagairt air na gàbhaidhean air am meas de mhì-aithris mar thoradh air foill.

Tha tuairisgeul a bharrachd air uallaichean an luchd-sgrùdaidh airson sgrùdadh nan aithrisean ionmhasail air làrach-lìn na Comhairle mu Aithisgean Ionmhasail www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities. Tha an tuairisgeul mar phàirt de dh'aithisg an luchd-sgrùdaidh againn.

Fiosrachadh eile san aithisg agus sna cunntasan bliadhnail

Tha am fiosrachadh eile san aithisg bhliadhnail agus sna cunntasan bliadhnail an urra ris an Oifigeir Chunntachail. Is e a tha san fhiosrachadh eile am fiosrachadh seach na h-aithrisean ionmhasail agus aithris an luchd-sgrùdaidh mun deidhinn. Chan eil am beachd againn air na h-aithrisean ionmhasail a' còmhach an fhiosrachaidh eile agus chan eil sinn a' nochdadh seòrsa sam bith de cho-dhùnadh dearbhaidh mu dheidhinn seach air cùisean air an òrdachadh le Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba chun na h-ìre a thathar ag ràdh gu follaiseach nas fhaide air adhart anns an aithisg seo.

A thaobh an sgrùdaidh againn air na h-aithrisean ionmhasail, is e an t-uallach a tha oirnn am fiosrachadh eile air fad san aithisg bhliadhnail is sna cunntasan bliadhnail a leughadh agus, le bhith ga dhèanamh, beachd a ghabhail a bheil am fiosrachadh eile gun a bhith air an aon ràmh gu stuthail ris na h-aithrisean ionmhasail no ris an fhiosrachadh a fhuair sinn sna sgrùdaidhean no a bheil an coltas air a bhith air mì-aithris gu stuthail air mhodh eile. Ma lorgas sinn a leithid de mhì-rèir stuthail, no coltas mhì-aithrisean stuthail, tha againn ri sònrachadh a bheil mì-aithris stuthail sna h-aithrisean ionmhasail no mì-aithris stuthail anns an fhiosrachadh eile. Mas e, stèidhichte air an obair a rinn sinn, gun tig sinn chun a' cho-dhùnaidh gu bheil mì-aithris stuthail san fhiosrachadh eile seo, tha againn ri aithisg a thoirt mun t-suidheachadh seo. Chan eil dad ri aithris againn a thaobh seo.

Aithisg air riaghailteachd caiteachais agus teachd-a-steach

Beachd air riaghailteachd

Nar beachd anns gach cùis stuthail, dh'èirich an caiteachas is an teachd-a-steach anns na h-aithrisean ionmhasail no chaidh an cur an sàs a rèir reachdais sam bith a tha iomchaidh agus an stiùiridh a thug Ministearan na h-Alba.

Uallach airson riaghailteachd

Tha e an urra ris an Oifigear Chunntachail riaghailteachd a' chaiteachais is an teachd-a-steach a dhearbhadh. Tha e an urra rinn beachd a nochdadh mu riaghailteachd a' chaiteachais is an teachd-a-steach a rèir Achd Ionmhasais Phoblaich is Cunntachalachd (Alba) 2000.

Aithisg mu fheumalachdan eile

Beachdan air cùisean air an òrdachadh le Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba

Nar beachd, chaidh am pàirt air a sgrùdadh den Aithisg mu Thuarastal is Luchd-obrach ullachadh mar as ceart a rèir Achd nan Croitearan (Alba) 1993 mar a chaidh atharrachadh le Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2007 is Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2010 is Achd Croitearachd (Atharrachadh) 2013 agus stiùiridhean a rinneadh fodhpa le Ministearan na h-Alba.

Nar beachd, stèidhichte air an obair a rinneadh ri linn an sgrùdaidh:

- tha am fiosrachadh san Aithisg air Dèanadas don bhliadhna ionmhasail dhan deach na h-aithrisean ionmhasail ullachadh air an aon rèir ris na h-aithrisean ionmhasail agus gun deach an aithisg sin ullachadh a rèir Achd nan Croitearan (Alba) 1993 mar a chaidh atharrachadh le Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2007 is Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2010 is Achd Croitearachd (Atharrachadh) 2013 agus stiùiridhean a rinneadh fodhpa le Ministearan na h-Alba; agus
- tha am fiosrachadh san Aithris mu Riaghladh don bhliadhna ionmhasail dhan deach na h-aithrisean ionmhasail ullachadh air an aon rèir ris na h-aithrisean ionmhasail agus gu bheil an aithisg sin a rèir Achd nan Croitearan (Alba) 1993 mar a chaidh atharrachadh le Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2007 is Achd Ath-leasachadh Croitearachd (Alba) 2010 is Achd Croitearachd (Atharrachadh) 2013 agus stiùiridhean a rinneadh fodhpa le Ministearan na h-Alba.

Cùisean mun fheum sinn aithisg a thoirt le fàgail a-mach

Tha Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba a' toirt oirnn aithisg a thoirt dhuibh, mas e, nar beachd:

- nach deach clàran-cunntasachd gu leòr a chumail; no
- nach eil na h-aithrisean ionmhasail agus am pàirt air a sgrùdadh den Aithisg mu Thuarastal is Luchd-obrach air an aon rèir ris na clàran-cunntasachd; no
- nach d'fhuair sinn am fiosrachadh is na mìneachaidhean air fad a bhios a dhith oirnn airson an sgrùdaidh againn.

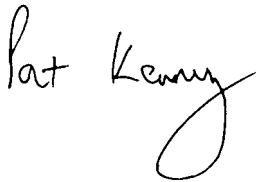
Chan eil dad ri aithris againn mu na cùisean seo.

Co-dhùnaidhean air ullachaidhean anns an fharsaingeachd

A bharrachd air na h-uallaichean a tha oirnn airson na h-aithisge agus nan cunntasan bliadhna, tha na co-dhùnaidhean againn air na h-uallaichean anns an fharsaingeachd a shònraichear anns a' Chòd-chleachdaidh mu Sgrùdadh gan nochdadh san Aithisg-sgrùdaidh Bhliadhna againn.

Cleachdadh na h-aithisge againn

Chaidh an aithisg seo a dhèanamh gu dìreach do na pàrtaidhean dham bheilear ga seòladh a rèir Achd Ionmhais Phoblaich is Cunntachalachd (Alba) 2000 agus chan ann air adhbhar sam bith eile. A rèir paragraf 120 den Chòd mu Chleachdadh Sgrùdaidh a cheadaich Àrd-neach-sgrùdaidh na h-Alba, chan eil sinn a' gabhail os làimh a bhith cunntachail do bhuill no do dh'oifigearan, fa leth, no do threas buidhnean.

Pàdraig MacCoinnich, CPFA (airson is às leth Deloitte
LLP)
110 Sràid na Banrigh
Glaschu
G1 3BX
Rioghachd Aonaichte
Ceann-là 19 Lùnastal 2019

**CROFTING COMMISSION
COIMISEAN NA CROITEARACHD**

Aithrisean Ionmhasail 2018/19

Aithrisean Ionmhasail Choimisean na Croitearachd, le fiosrachadh mar thaic is mar mhìneachadh.

Aithris mu Chaiteachas Lom Ion-chuimseach

don bhliadhna a thàinig gu crìch 31 Màrt 2019

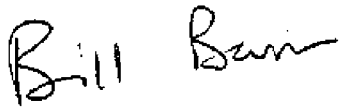
	Not	2019 £000	2018 £000
Teachd-a-steach obrachaidh eile	2	–	(281)
Teachd-a-steach obrachaidh iomlan		–	(281)
Cosgaisean luchd-obrach	3	2,112	2,023
Ìsleachadh is Crìonadh	3,4,5	44	45
Caiteachas-obrachaidh eile	3	630	712
Caiteachas-obrachaidh eile		2,786	2,780
Caiteachas-obrachaidh lom		2,786	2,499

Tha na notaichean air duilleagan 69 gu 77 nam pàirt bunasach de na cunntasan seo

Aithris mu Shuidheachadh Ionmhasail

aig 31 Màrt 2019

	Not	2019 £000	2018 £000 Restated*
Maoin Neo-làithreach:			
Stuth Teicneòlais Fhiosrachaidh	4	54	28
Maoin dho-bheantainn (Bathar-bog)	5	82	108
Maoin Neo-làithreach iomlan		136	136
Maoin làithreach			
Malairt is stuth eile ri fhaighinn	6	35	43
Airgead-ullamh agus co-ionann	7	103	21
Maoin làithreach iomlan		138	64
Maoin iomlan		274	200
Fiachanasan làithreach			
Malairt is pàigheadh eile ri fhaighinn	8	98	94
Fiachanasan eile	8	60	–
Fiachanasan làithreach iomlan		158	94
Maoin iomlan gun fhiachanasan làithreach		116	106
Cothromas Phàighearán-cise		116	106
Maoin choitcheann		116	106
Cothromas iomlan			

Uilleam Barron
Ceannard is Oifigear Cunntachail
Ceann-là 19 Lùnastal 2019

Thug an t-Oifigear Cunntachail cead na h-aithrisean ionmhasail seo a sgaoileadh 19 Lùnastal 2019

Tha na notaichean air duilleagan 69 gu 77 nam pàirt bunasach de na cunntasan seo

*Air Ath-aithris – Faic Nota 1.1 air duilleag 69

Aithris mu shruthadh-airgid

airson na bliadhna a thàinig gu crìch 31 Màrt 2019

	Not	2019 £000	2018 £000 Air ath- aithris*
Sruthan-airgid bho obrachaidhean			
Caiteachas-obrachaidh iomlan	SoCNE	(2,786)	(2,499)
Atharrachadh airson tar-ghnìomhan nach eil mar airgead-ullamh			
Ìsleachadh is Crìonadh	3,4,5	44	45
Gluasadan ann an calpa-obrach			
(Meudachadh)/lùghdachadh air malairt is stuth eile ri fhaighinn	6	8	15
Meudachadh/(lùghdachadh) air malairt agus pàigheadh eile ri fhaighinn is ullachaidhean	8	64	(20)
Meudachadh/(lùghdachadh) air malairt agus pàigheadh eile ri fhaighinn is ullachaidhean		(2,670)	(2,459)
Sruthan-airgid bho thasgaidhean			
Ceannach stuth teicneòlais fhiosrachaidh	4	(44)	(22)
Ceannach maoin dho-bheantainn	5	–	(10)
Sruthadh a-mach lom mar airgead-ullamh bho thasgaidhean		(44)	(32)
Sruthadh a-mach iomlan mar airgead-ullamh		(2,714)	(2,491)
Sruthadh a-mach mar airgead-ullamh bho mhaoineachadh			
Tabhartas-mar-Chobhair		2,796	2,491
(Lùghdachadh)/meudachadh lom air airgead-ullamh is co-ionann		82	–
Airgead-ullamh is co-ionann aig toiseach na h-ùine		21	21
Airgead-ullamh is co-ionann aig deireadh na h-ùine		103	21

Tha na notaichean air duilleagan 69 gu 77 nam pàirt bunasach de na cunntasan seo

*Air Ath-aithris – Faic Nota 1.1 air duilleag 69

Aithris mu Atharrachaidhean air Cothromas Phàighearán-cìse

airson na bliadhna a thàinig gu crìch 31 Màrt 2019

	Maoin Choitcheann £000
Cothrom aig 1 Giblean 2018	106
Tabhartas-mar-Chobhair	2,796
	2,902
Caiteachas Lom lom-chuimseach don bhliadhna	(2,786)
Cothrom aig 31 Màrt 2019	116
Cothrom aig 1 Giblean 2017	114
Tabhartas-mar-Chobhair	2,491
	2,605
Caiteachas Lom lom-chuimseach don bhliadhna	(2,499)
Cothrom aig 31 Màrt 2018	106

Tha na notaichean air duilleagan 69 gu 77 nam pàirt bunasach de na cunntasan seo

Notaichean an cois nan Aithrisean Ionmhasail

1. Aithris mu poileasaidhean cunntasachd

Fo Achd nan Croitearan (Alba) 1993, paragraf 19 de sgeideal 1, feumar aithis bhliadhnail chunntasan ullachadh.

Thathar air na h-aithrisean ionmhasail ullachadh a rèir an Stiùiridh mu Chunntasan (duilleag 78) a thug Ministearan na h-Alba seachad agus Leabhair-làimhe 2018/19 mu Aithisgean Ionmhasail (FReM) a chuir Roinn an Ionmhais a-mach air thoiseach.

Tha FReM a' nochdadh cruth nan cunntasan bliadhnail. Tha Tabhartas-mar-Chobhair ri fhaotainn sa Mhaoin Choitichinn san Aithris mu Atharrachaidhean air Cothromas Phàighearàn-cìse seach san Aithris mu Chaiteachas Lom lom-chuimseach. Tha gach caiteachas is teachd-a-steach eile san Aithris mu Chaiteachas Lom lom-chuimseach. Tha na poileasaidh cunntasachd san Leabhar-làimhe a' cleachdadh Inbhean Eadar-nàiseanta mu Aithisgean Ionmhasail mar a chaidh an atharrachadh no am mìneachadh airson suidheachadh na roinne poblaich.

Nuair a bheir an Leabhar-làimhe taghadh a thaobh poileasaidh cunntasachd, thathar air am poileasaidh cunntasachd air a mheas mar am fear as fhreagarraiche do shuidheachadh sònraichte Choimisean na Croitearachd a thaghadh gus sealladh fìor is ceart a thoirt. Tha na poileasaidhean sònraichte ris an do ghabh Coimisean na Croitearachd air am mìneachadh gu h-ìseal. Thathar air an cur an sàs air an aon rèir ann a bhith a' dèiligeadh ri mìrean a mheasar buntainneach do na h-aithrisean ionmhasail.

Thathar air na h-aithrisean ionmhasail anns an aithisg seo ullachadh mar bhunait gnothaich leantainnich oir tha an t-Oifigear Cunntachail den bheachd gu bheil goireasan gu leòr aig Coimisean na Croitearachd gus cumail air ag obrachadh anns an ùine air thoiseach fhad is a chithear air adhart.

1.1 Atharrachadh air poileasaidh cunntasachd

Fo Achd Ath-leasachadh na Croitearachd (Alba) 2010, tha dleastanasan reachdail air Coimisean na Croitearachd na cìsean uile gus croitean a chlàradh a chruinneachadh agus a phàigheadh do Chlàran na h-Alba. Gu h-eachdraidheil, thathar air cìsean a chruinnicheadh ach nach do chuireadh air adhart fhathast aithneachadh an dà chuid mar mhaoin agus mar fhiachanas san Aithris mu Shuidheachadh Ionmhasail. Seach nach fhaigh an Coimisean sochair sam bith bhon dleastanas reachdail seo, tha an Coimisean air socrachadh gum biodh e gu barrachd feum do luchd-cleachdaidh nan cunntasan nan rachadh an dlighe seo aithneachadh ann an nota an cois nan cunntasan mar chàirdeas eadar buidhnean-gnìomha seach sna prìomh-aithrisean ionmhasail.

Cha toir a bhith a' gabhail ris an atharrachadh shaor-thoileach buaidh shusbainteach air aithrisean ionmhasail na bliadhna roimhe agus tha buaidh lom £neoni air maoin/cothromas lom a' Choimisein.

Air adhbharan coimeis, tha a' bhuidhe air gach mìr de na prìomh-aithrisean ionmhasail airson na h-ùine fo aithisg roimhe 2017/18 ga nochdadh anns a' chlàr gu h-ìseal:

	Mar a chaidh aithisg a thoirt 2018 (£000)	Atharrachadh 2018 (£000)	Air Ath-aithris (£000)
Aithris mu Shuidheachadh Ionmhasail			
Maoin-làitheil lomlan	133	(69)	64
Maoin lomlan	269	(69)	200
Fiachanasan-làitheil lomlan	163	(69)	94
Aithris mu Shruthan-airgid			
Meudachadh (Lùghdachadh) air malairt agus rudan eile rim pàigheadh is ullachaidhean	(23)	3	(20)
Sruth-airgid lom bho obrachadh (Lùghdachadh) meudachadh lom mar airgead ullamh is co-ionann ris	(2,462)	3	(2,459)
(Lùghdachadh) meudachadh lom mar airgead ullamh is co-ionann ris	(3)	3	–
Airgead ullamh is co-ionann ris aig toiseach na h-ùine	93	(72)	21
Airgead ullamh is co-ionann ris aig deireadh na h-ùine	90	(69)	21

1.2 Gnàthas cunntasachd

Thathar air na cunntasan seo ullachadh fo ghnàthas nan cosgaisean eachdraidheil.

1.3 Uidheam Teicneòlais Fhiosrachaidh

Tha uidheam a' ciallachadh mìrean bathar-cruaidh teicneòlais fhiosrachaidh le cosgais os cionn £5, 000. Nuair a tha mìrean fa leth a' cosg nas lugha na £5,000, ach nuair a tha an seòrsa de mhaoin mar iomlan a' cosg nas motha na £5,000, tha iad ann mar chalpa. Gu sònraichte, buinidh seo ri ceannach choimpiutairean, fhrithealaichean agus a' bhathair-chruaidh nan lùib, a bhios ag ìsleachadh nam beatha fheumail, a thathar a' meas aig ìre 3 bliadhna. Thathar air ìsleachadh a thoirt aig an ìre air a h-obrachadh a-mach gus a' chosgais a ghlanadh ann an cuibhreannan bliadhna co-ionann thairis air beatha fheumail na maoin.

Tha maoin TF ga giùlan aig cosgais eachdraidheil, a chleachdar mar phrògramaidh ri luach ceart.

1.4 Maoin dho-bheantainn

Tha maoin dho-bheantainn a' gabhail a-steach cead bathair-bhuig agus bathar-bog air a leasachadh air an taobh a-staigh aig an robh ìre chalpa de £5,000 le chèile. Nuair a tha maoin dho-bheantainn a chruthaichheadh air an taobh a-staigh mar bhathar-bog ga cur na calpa, chan eil ach cosgaisean a tha ceangailte gu dìreach, a' gabhail a-steach cosgaisean luchd-obrach is cosgaisean ceangailte ri luchd-obrach, a' nochdadh nuair a mheasar gun cruthaich a' mhaoin buannachd eaconamach a-rithist mar chaomhnadh

no leasachadh air na modhan air an taobh a-staigh. Tha maoin dho-bheantainn ga luachadh aig cosgais a thathar a' cleachdadh mar rud ionann ris an luach cheart. Thathar air crìonadh a thoirt aig an ìre air a h-obrachadh a-mach gus a' chosgais a ghlanadh ann an cuibhreannan bliadhna co-ionann thairis air beatha fheumail na maoin.

Poileasaidh mu Chrìonadh:

Bathar-bog air a chruthachadh air an taobh a-staigh 7 bliadhna

Sìostam-obrachaidh no cead phrògraman-obrachaidh 3 bliadhna.

1.5 Cìs Luach a Bharrachd

Tha CLB nach fhaighear air ais a' nochdadh leis na cosgaisean buntainneach agus mar chis anns an Aithris mu Chaiteachas Lom lom-chuimseach san ùine san do dh'èirich i.

1.6 Sochirean Fhastachan

Sochirean Fhastachan san Ùine Ghoirid

Tha tuarastalan is pàighidhean ceangailte ri fastadh gan aithnicheadh sa bhliadhna san d'fhuaireadh seirbheis bho fhastachan. Tha a' chosgais ceangailte ri làithean-saora bliadhna agus uairean-obrach sùbailte a chaidh a chosnadh ach nach do ghabhadh le fastachan aig deireadh na bliadhna ga h-aithneachadh anns na h-aithrisean ionmhasail chun na h-ìre gu bheil e ceadaichte do dh'fhastachan làithean-saora a thoirt air adhart a-steach sa bhliadhna na dèidh.

Cosgaisean Pheinnseanan

Tha luchd-obrach Choimisean na Croitearachd nan seirbheisich chatharra a tha airidh air a bhith nam buill de Prìomh Sgeama Pheinnseanan na Seirbheise Catharra (PCSPS). Tha PCPS na sgeama shochairèan gun mhaoin anns a bheil iomadh fastaidhear an sàs far nach urrainn do Choimisean na Croitearachd a roinn fhèin den mhaoin is den fhiachanas bhunaiteach a shònrachadh. Tha an sgeama ga chunntas mar sgeama chuibhreann air a mhìneachadh bho shaoradh ioma-fhastaidheir a cheadaichear ann an IAS 19 *Employee Benefits*. Chaidh luachadh-sgrùdaidh iomlan a tharraing a-mach aig 31 Màrt 2012. Gheibhear fios ann an cunntasan nan goireasan aig Oifis a' Chaibneit: òcadh Catharra (www.civilservicepensionscheme.org.uk)

Gheibhear barrachd fiosrachaidh mu pheinnseanan san aithisg air tuarastal air duilleagan 54 gu 55.

1.7 Ri Fhaighinn ann am Malairt

Nuair a thathar air teachd-a-steach aithneachadh ach nach do thachair socrachadh ann an airgead-ullamh, tha fèichear ga chlàradh anns an Aithris mu Shuidheachadh Ionmhasail.

1.8 Ri Phàigheadh ann am Malairt

Nuair a thathar air caiteachas aithneachadh ach nach do thachair socrachadh ann an airgead-ullamh, tha creideasair ga chlàradh anns an Aithris mu Shuidheachadh Ionmhasail.

1.9 Airgead-ullamh agus co-ionann ri airgead-ullamh

Is e a tha ann an airgead-ullamh agus suimeannan co-ionann ri airgead-ullamh an t-airgead-ullamh leis a' bhanca.

1.10 Tabhartas-mar-Chobhair

Tha Coimisean na Croitearachd a' faighinn Tabhartas-mar-Chobhair bho Riaghaltas na h-Alba agus an caiteachas lom aige a mhaoineachadh. Tha Tabhartas-mar-Chobhair ga chur mar chreideas ris a' Mhaoin Choitichinn san ùine san d'fhuair e. Tha cosgais lom Choimisean na Croitearachd ga cur mar chis air a' mhaoin seo.

1.11 Ullachaidhean

Bheir Coimisean na Croitearachd mar dhleastanasan laghail no cruthachail às nach eil cinnt mu shùim no ùine aig àm na h-aithris mu shuidheachadh

ionmhasail am meas as fheàrr air a' chaiteachas a dh'fhaodas a bhith a dhìth gus an dleastanas a shocrachadh.

1.12 Fiachanasan Tuitemach

Tha fiachanasan tuitemach gan aithneachadh a thaobh: dleastanasan a dh'fhaodadh èirigh às tachartasan roimhe a thèid an dearbhadh le tachartasan gun chinnt san ùine romhainn air nach eil cothrom aig Coimisean na Croitearachd no dleastanasan an-dràsta ag èirigh à tachartasan far am faodadh e bhith, ach nach eil e coltach, gum bi goireasan a dhìth gus an dleastanas a shocrachadh no nach gabh a thomhas gu h-earbsach.

1.13 Maoin Treas Pàrtaidhean

Chan eil maoin a bhuineas ri treas pàrtaidhean (mar mhaoinean a chruinnichear agus a chuirear air adhart gu buidheann-gnìomha eile) ga h-aithneachadh anns na cunntasan seach nach ùidh shochairèach aig a' Choimisean anna. Tha i ga nochdadh, ge-tà, ann an nota fa leth (Nota 11) an cois nan cunntasan a rèir feumalachdan Leabhar-làimhe an Riaghaltais mu Aithrisgean Ionmhasail. Anns am bliadhnaichean roimhe, b' e an cleachdadh ann an cunntasachd ris an do ghabhadh a' mhaoin seo aithneachadh anns na cunntasan, faic nota 1.1 gu h-àrd.

1.14 Gabhail ri Inbhean Ùra air an Leasachadh

Fo IAS8 feumar aithisg a thoirt air fiosrachadh mun bhuidhean a bheir atharrachadh air cunntasachd a bhios a dhìth fo inbhe ùr a chaidh a chur a-mach ach ris nach deach gabhail fhathast.

Aig àm ceadachadh nan aithrisean ionmhasail seo, bha an Inbhe a leanas air a bhith air a cur a-mach ach gun a bhith èifeachdach fhathast.

- IFRS 16, Aontaidhean-gabhail (èifeachdach 1 Giblean 2020)

Chan eil Coimisean na Croitearachd an dùil gun toir gabhail ris na h-Inbhean is a' Mhìneachadh air a bheil iomradh gu h-àrd buaidh bhunasach air aithrisean ionmhasail Choimisean na Croitearachd san àm ri teachd. An-dràsta, chan eil aontaidhean-gabhail air an fheumar aithisg a thoirt fo IFRS 16 an sàs aig Coimisean na Croitearachd.

Tha na h-atharrachaidhean a leanas air IRFSan air an cur a-mach le Bòrd nan Inbhean Cunntasachd

Eadar-nàiseanta, a tha èifeachdach gu h-èigneachail sa bhliadhna a tha ann an-dràsta, air a bhith air an deasbad agus an gabhail riutha le Coimisean na Croitearachd:

- IFRS 9, Ionnsramaidean Ionmhasail (2014) (èifeachdach 1 Faoilleach 2018)
- IFRS 15. Teachd-a-steach bho Chunnraidhean le Luchd-cleachdaidh (èifeachdach 1 Faoilleach 2018)

Ann a bhith a' gabhail ri IFRS 9 agus IFRS15 chan eil buaidh air aithrisean ionmhasail 2018/19. Thèid na h-inbhean seo a chur an gnìomh nuair as iomchaidh ach chan eilear an dùil ann a bhith a' gabhail riutha gun toir iad buaidh shusbainteach air na h-aithrisean ionmhasail.

1.15 Breithneachadh Cunntasachd agus Tùsan Mheasaidhean

Ann a bhith a' cur nam poileasaidhean cunntasachd aig Coimisean na Croitearachd mar a thathar a' mìneachadh ann an Nota 1 an sàs, feumaidh an t-Oifigear Cunntachail breithneachadh is measaidhean a dhèanamh agus gabhail ri rudan mun t-sùim a thathar a' giùlan de mhaoin is de dh'fhiachanasan nach eil follaiseach air a' chiad sealladh bho thùsan eile.

Measaidhean

Tha na measaidhean agus na beachdan gan rèir stèidhichte air eòlas eachdraidheil agus nithean eile a mheasar buntainneach. Faodaidh gum bi na toraidhean fhèin diofraichte bho na measaidhean seo. Tha na measaidhean agus na beachdan mar bhunait riutha gan ath-bhreithneachadh air bunait leantainneach.

Tha ath-sgrìobhadh air measaidhean cunntasachd gan aithneachadh anns an ùine san ath-sgrìobhar am measadh mas e nach bi am measadh a' bualadh ach air an ùine sin, no ann an ùine a' mheasaidh agus san ùine air thoiseach ma bhios am measadh a' bualadh an dà chuid air an ùine an-dràsta agus air thoiseach.

Tha an Coimisean mothachail air grunnan beag thagraidhean a tha no a dh'fhaodadh a bhith ann gu Cùirt an Fhearainn a dh'fhaodadh, an crochadh air co-dhùnaidhean na Cùirte, toirt mar bhuil gun tèid cosgaisean beaga a bhuileachadh an aghaidh a' Choimisein. Cha ghabh coltas nan tagraidhean agus suimeannan nam fiachanas a dh'fhaodadh èirigh meas le cinnt ach chan eil am fiachanas iomlan a mheasadh an Coimisean mòr gu leòr gus fiachanas tuiteamach a chlàradh.

A bharrachd air na tha ann gu h-àrd, chan eil an t-Oifigear Cunntachail den bheachd gu bheil breitheanas sam bith no tùsan de mhì-chinnt ann am measadh a tha feumach air nochdadh.

Breithean

Chan eil breithean deatamach a thaobh cunntasachd feumach air nochdadh seach cur an gnìomh nam poileasaidhean gu h-àrd. Ged a tha breitheanas ga chleachdadh ann an socrachadh ìre an ìsleachaidh is a' chrìonaidh ri h-aithneachadh air uidheam agus bathar-bog IT, aithneachadh malairt agus nithean eile rim faighinn agus aithneachadh fhiachanas eile, tha na breithean seo a rèir a' chleachdaidh àbhaistich agus chan eilear gam meas deatamach leis cho beag agus a tha na suimeannan a tha ann. Cha bhiodh buaidh stuthail sam bith aig diofar bhreithean ann an gin de na raointean seo.

2. Teachd-a-steach Eile

Tha an teachd-a-steach eile air fad a tha ri fhaighinn do Choimisean na Croitearachd nach eil mar phàirt den Tabhartas-mar-Chobhair ga aithneachadh anns a' bhliadhna sa bheil e ri fhaighinn.

	2019 £000	2018 £000
Maoineachadh fo Bhrùthadh bho Riaghaltas na h-Alba	-	281
Iomlan	-	281

Chaidh teachd-a-steach eile (maoineachadh fo bhrùthadh) a phàigheadh ri Coimisean na Croitearachd ann an 2018 gus barrachd ghoireasan a mhaoinachadh gus caochladh dhleastanasan is ghnìomhan a thugadh a-steach ann an Achd 2010 a tharraing a-mach. Ann an 2019 chuireadh cruth foirmeil air seo anns an Tabhartas-mar-Chobhair dhan Choimisean.

3. Caiteachas

	2019 £000	2018 £000
Cosgaisean Buill a' Bhùird agus Luchd-obrach		
Tuarastalan	1,465	1,414
Cosgaisean Tèarainteachd Shòisealta	135	130
Cosgaisean-pheinnseanan eile	285	274
Luchd-obrach Sealach	227	205
Cosgaisean iomlan an luchd-obrach	2,112	2,023
Caiteachas-obrachaidh eile		
Cosgaisean àiteachan-fuirich	167	161
Sìostaman fiosrachaidh is cian-chonaltraidh	103	107
Trèanadh	26	47
Conaltradh	60	63
Cosgaisean sanasachd riaghlachail	40	33
Cosgaisean-siubhail is cho-labhairtean an luchd-mheasaidh	7	13
Siubhal is bith-beò – luchd-obrach	28	29
Siubhal is bith-beò - Coimiseanairean	23	29
Cìsean laghail	8	6
Pàigheadh Luchd-sgrùdaidh air an taobh a-muigh	19	16
Pàigheadh Luchd-sgrùdaidh air an taobh a-staigh	19	12
Cosgaisean-ruithe eile*	130	196
Caiteachas-obrachaidh eile gu h-iomlan	630	712
Mìrean nach eil mar airgead-ullamh		
Ìsleachadh	18	17
Crìonadh	26	28
Mìrean iomlan nach eil mar airgead-ullamh	44	45
Iomlan iomlan	2,786	2,780

*Cosgaisean-ruithe eile – thug Riaghaltas na h-Alba maoinachadh a bharrachd de £1000k ann an 2017/18 airson Plana-rianachd Clàran Choimisean na Croitearachd air a' chuid as motha.

4. Stuth Teicneòlais Fhiosrachaidh

	£000
Cosgais	
1 Giblean 2017	207
Cur-ris	22
Cur-an taobh	(49)
31 Màrt 2018	180
Ìsleachadh	
1 Giblean 2017	(184)
Air a ghearradh sa bhliadhna	(17)
Cur-an-taobh	49
31 Màrt 2018	(152)
Luach lom a rèir nan leabhraichean aig	
31 Màrt 2017	23
31 Màrt 2018	28
Cosgais	
1 Giblean 2018	180
Cur-ris	44
Cur-an-taobh	–
31 Màrt 2019	224
Ìsleachadh	
1 Giblean 2018	(152)
Air a ghearradh sa bhliadhna	(18)
Cur-an-taobh	–
31 Màrt 2019	(170)
A' giùlan luach aig	
31 Màrt 2018	28
31 Màrt 2019	54
Maoinachadh Maoin:	
An seilbh	54
A' giùlan luach aig 31 Màrt 2019	54

5. Maoin Dho-bheantainn – Bathar-bog

£000

Cosgais

1 Giblean 2017	669
Cur-ris	10
Cur-an taobh	(519)
31 Màrt 2018	160

Crìonadh

1 Giblean 2017	(543)
Air a ghearradh sa bhliadhna	(28)
Cur-an-taobh	519
31 Màrt 2018	(52)

Luch lom a rèir nan leabhraichean aig

31 Màrt 2017	126
31 Màrt 2018	108

Cosgais

1 Giblean 2018	160
Cur-ris	–
Cur-an-taobh	–
31 Màrt 2019	160

Crìonadh

1 Giblean 2018	(52)
Air a ghearradh sa bhliadhna	(26)
Cur-an-taobh	–
31 Màrt 2019	(78)

A' giùlan luach aig

31 Màrt 2018	108
31 Màrt 2019	82

Maoinachadh Maoin:

An seilbh	82
A' giùlan luach aig 31 Màrt 2019	82

6. Ri fhaighinn ann am malairt agus maoin làithreach eile

Suimeannan rim pàigheadh an taobh a-staigh aon bhliadhna:

	2019 £000	2018 £000
Ri fhaighinn	–	2
Ro-phàighidhean	35	41
Iomlan	35	43

7. Airgead-ullamh agus co-ionann ri airgead-ullamh

	2019 £000	2018 £000 Air Ath-aithris
Cothrom aig 1 Giblean	21	21
Atharrachadh lom air airgead-ullamh agus co-ionann ri	82	–
Cothrom aig 31 Màrt	103	21
Chaidh na cothroman a leanas aig 31 Màrt a chumail le Seirbheis Bancaidh an Rìaghaltais	103	21
Cothrom aig 31 Màrt	103	21

Mar thoradh air atharrachadh air cleachdaidhean-cunntasachd tha airgead anns nach eil ùidh shochair each aig Coimisean na Croitearachd ga chumail a-mach às na h-aithrisean ionmhasail. Thathar air suimeannan nam bliadhnaichean roimhe ath-aithris gus am faodar coimeasan brìghmhor a dhèanamh. Faic notaichean 1.1, 8 agus 11.

8. Ri phàigheadh ann am malairt agus fiachanasan làithreach eile

Suimeannan rim pàigheadh an taobh a-staigh aon bhliadhna:

	2019 £000	2018 £000 Air Ath-aithris
Cìs agus Tèarainteachd Shòisealta eile	60	–
Ri phàigheadh ann am Malairt	27	28
Ri phàigheadh ann am Malairt	71	66
Iomlan	158	94

Tha an t-suim air a h-ath-aithris a' cumail a-mach airgead gu ìre £69k air a thogail agus ri phàigheadh do Chlàraidhean na h-Alba. Faic nota 1.1.

9 Tar-ghnìomhan phàrtaidhean dàimheach

Tha Coimisean na Croitearachd na NDPB air a chuideachadh le Riaghaltas na h-Alba. Tha e an urra ri Riaghaltas na h-Alba am frèam reachdail sam bi an Coimisean ag obrachadh a sholar.

Bha tar-ghnìomhan nach bu bheag aig Buidheann-stiùiridh Phàighidhean is Sgrùdaidhean Riaghaltas na h-Alba (a' Bhuidheann-taice) sa bhliadhna. Chaidh tar-ghnìomhan ionmhais leis a' Bhuidhinn a dhèanamh suas le Tabhartas-mar-Chobhair de £2,796,125 (2017/18 £2,491,293 agus Maoineachadh fo Bhrùthadh £280,930) mar a thathar a' nochdadh anns an aithris mu Atharrachaidhean air Cothromas Luchd-pàighidh Cise air duilleag 68.

Cha robh tar-ghnìomhan sam bith eile aig a' Choimisean le buidhnean ceangailte.

10 Ionnsramaidean ionmhasail

Tha maoin ionmhasail agus fiachanasan ionmhasail gan aithneachadh nuair a bhios Coimisean na Croitearachd na phàrtaidh do dh'ullachadh cùmhnaidhean na h-ionnsramaidean. Tha gach maoin is fiachanas ionmhasail gan tomhas an toiseach aig prìs an tar-ghnìomha (cosgaisean tar-ghnìomha san àireamh). Chan eil maoin is fiachanasan ionmhasail aig Coimisean na Croitearachd den t-seòrsa a tha nan ionnsramaidean ionmhasail bunasach. Tha ionnsramaidean ionmhasail bunasach gan aithneachadh an toiseach aig luach an tar-ghnìomha agus gan tomhas an dèidh sin aig luach an t-socrachaidh aca.

Air adhbharan obrachaidh mar as àbhaist, cha bhi cothromachaidhean sam bith mar airgead-ullamh no co-ionann ri airgead-ullamh gan cumail le Coimisean na Croitearachd seach an fheadhainn a bhios a dhìth gus luchd-creideis an-dràsta a phàigheadh – tuarastalan agus luchd-creideis ann am malairt. Tha maoin ionmhasail Choimisean na Croitearachd ga dèanamh suas gu dìreach le airgead-ullamh sa bhanca.

Tha ùghdarras mu airgead-ullamh ga thoirt le Riaghaltas na h-Alba chun na h-ìre gum bi an caiteachas ga chòmhdach le ùghdarras buidseit. Chan eil Coimisean na Croitearachd ann an gàbhadh a thaobh lìonntachd mar sin.

Chan eil fèichearan stuthail sam bith aig Coimisean na Croitearachd agus mar sin chan eil e ga nochdadh ri gàbhadh mu chreideas. Anns an aon dòigh, bidh an Coimisean a' tar-ghnìomhadh ann an teirmean stèidhichte ann an Airgead Sasannach agus chan eil e ga nochdadh ri gàbhadh anns a' mhargadh.

11 Maoin treas pàrtaidhean

Maoin an seilbh aig 31 Màrt air an gabh luach-airgid cur:

	2018/19 £000	2017/18 £000
Cothromachadh – banca – Clàran na h-Alba	40	45
Maoin treas pàrtaidh a' trasnadh*	57	24
Maoin iomlan mar airgead-ullamh	97	69

* Is e a tha ann am maoin treas pàrtaidhean ann an trasnadh maoin, aig ceann na bliadhna, a fhuair ach nach do chuireadh ann an cunntas-banca fhathast seach gu bheil comas an iarrtais airson clàradh ann an Clàr nan Croitean aig Clàran na h-Alba fhathast a' feitheamh ri co-dhùnadh. Faic nota 1.1.

**COIMISEAN NA CROITTEARACHD
STIÙIREADH LE MINISTEARAN NA H-ALBA**

1. Tha Ministearan na h-Alba, ann an co-rèir ri paragraf 19 de Sgeideal i ri Achd nan Croitearan (Alba) 1993, mar a chaidh atharrachadh, a' toirt an stiùiridh a leanas le seo.
2. Gèillidh aithris nan cunntasan airson na bliadhna ionmhais a thàinig gu crìch air 31 Màrt 2013, agus nam bliadhnaichean an dèidh sin, do na prionnsapalan mu chunntasachd agus do na feumalachdan mu nochdadh san eagraan den Leabhar-làimhe an Riaghaltais mu Aithisgean Ionmhais nuair a bhios e ann an gnìomh fad na bliadhna dhan tèid an aithris ionmhais ullachadh.
3. Thèid na cunntasan ullachadh gus sealladh a thoirt a tha fìor is ceart den teachd-a-steach is den chaiteachas is den t-sruthadh-airgid airson na bliadhna ionmhais agus air an t-suidheachadh aig deireadh na bliadhna ionmhais.
4. Nochdaidh an stiùireadh seo mar leasachan ris an aithris air cunntasan.

Air a shoighneachadh le Ministearan na h-Alba

Ceann-latha 26/10/12

Facclair Ionmhais

Bunait tàrmachaidh

Tha cunntasan a' Choimisein gan ullachadh air bunait tàrmachaidh. Tha seo a' ciallachadh gun aithnichear caiteachas is teachd-a-steach anns na cunntasan nuair a thathar ga chosg no ga chosnadh – chan ann nuair a gheibhear no a phàighear an t-airgead.

Crìonadh

Coltach ri ìsleachadh ach air a chur an sàs do mhaoin dho-bheantainn, is e sin tomhas luach maoin a chuireadh gu feum tron bhliadhna.

Maoin

Rudeigin a bhuineas do Choimisean na Croitearachd no a bhios e a' cleachdadh, m.e. stuth TF no còraichean air bathar-bog.

Caiteachas-calpa

Caitheamh air maoin neo-làithreach.

Sruth-airgid

Gluasad airgid-ullaimh tron Choimisean, seach teachd-a-steach is caiteachas air an tàrmachadh.

Fiachanas tuiteamach

Fiachanas a dh'fhaodadh tachairt, a rèir tachartais air choreigin san àm ri teachd. Tha fiachanas tuiteamach ga chlàradh sna clàran-cunntasachd ma tha an tuiteamas coltach agus ma ghabhas sùim an fhiachanais a thomhas air thuairmse gu reusanta.

Maoin làithreach

Maoin a thathar an dùil a bhios mar airgead-ullamh san ath dhà mhìos deug.

Fiachanas làithreach

Fiachanas a thathar an dùil a bhith air a shocrachadh anns an ath dhà mhìos deug.

Easbhaidh

Far a bheil caiteachas nas motha na teachd-a-steach ann an ùine chunntasachd.

Ìsleachadh

Tomhas luach maoin TF a chuireadh gu feum tron bhliadhna.

FReM

Leabhar-làimhe mu Aithisgean Ionmhasail a chuireas Roinn an Ionmhais a-mach.

Bunait gnothaich leantainnich

Tha aithrisean ionmhasail gan ullachadh air a' bhunait seo, a' gabhail ris gun cùm Coimisean na Croitearachd air ag obrachadh san ùine air thoiseach fhad is a chithear air adhart.

Tabhartas-mar-Chobhair

Maoineachadh a gheibhear bho Riaghaltas na h-Alba.

Maoin Dho-bheantainn

Maoin, mar chòir bathar-bog a chleachdadh, ris nach gabh beantainn.

Fiachanas

Fiach air a' Choimisean do dh'eintiteas eile.

Ro-phàighidhean

Sùim a phàighear ro làimh mar chead bathair-bhuig. Ga comharrachadh an toiseach mar mhaoin, tha i na cosgais an uair sin nuair a thathar air sgur de bhuanachd a thoirt aiste.

Ullachadh

Fiachanas far nach eil cinnt mun t-sùim no mun ùine.

Cothromas Phàighearán-cìse

Maoin a' Choimisein air fad.

Ri phàigheadh ann am malairt

Suimeannan rim pàigheadh ri luchd-solair bathair is sheirbheisean.

Ri fhaighinn ann am malairt

Suimeannan rim pàigheadh bho threas pàrtaidhean.